

YENİ ÇAĞ

- xx: Dünyada barış
- F. Suarez: Şili: Faşizmin kökünü kazıyalım
- D. Daşjams: Kapitalist olmıyan gelişme yolu ve din problemleri
- H. Mis: Memleketin kaderi halkın elindedir
- A. Kunyal: Komünist moralin gücü
- H. Heber: Emperyalist rekabet merkezleri
- O. B: Anti-komünist serüveni açığa vuran bir yapıt
- xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler

Ozel sayfalar

- xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi
- xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin Brüksel toplantısında Türkiye Komünist Partisi delegasyonunun raporu
- xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin Essen toplantısında Türkiye Komünist Partisi delegasyonunun raporu

1 (115)

Ocak

1974

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Dünyada barış

Toplumsal hayatın devrim yoluyla yenilenmesi. Sürekli bir barış sağlanması. Gerçekte, insanlığın kaderini, bu iki problemin çözümü belirlemektedir. Çağdaş uygarlık gelişmesinin bütün gidişi, bunları sıkı ve kopmaz karşılıklı bağlantısı içinde ortaya koymaktadır.

Marksist-Leninist partiler, bu nükleer silâhlar devrinde, toplumun devrim yoluyla yenilenmesine ve barışa karşı koymanın, milyarlarca insanın hayatına değer vermemek, işçi sınıfının, bu sınıfın komünist öncüsünün ve tüm emekçi halkın iki sistem arasında barış içinde yanyana yaşama koşulları içinde emperyalizme üstün gelebileceğine inanmamak anlamına geleceği kanısındadırlar. Barışın sosyal ilerlemeye karşı konulması da yersizdir. Toplumun devrimci dönüşümü sürecinin önüne durulamaz. Çağdaş toplumsal gelişme diyalektiği gereğince, uluslararası alandaki olumlu değişimler, hem bilinçle gerçekleştirilen bir amaç, bir sonuç olarak, hem de sosyalist dünyada yeni toplumun daha ileri doğru kurulması için, kapitalist dünyada sınıfsal, kurtuluşçu ve anti-emperyalist mücadele için, ulusal kurtuluş hareketi için elverişli uluslararası koşullar yaratarak, dünya devrimci sürecini yaygınlaştırmanın olağanüstü önemli etkeni olarak belirlir. Uluslararası gerginliğin azaltılması, kapitalist memleketlerde ve uluslararası alanda sınıf mücadelesinin gevşemesi anlamına gelmez.

Geçtiğimiz yılın olayları, barış problemleri ile toplumsal hayatı devrim yoluyla yenileme mücadelesi arasındaki sıkı ve sarsılmaz birliğin parlak bir ispatı olarak insanlık tarihine girmiştir. Yalnız ekonomik, politik ve ideolojik cephedeki sınıf çarpışmalarının şiddetlenmesi değil, aynı zamanda sosyalizm ile emperyalizm arasındaki tarihsel çarpışmanın bir biçimi olarak toplumsal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensiplerinin daha büyük bir anlam kazanması ve rol oynaması bu yılın ayırıcı vasıflarıdır.

Bilindiği üzere, olgunlaşmış toplumsal dönüşümler bile, girişimsiz ger-

çekleştirilmez. Tarihsel girişimi, sosyalizmin, uluslararası işçi sınıfının, ulusal kurtuluş güçlerinin sınırsız elde tutmaları, geçtiğimiz yılın karakteristik özelliğini teşkil etmektedir.

Bu gerçeği ortaya koyan birçok kanıt vardır. Her şeyden önce, geçtiğimiz yıl içinde, SBKP XXIV. Kongresi tarafından kabul edilen, kardeş ölkeler, uluslararası komünist ve işçi hareketi ve ilerici kamuoyu tarafından desteklenen Barış Programı'nın bayrağı altında sosyalizmin barış taarruzu başarıyla geliştirilmiş ve son zamanlarda dünyada bir hayli olumlu değişimler sağlanmıştır. Bu olumlu değişimler, somut olarak, yeryüzünde birçok harp ocağının ortadan kaldırılmasında, bir dizi uluslararası hukuk işleminin başarılmış olmasında, sosyal düzenleri ayrı devletler arasındaki sürekli politik konsültasyonlarda, silâhlanma yarışını sınırlama yolunda ilk adımların atılmasında, uluslararası ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliğinin genişlemesinde kendini göstermektedir.

Viyetnam'da harbin durdurulması dünya çapında önemli bir olaydı. Kahraman Viyetnam halkı, emperyalizmin yalnız Asya'da sosyalizmin ileri karakollarından birine karşı değil, aynı zamanda tüm ulusal kurtuluş hareketine karşı giriştiği askeri hücumu, sosyalist ölkelerin eylemsel yardımları ve bütün barışsever güçlerin desteğiyle püskürtebildi.

Sosyalist topluluk ölkelerinin ardıcıl ve uyumlu eylemleri, Alman Demokratik Cumhuriyeti etrafındaki diplomatik ablukanın ortadan kaldırılmasına yol açtı. 1972–73 yıllarındaki Moskova ve Vaşington anlaşmaları sonucunda, Sovyet-Amerikan ilişkilerinde iyileşme ve karşılıklı yarara dayanan işbirliği dönemine geçiş koşulları yaratıldı. Avrupa güvenlik ve işbirliği sorunları genel konferansı hazırlık çalışmalarının başarıları, barışsever güçlerin, iki dünya arasında bugünkü en büyük ve yakın silâhlı cepheleşme bölgesinde iyi komşuluk ilişkileri ve sürekli barış sağlama *ümitlerini artırıyor.*

Uluslararası alanda ferahlık yaratma politikasının ciddi başarıları, insanlığın önünde, yeni yılda, barış, demokrasi ve sosyal ilerilik adına somut adımlar atmak, insan hak ve özgürlüklerini sağlamak üzere büyük olanaklar açıyor. Tarihsel girişim, dünya devrimci hareketinin elinde kalıyor. Bu hareketin her birliği, barışın daha da sağlamlaşmasına yardım ederek ileri hareketine devam ediyor ve aynı zamanda yürüttüğü mücadeleden şimdiki aşamanın olanaklarını azami ölçüde gerçekleştirmeye alışıyor. Ve bugün, sıkı topluluk ve birliğin, bütün barışçı girişimlerde ve cesur devrimsel atılımlarda başarının garantisi olduğu söylenebilir.

Sözkonusu olan, sosyalist ölkelerin topluluk ve birliğidir. Bu ölkelerin uyumlu dış politikası, gerginliği azaltmanın ana etkenidir. Sahip oldukları ekonomik güç ve savunma potansiyeli de barışın en sağlam garantisidir. Sözkonusu olan, gerek uluslararası çapta, gerekse ulusal çapta işçi sınıfının topluluk ve birliğidir; geniş halk cepheleri, sol güçler bağ-

laşımı yaratılması ve bunların sağlamlaştırılmasıdır. Sözkonusu olan, ardıcıl bir anti-emperyalist plâtför üzerinde ulusal kurtuluş hareketinin ve ilerici gelişme yolunu seçmiş bağımsız devletlerin topluluk ve birliğidir. Sözkonusu olan, uluslararası devrimci hareketin bütün birliklerinin dayanışması ve birbirini desteklemesidir. Sözkonusu olan, barış, demokrasi, sosyal ilerilik ve sosyalizm uğrındaki mücadelede, dünya komünist hareketinin, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerine dayanan ve giderek güçlenen birliğidir. Sözkonusu olan, bütün anti-emperyalist güçlerin eylembirliğidir.

Tarihsel durum ve olaylar karmaşık ve çelişkilidir. Dünya politikasında, gergin cepheleşmeden barışçıl politik diyaloga ve sosyal düzenleri ayrı devletler arasında karşılıklı yarara dayanan ekonomik işbirliğine doğru geçiş; istikrarsız «korku dengesi»nden uluslararası havada ferahlığa ve buradan da bütün halkların hak ve menfaatlerine, hürriyet ve egemenliklerine saygı temeline dayanan âdil ve demokratik barışın sağlanmasına doğru geçiş devam etmektedir.

Yeni uluslararası politik gerçeklik, her şeyden önce, insanlığın başına bir nükleer felâket gelmesi ihtimalinin azalmasında, genel barışı karuma perspektiflerinin genişlemesinde toplanıyor. Bugün tüm uluslararası ilişkiler sisteminin, sosyalizm tarafından ileri sürülen Leninci, barış içinde yanyana yaşama prensipleri temeli üzerinde yeniden kurulmaya başlandığına tanık oluyoruz. Bu prensipler, artık, sosyal düzenleri ayrı devletlerin bir arada varolmalarında ve temaslarında herkesçe kabul edilen normlar olarak yerleşiyor.

Bütün bunlara rağmen, insanlık, sağlam garantili barış hareketinin ancak başlangıç aşamasında bulunuyor. Karşı koymakta olan eğilimler hâlâ kuvvetlidir; harp tehlikesi giderilmiş değil, sadece uzaklaştırılmıştır ve hattâ uluslararası havanın şimdiki iyileşmesi koşullarında bile, ulaşılmış bulunan ferahlanmanın suya düşmesi tehlikesi vardır. Yeryüzünde politik havanın temelli iyileştirilmesi için, daha pek çok güçlkle dolu ve büyük bir yol geçilmesi gerekmektedir.

Geçen yıl elde edilen tecrübe, emperyalist çevrelerin gerginliği azaltmada daha da gelişme sağlanmasını engelleme denemeleri karşısında halkların uyanıklığını hiç bir suretle gevşetmemek gerektiğini gösteriyor. Dünyadaki olumlu değişimler hiç de engelsiz ve güçlüksüz gelişen bir süreç olmayıp, sosyal ilerleme, demokrasi ve barış düşmanlarının karşı hücumlarıyla mütemadiyen yüzyüze gelmekte ve sık sık uluslararası şiddetli bunalımları giderme, bölgesel harpler çıkması tehlikesini ortadan kaldırma çabaları içinde geçmekte, emperyalist zorbalığın bütün saldırgan denemelerine karşı kesin bir direniş gösterilmesini gerektirmektedir.

Uluslararası ilişkilerde insanlığın girdiği yeni aşama son derece dinamiktir. İlerici güçlerin mevcut setleri aşp hızla yeni ufuklara yönelikle-

rini, büyük emeklerle ulaşılan tedrici bir ilerleme kaydedildiğini gördüğümüz bu aşamada, ulaşılan büyük başarılar geçici başarısızlıklarla örülmemekte olup, emperyalist kuvvetlere karşı direnişin şu veya bu kesiminde bazı gerilemeler ve hattâ yenilgiler olması bile mümkündür. İsrail'in yayılcı politikası yüzünden Yakın-Doğuda yeniden harp çıkmış olması ve Şili'deki karşı-devrimci darbe, bu gerçeğin uyarıcı kanıtlarıdır. Bu olaylar, birbirine hiç benzemeseler de, emperyalist gericiliğin uluslararası ferahlamayı, sosyal ilerlemeyi ve toplumsal hayatın demokratikleşmesini engelleme, dünyayı yeniden «soğuk harp» dönemine döndürme denemelerinden başka bir şey değildirler.

Komünistler ve ilerici insanlık, yine de, 1974 yılına girerken, geleceğe iyimserlikle bakıyorlar. Bu iyimserliği, yeryüzünde sınıfsal, devletsel ve toplumsal güçlerin, sosyalizm yararına, barış, demokrasi ve ulusal kurtuluş dâvası yararına oluşan genel dengesi belirliyor. Artık uluslararası alandaki olumlu değişimleri dönüşsüz olgulara çevirmenin reel bir ödev olarak ortaya konulduğu bir zaman gelmiş bulunuyor.

Dünyada gerginliğin azaltılması yalnız devlet ve hükümet düzeyinde alınacak yapıcı kararlara değil, aynı zamanda en geniş halk yığınlarının dış politika sorunlarıyla aktif olarak ilgilenmelerine bağlıdır. Moskova'da yapılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi, barış mücadelesinde halkların ne muazzam olanaklara sahip olduklarını elle tutulurcasına göstermiştir. Bu kongrenin kabul ettiği dokümanlar, toplum güçlerinin uluslararası ilişkilerde emperyalist dikta politikasına karşı, adil ve sağlam bir barış için, örgütlü ve kesin eylemlere hazır olduklarını dile getirmektedir.

SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, bu kongrede yaptığı konuşmada şunları söyledi: «Zamanımız barışsever kollarından her birinin canlandırılması, bunların bir genel mecrada birleştirilmesi için pek çok çaba harcanması gerekiyor. Çağdaş tarihsel durumun, hattâ – diyebiliriz ki – çağımızın isteği, insanlığın bütün barışsever güçlerinin birleştirilmesi, bütün ülkelere, bütün halklara barışçı bir gelişme sağlanması adına birleştirilmesidir.»

Komünistler, insanlığın bütün barışsever güçlerinin, sıkı bir birlik meydana getirerek, yalnız gerginliği azaltmanın kökleşmesini sağlamakla kalmayıp, sürekli, adil ve demokratik barışın önkoşullarını da yaratabilecekleri kanısındadırlar. Bu önkoşullar, her şeyden önce, sınıf düşmanına ideolojik tâviz verme anlamına gelmiyen barış içinde yanyana yaşama ilişkilerinin gelişmesiyle bağlıdır. Barış içinde yanyana yaşama, uluslararası hayatta, her halkın, kendi toplumsal ve politik düzenini seçme, kurtuluşu için uygun ve gerekli bulduğu savaş biçimlerini seçme, saldırganlara karşı direnme ve bu haklı dâvada diğer halkların desteğinden de yararlanma hakkının herkesçe kabulünü gerektirmektedir.

Halkların bu haklarının korunması, gerçek hak eşitliğinin, iyi komşuluk ilişkilerinin, ilerilik adına güvenlik ve işbirliğinin garantisidir.

Yeni yıl, şüphesiz ki, daha yeni tarihsel girişimlere sahne olacaktır. Ön plânda, silâhlı çatışmaların âdil bir temel üzerinde çözüme bağlanması, dünyanın askerî-politik bloklara ayrılmasına tedricen son verilmek üzere, Avrupada, daha sonra da Asya'da bir kolektif güvenlik sistemi yaratılması gibi ödevler bulunmaktadır. Politik havadaki ferahlama, aynı zamanda askerî alanda ferahlama ile tamamlandığı ve silâhlı cepheleşmenin maddi temeli sınırlandığı takdirde, sağlam ve sürekli olabilir. Nükleer ve diğer silâhlanma yarışına son vermenin bu hususta birincil bir önemi vardır. Toplumsal düzenleri ayrı memleketler arasında karşılıklı yarara dayanan geniş ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliği, devletler arası barışçıl ilişkilerin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Komünistler, bunun, yani harp ocaklarını ortadan kaldırmanın, kolektif güvenlik sistemi yaratmanın, olumlu değişimleri dönüşsüz olgular haline getirmenin, silâhlanma yarışına son vermenin ve uluslararası işbirliğinin, 1974 yılında gerçekçi ve yapıcı eylem programını teşkil edeceği kanısındadırlar. Son zamanlarda yapılan kardeş partiler kongreleri, merkez komiteleri plenumları, iki ve çok yanlı karşılaşmalar ve danışma toplantıları bu kanıyı açıkça yansıtmıştır. Kardeş partiler önderleri, verdikleri mülâkatlarda, en çok bu program üzerinde durmuşlardır. Bu programın hayata geçirilmesi, insanlığın barışçıl gelişmesini garantiliyecek, anti-emperyalist mücadelenin yeni yeni başarılarına yol açacaktır.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi Yazı Konseyi ve Yazı Kurulu, yeni yılın ilk sayısından itibaren, derginin, evvelce olduğu gibi, komünist ve işçi partilerinin, bütün ilerici ve anti-emperyalist güçlerin, halkları tehdit eden baş düşmana, yani emperyalizme karşı eylembirliğinin güçlenmesine destek olacağını, bu kardeş partiler kolektif yayını sayfalarında zamanımız gerçekleri üzerindeki Marksist-Leninist tahlillerin ve tecrübe değiş tokuşunun da, barış, ulusal bağımsızlık, sosyal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelede çalışma metotlarının işlenip belirlenmesine yardım edeceğini ümit etmektedirler.

Yeni yıl, bütün dünyada barış yılı olsun!

Şili: Faşizmin kökünü kazıyalım

Felipe Suarez

Şili politik yazarı

Şili'deki askeri darbe dünyayı sarstı. Halkımız hiç bir zaman bundan daha ağır bir darbeye uğramış değildir. Memleket eşi görülmedik bir terör, canavarlık ve kovuşturma burgacına atılmıştır.

Şili Komünist Partisi'nin Santiago'da yayımlanan 11 Ekim 1973 günlü Şili halkına çağrısı'nda şöyle denilmektedir: «Askeri cuntanın her işlemi, halk hükümetine karşı muhalefette yer alan kuvvetlerin sözde savunageldikleri değerleri tamamiyle yadsıma teşkil ediyor. Bu kuvvetler demokrasiden söz ediyorlardı, ama diktatora dayatıyorlar. Özgürlükten söz ediyorlardı, ama toplama kampları kuruyorlar. İnsan kişiliğinin savunulmasından söz ediyorlardı, ama her gün sorgusuz yargısız nice insanı kurşuna diziyorlar. Plüralizmden ve üniversite özerkliğinden söz ediyorlardı, ama üniversiteleri kendileri askeri birliklerin kontrolü altına verdiler.»

Gerçek durum şudur: Memlekette, kendine özgü bütün caniyane hareketleri ve yolsuzluklarıyla tam bir faşist diktatörlük kurulmuştur.

Faşistler, bilindiği üzere, Halk Birliği hükümetini devirdiler. Cumhurbaşkanı Salvador Allende'yi öldürdüler, ve yurdunu dünyada her şeyden çok seven, sömürülenlerin ve ezilenlerin kurtuluşu uğrunda yıllarca savaşan ve savaş hattında kahramanca can veren bu adamın parlak anısını gölgelemek için iğrenç bir kampanyaya giriştiler. Emperyalizm ve yerli oligarşi, Halk Birliği hükümetinin ve Başkan S. Allende'nin, çıkarım sanayiini ve bankaları millileştirme, toprak reformunu genişletme, ekonomide bir devlet sektörü yaratma, bilim, sanat, kültür ve eğitimi geliştirme gibi, Şili halkı yararına gerçekleştirdikleri tedbirlerin hiç birini bağışlamadılar.

Halk Birliği hükümetinin iktidara gelmesi, Şili işçi sınıfının büyük bir tarihsel kazanımıydı. Hükümeti ortaklaşa kuran sosyalistlerin, komünistlerin, sol-hristiyanların, sosyal-demokratların başlıca amacı, köklü anti-emperyalist, anti-oligarşik dönüşümleri gerçekleştirmek, geniş bir demokrasie yol açmak, âdil, yeni bir toplum kurmaktı. Hükümetçe öngörülen programlı tedbirler, geçmişten devralınan kanunlar çerçevesinde hayata geçiriliyordu. Ve bu yoldan, son üç yıl içinde kayda değer başarılar elde edilmişti.

S. Allende hükümetinin sosyal-ekonomik dönüşümleri, daha ilk günden itibaren, iç gericilik kuvvetlerinin ve emperyalizmin garazkâr direnişleriyle karşılaşılıyordu. Tarih, sömürücü sınıfların, hiç bir zaman iktidarı kendi arzularıyla bırakmadıklarını, kaybettikleri imtiyazları geri almak için şid-

detli bir mücadele yürüttüklerini gösterir ve öğretir. Toplumsal gelişmenin yasallığı budur. Netekim, Şili'de devlet yönetiminden uzaklaştırılan iç gerici kuvvetleri, dışarıdan emperyalizmin de desteğine dayanarak, halkçı koalisyon hükümetini devirmek ve burjuvazinin egemenliğini tekrar canlandırmak üzere harekete geçmişlerdir.

Muhalefet bloku partilerinin ideolojik-politik yakınlaşmaları işte bu plâtfom üzerinde gelişti. Bunların karşı-devrimci komplosu, önce memlekette ekonomik bir kargaşa yaratmalarında, sabotajlar, terörist ve zor-baca çıkışlar, grevler, «meslek birlikleri» örgütlemelerinde kendini gösterdi. Bu yolda daha da ileri giderek, sağcı basın organlarında hükümet aleyhtarı isticrik bir kampanya açtılar. Parlâmentoda, muhalefet çoğunluğu, Halk Birliği hükümetini hiç bir suretle, (hattâ iş ücretlerini fiyat artışlarına göre ayarlamak üzere ödenek ayırma konusunda bile) desteklemez oldu.

Karşı-devrimci tırmanışın bundan sonraki aşamasında, gericiilik doğru-dan doğruya hükümet darbesi yapma hazırlığına koyuldu. Gericici generaller, Şili'de ordunun mesleksi ödevine bağlılığı, anayasaya ve yasal sivil hükümete saygılı kalması gibi köklü bir ulusal geleneği açıktan açığa çiğnediler. «Takna» aşırı-sağcı grubu, özel dergisinde doğrudan doğruya şu iddiada bulunuyordu: «... yeni aşamada başlıca rolü oynayan tüzel kişilik, şimdiki kuruluşuyla parlâmento değil, geleneksel politik partiler de değil, silâhlı kuvvetlerdir. Bu kuvvetler, diğer her hangi bir partinin iktidarına yol açmak için değil, kendileri iktidarda kalmak üzere işbaşına gelmelidirler.» Bu yolda 29 Hazirandaki hükümet darbesi yapma teşebbüsü başarıya ulaşamamıştı. Bunu 11 Eylül darbesi izledi, ve faşizm böylece Şili'de egemen oldu.

Faşizm, o gün bu gün, amansız bir ısrarla, komünistleri ve sosyalistleri, sosyal-demokratları ve hristiyanları, işçileri ve aydınları, katolikleri ve dindar olmiyanları, erkek, kadın ve çocuk da ayırdetmeden, Halk Birliği taraftarlarını ve hattâ ona taraftar olmiyanları kovuşturmaktadır.

Bütün politik partiler, bu arada hain generalleri esinliyen ve selâmliyan Hristiyan-Demokrat Partisi de, kapatıldı. «Besle kargayı, oysun gözünü» atasözünün doğruluğu bir daha kendini gösterdi. En başta Şili Emekçileri Sendikalar Birliği olmak üzere, bütün sendika örgütleri dağıtıldı. Kongrenin her iki kamarası (meclisi) dağıtılarak, senatörlerin ve milletvekillerinin yasama görevleri geçersiz ilân edildi. Bütün üniversitelerin kapılarına kilit vuruldu. Okul ders kitapları toplatıldı.

Eğer cunta pek yakında Hitler'in «Kavgam» adlı kitabını resmen ders kitabı olarak yürürlüğe koyarsa, buna herhalde şaşmıyacağız. Zira şimdiki askerî darbenin örgütçüleri, şimdiye kadarkilerinden farklı olarak, memlekette Hitler ve Musolini faşizminin bir kopyasını yaratmak niyetinde

olduklarını açıklamaktan çekinmemişlerdir. Bunlar düpedüz bir halk kırım politikası gütmekte, zorbalık ve işkencelere başvurmakta, ihbarcılar ve müzevirleri baştacı etmektedirler. Gerici generaller, sokaklarda Hitler zamanından beri görülmedik ölçüde kitap ve gazete yangınları yaratarak, bu tedbirin, «New York Times» gazetesinin de itiraf ettiği üzere, aralarından birinin deyimiyle Şili’de «Marksizm illeti»nin kökünü kazımaya yaradım edeceğine safdilce inanmaktadırlar.

Kuzey Amerikan emperyalizminin, Lâtin Amerikanın güney kesimi ülkelerindeki mevzilerini her ne pahasına olursa olsun korumaya çalıştığına kimsenin şüphesi yoktur. Şu var ki, Peru ve Arjantin’de, Ekvador ve Panama’da, olaylar hiç de emperyalistlerin arzu ettikleri gibi gelişmiyor. Lâtin Amerika halkları, yabancı egemenliğine karşı savaşta her gün yeni başarılar elde ediyorlar. Şili olaylarının gösterdiği üzere, «temsili demokrasi» veya «ilerleme birliği» türünden eski şiarlar, emperyalist ezgiciler için artık her türlü değerini yitirmiş bulunuyor.

İktidara kanunsuz olarak elkoyan Şili faşistleri, memleket ve dünya kamuoyu karşısında kendilerini haklı göstermek üzere boşuna bir çabaya düşerek, güya memlekette silâhlı kuvvetlerin ya derhâl eyleme geçmek, ya da Halk Birliği’nin sözde hazırlamış bulunduğu askerleştirilmiş birliklerin hücumuna uğramak gibi bir alternatif karşısında kaldıkları iddiasını ileri sürmektedirler. Bütün insanlığın vicdanını sızlatan sözkonusu kanunsuzluk olayının ne büyük nefret tepkilerine yol açtığını gören emperyalistler ve onların faşist uşakları bu kaba uydurmayı, bu korkunç yalanı yaymağa çalışmaktadırlar.

Bütün bunlar, faşist cuntanın ulusallığa, yurtseverliğe ters düştüğünü, bir bağımsız devlet sıfatıyla Şili’nin menfaatleri aleyhine çalıştığını, hiç bir kuşkuyla yer bırakmıyacak biçimde, ortaya koymaktadır.

Askeri darbeden sonra Şili’nin politik çehresi tamamen değişti. Memlekette bugün artık gerçek ayrım, Halk Birliği’ne taraftar olanlarla olmıyanlar arasındaki ayrım değil, faşizmi destekleyenlerle onun karşısında yer alanlar arasındaki ayrımdır. Bugün, bütün Şili halkı, faşizme (siviline de, üniformasına da) kesinlikle karşı koymaktadır. Amansız teröre rağmen, birleşmeye, örgütlenmeye çalışan bu halk, mücadelesini gitgide güçlendirmektedir ve memlekete orman kanunu dayatılmasına asla müsaade etmeyecektir.

Bu mücadeleye Hristiyan-Demokrat Partisi’nin sıra üyeleri de katılıyorlar. Bu parti için de biricik dürüst yol, muhalefete geçmek, iktidara elkoyan caniler şebekesinin alaşağı edilmesine yardımda bulunmaktır. Nettekim, bu partide, Radomiro Tomić, Bernardo Leyton, Renan Fuentealba ve diğerleri gibi militanların önyak oldukları bir grup yönetici ve parlamento üyesi, askeri darbeyi ve sonuçlarını alenen suçlamışlardır. Bu on-

ların dürüstlüğüdür. Bu hareketleriyle, isyancılarla bağlı resmi önderleri tarafından rezilce satılmış bulunan hristiyan-demokratlar çoğunluğunun görüşünü yansıttıkları da şüphesizdir.

Şili'de iktidara elkoyan militarist azınlık doğrudan doğruya bir iç harp açmıştır. Tarihte, karşı-devrimin işçi sınıfına ve bütün halka bir iç harbi dayattığı örnekler az değildir. Vaktiyle Rusya'da, Finlândiya'da, Macaristan'da, İspanya'da ve diğer bazı memleketlerde de bu böyle olmuştur. V. İ. Lenin, burjuvaziye karşı iç harbi «sınıf savaşı biçimlerinden biri» (!) sayar. Çağdaş kapitalizm, Şili'de de, sınıf savaşını son haddine vordirmıştır. Bu savaşta halk üstün gelecektir.

Askeri darbe, bütün devlet kurumlarını silip süpürdü; yalnız gericilere boyun eğen eski adalet cihazına ilişmedi. Memlekette hukuk düzeni diye bir şey kalmadı. Şili, anayasanın, kanunların çiğnendiği, çılgın ve kuduz bir askerî şebekenin hüküm sürdüğü bir polis devleti haline getirildi. Ne var ki, halk tekrar iktidarı ele geçirdiği zaman, daha önceki bütün kurumları yeniden canlandırmak mecburiyetinde değildir. Halk, demokratik yoldan yeni bir anayasa kabul edecek, yeni yönetmelik ve kanunlar hazırlıyacak, yeni buyrultular çıkartacak, yeni devlet organları ve kurumları meydana getirecek, Şili askerî cuntasının çiğnediğinden daha yüksek tipte bir düzen kuracaktır. Yeni devlette vicdan ve fikir özgürlüğü saygı görecek, bütün hümanizm normları korunacak, fakat açık kapıları arkasında faşizmin ekonomik sabotaj ve baltalama hareketlerinin kalıplandığı kanunlara yer olmayacaktır.

Bütün olup bitenlerden sonra, Şili halkının, artık yeni tipten bir ordu ve polis gücü meydana getirmeye veya mevcut orduyu, polisi ve yargı organlarını (yaşanılan ulusal facia bir daha tekrarlanmıyacak biçimde) faşist unsurlardan arıtmaya hakkı vardır.

Bugünkü durum, yalanın gerçeğe, zulmün özgürlüğe, faşizmin demokrasiye üstün gelmesi durumu sürgit devam edemez. Memleket bu karanlıktan, bu gerileme durumundan elbette çıkacaktır. Şili halkını uzun süre zincire vurabilecek, Şili toplumunun ilerici geleneklerini ezebilecek kuvvet yoktur ve olamaz. Zalimler korkak olur, elleri dirseklerine kadar kanlı yeni yöneticiler de zulmettikleri halktan korkuyorlar. Bu yüzden de, olağanüstü durum koşullarını, sokağa çıkma yasaklarını sürdürüyor, terörü şiddetlendiriyor, radyo ve televizyon yoyınlarını tam bir kontrol altında bulunduruyor, sol basını yasaklıyorlar.

Evet, bizler, savaşın çok çetin bir dönemine girmiş bulunuyoruz. Bu dönemde son derece temkinli ve tedbirli olmalı, ayık düşünceyle hareket etmeli, serüvencilığe her hangi bir taviz vermekten kaçınmalıyız. Halkımızın kutsal amacı, tam bir sorum duygusuyla, acele hükümlerden uzak,

---

(!) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 30, s. 14.

enine boyuna düşünerek hareket etmemizi gerektiriyor. Bugün en önemli sorunumuz, yığınların birliği için, politik bilinçlerini geliştirmek için mücadeleyi örgütlemektir. Halen belirli çevrelerde görülen şaşkınlık ve gevşeklik elbette geçicidir.

Şili halkının düşürüldüğü feci durum, uğradığı kayıplar, çektiği acılar, boşa gidecek değildir. Birçoklarının düne kadar içtenlikle inandıkları nice değerlerin sahteliği meydana çıkmış bulunuyor. Dememiz odur ki, şimdiki mahkemeler gibi yargı organlarına ya da hükümet alehtarları komploya katılmakla kendi kendini gömmüş bulunan parlamento gibisine, yarın artık kimse inanmayacaktır. Bütün bu ve benzeri sorunlar enine boyuna düşünülmek ister. Aynı zamanda, Halk Birliği hükümetinin üç yıla yakın iktidarının da eleştiri ve özeleştiri açısından etraflı bir tahlilden geçirilmesi gereklidir. Bu üç yıl boyunca büyük işler başarıldığı şüphe götürmez, fakat aynı zamanda ciddi hatalar işlendiği de bir gerçektir. Hükümetin çalışmasında bazı ahvalde belirginleşen reformist eğilimler ve sol elemanların eylemlerinin çok büyük zararları olmuştur.

Şili Komünist Partisi bu üç yıl içinde tamamiyle doğru bir genel politika izlemiş ve bu politikanın organik bölümleri olarak, Halk Birliği'ni kayıtsız şartsız desteklemiş ve savunmuş; diğer demokratik çevrelerle (özellikle «alt tabakalar»da) karşılıklı anlayışa varma yönünde olumlu adımlar atmış; halkın orta tabakalarına güven telkin etmeye çabalamış; ana darbeyi başlıca düşmanlara, yani emperyalizme ve iç gericiliğe karşı yöneltmeye çalışmış; komünistlerle sosyalistler arasında ittifakı, işçi sınıfının birliğini güçlendirme, Halk Birliği koalisyon partileri arasında karşılıklı anlayışı artırma yolundan yürümüş; üretimin genişletilmesi ve emek verimliliğinin artırılması yolunda, devlet sektörü işletmelerinin verimli olmalarını, çalışma disiplininin titizlikle korunmasını sağlama yolunda mücadele yürütmüştür.

Şili Komünist Partisi, kendisini, işlenen hataların dışında ve uzağında göstermek niyetinde de değildir. Fakat, parti, şimdi, hükümetin ve tüm Halk Birliği Bloku'nun veya bu bloku oluşturan partilerden her birinin hatalarını tartışmanın sırası olmadığı düşüncesindedir. Her şeyin sırası vardır. Bugün her şeyden önce bu tartışmaya önem vermek, halkçı partilerin birliğine (tam da bu birliğin askeri diktatörlüğe karşı mücadele için başlıca koşul olduğu bir zamanda) ciddi zararlar verir; işçi sınıfının halkın karşı karşıya bulundukları yeni ödevlerin elbirliğiyle çözülmesine engel olur.

Şili'de faşizmin işlediği cinayetleri bütün dünya suçluyor; kan dökmeye ve teröre bir an önce son verilmesinde ısrar ediyor. Gerçek devrimci, yurtsever, savaşçı Luis Korvalan'ın hayatı kurtarılmalıdır. Bütün dünya ilerici ve demokratik güçleri, faşistler tarafından toplama kamplarında inletilen binlerce devrimcinin ve yurtseverin derhal serbest bırakılmasını

istiyorlar. Tarihte böylesine ölçüler aldığı ender görülen, bütün dünyada bu güçlü dayanışma ve destek bizleri yeni yeni atılımlara esinlemektedir.

Önümüzde memlekette yeni bir devrimci yükselişe yol açma ödevi vardır. Bu ihtiyaç, halkın en geniş birliğinin sağlanmasını gerektiriyor. Bugün yaşama hakkımızı savunmak için, baskı ve cinayetlere son vermek için birlik sözkonusudur. Çalışma hakkımızı savunmak için, yığınla işçi çıkarılmalara son vermek için birlik söz konusudur. İşçi sınıfının kazanımlarını savunmak için, iş ücretlerinde Salvador Allende hükümeti zamanında ulaşılan yaşama düzeyine uygun ölçüde bir artış sağlamak için birlik sözkonusudur. Sendikal birliği korumak için, millileştirilen işletmelere sömürücülerin tekrar dönmelerini önlemek için birlik sözkonusudur. Vatan-
daş özgürlüklerini elde etmek için, tekrar devrimci dönüşümler yoluna çıkabilmek için birlik sözkonusudur.

Şili Komünist Partisinin «Şili halkına çağrı»sında şöyle denilmektedir: Şili Komünist Partisi ağır kayıplara uğramıştır, fakat güçlerini yeniden toparlayarak belini doğrultacaktır. Parti gayet çetin olan yeni koşullar içinde çelikleşecek, daha güçlü ve itibarlı bir duruma gelecektir.

Halkımız sonsuz kuvvet kaynaklarına sahiptir. Halkımız, Şili toprağında faşizmin kökünü kazımadıkça, savaşa ara vermiyecektir.

Kapitalist olmayan gelişme yolu ve din problemleri

Dulamjavın Daşjams

Felsefe bilimleri adayı (Moğolistan)

Çağdaş ulusal kurtuluş savaşı aşaması, Asya ve Afrika halklarını, yalnız sosyal-ekonomik ödevlerle değil, aynı zamanda ideolojik karakterli ödevlerle de karşı karşıya getiriyor. Bu savaşa, dünya görüşlerinde ve politikalarında dinsel sanıların elle tutulurcasına hissedildiği sınıf güçleri gitgide daha geniş ölçüde katılıyorlar. Ve bugüne kadar, dinsel şiarlar altında başgösterdiği bilinen ortacağ köylü insanların özgü zayıflıklar, bazı kesimlerdeki ulusal kurtuluş savaşının da ayırıcı vasfını teşkil ediyor. Çağdaş emperyalizm, dini ideolojiden yeni-sömürgecilik ve anti-komünizm hedefleri için yararlanmaya büyük ümitler bağlıyor.

İlerici politik partiler ve toplumsal hareketler, geniş bir desteğe dayanmak isterlerse, okuma-yazmasız halk yığınlarının dindarlığını umursamazlık edemezler. V. İ. Lenin, Doğu memleketlerinde devrimci ve bu arada Marksist örgütlere, kendi özge koşulları içinde, bu memleketlerde halk çoğunluğunun köylülüktен oluştuğu, buralarda hemen hemen işçi sınıfı bulunmadığı ve dinin özde egemen ideoloji olduğu gerçeğini eylemlerinde gözönüne alarak çalışmayı öğrenmelerini defalarca salık veriyordu. Lenin, »komünist partisinin (bileşimi ve özel ödevleriyle), . . . sömürgeciliğin hüküm sürdüğü Doğunun köylü ülkeleri düzeyine kendini uydurması»⁽¹⁾ gereğini belirtiyordu.

Gelişme halindeki ülkeler aydınları ve devrimci örgütleri, bugün çağımızın en ilerici fikirlerine, yani sosyalizm fikirlerine yöneliyorlar; fakat bunlar da dini ideolojinin etkisinden birdenbire kurtulamıyorlar. Bunun için, doğal olarak, kendilerini suçlıyacak değiliz; zira, bilindiği üzere, somut tarihsel koşulları atlamak olanaksızdır. Din adamlarının yığınlar üzerindeki etkisi azalmadıkça, bu yığınlar dinsel kör inançlarından silkinmedikçe, toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması başarıyla gerçekleştirilemez; toplumsal bilinç ve toplumsal psikoloji, insanların yaşam tarzı kesinlikle değiştirilemez. Pratik hayat, bu sorunların, devrimci rejimlerin yerleşmesi koşullarında da, ilerici sosyal-ekonomik düşüncelerin gerçekleştirilmesi koşullarında da gündemden düşmediğini göstermektedir. Yığınların dindarlığı, kapitalist olmayan gelişme boyunca çözülmesi gereken ve bundan ötürü de ciddi çalışmalar gerektiren en karmaşık problemlerden biridir.

Şimdi, Halk Devrimi'nden önce buda dininin lâmaizm biçiminde ve

(1) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 457.

dünyanın pek az ülkesinde görülen muazzam bir etkiyle egemen olduğu Moğolistan'da bu problemin nasıl çözüldüğünü kısaca gözden geçirelim.

Devrim öncesi Moğolistan'da lâmaist kilisenin egemenliği, resmen, mahut iki prensipin, yani lâik ve dinsel egemenliklerin feodal-teokratik rejimde dile gelen kopmaz bağdaşımı görüşüne dayanılarak sağlanıyordu. Feodaller, öncelikle Mançurya sömürgecileri, dinin kendi saltanatlarını güçlendirmek üzere bilinçleri tütsülemenin ve halkı tevekküle yöneltmenin en uygun aracı olduğunu bilerek, dinsel etkiyi artırmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bu feodaller ve sömürgeciler, her yerde manastırlar ve diğer ibadet köşeleri açıp halkı okutuyor, din kitaplarını ve çeşitli dua ve öğütleri geniş ölçüde yayıyor, lâma'ları (rahipler) her suretle destekliyor, bunları askerlikten ve sürüsüne bereket feodal vergilerden muaf tutuyorlardı. Manastırlar ve lâmalar da, buna karşılık, halkın acılarını ve köleliğini her suretle haklı gösteriyor, dinsel zahitliği (köşeye çekilmişlik) ve tevekkül (allaha sığınma) en büyük nimet ve erdem sayıyorlardı. Ulusal uyanış ve halkın ilerlemesi dâvası, bu durumun temelinden değiştirilmesini gerektiriyordu.

Moğolistan Devrimci Halk Partisi (MDHP) ve halk hükümeti, devrimci dönüşümlerin ilk aşamasında, lâmaist ruhanilerin büyük egemenliğini sınırlama politikası güdüyor, böylelikle yavaş yavaş kilisenin kanun yoluyla devletten ayrılması ortamını hazırlamaya çalışıyorlardı. Moğolistan'da yüzyıllar boyunca varolagelmiş dinsel temellerin birdenbire ortadan kaldırılması, partiye sempatileri olan birçok lâmayı ve memurları soğutup uzaklaştırabilirdi. Halkın koyu dindarlığını, lâmaların ve özellikle lâmaist kilise hükümdar ve yönetmeni Bogdo-Gegen'in büyük itibarını dikkatle gözönüne almak gerekiyordu. Bundan başka, yeni egemenliğin temsilcileri olan birçok MDHP üyesi de, lâmaların ve Bogdo'nun kutsallığına inanıştan henüz azat olabilmiş değillerdi.

Bütün bunlardan ötürü, parti, devrimin üstün gelmesinden sonra, halk yığınlarını doğrudan doğruya cumhuriyet düzeni kurma eylemine çağırmadı; başlangıçta anayasal-monarşi yönetim biçimini gerekli saydı. Halk hükümeti ile Bogdo-Gegen arasında 1 Kasım 1921'de imzalanan «Ant-Belgesi»ne göre, Bogdo hükümdarlık han tahtında kaldı. Fakat kendisine yalnız kilise işleriyle uğraşma hakkı bırakılarak, bütün devlet yönetimi halk hükümetinin ve yersel halk hurallarının (şûra) eline geçti.

1924 yılında Moğolistan'ı cumhuriyet olarak ilân eden ilk Anayasa'nın kabulüyle, kilise devletten ayrılıyor, bütün Moğolistan yurttaşlarına din ve mezhep hürriyeti ve din aleyhtarı propaganda özgürlüğü tanınıyordu. 1926 yılında özel bir kanun, «dinin devletten ayrılması kanunu» çıkarıldı. Bu kanun, MDHP'nin lâmaist kiliseyle ilgili politikasının ilkesel temellerini formüle ediyordu. Kanun, aynı zamanda, kilisenin devletten ayrılması gerekliliğini temellendiriyordu, ruhanilerin çeşitli tabakalarını değerlendirmede sınıfsal yaklaşımın önemini belirtiyor, devlet organları ile lâmalar

arasında karşılıklı ilişkilerin dindarların dinsel duygularını incitmiyecek biçimde kurulması gereğine işaret ediyordu.

Bu kanunun uygulanması ruhani feodaller ve manastır ileri gelenleriyle çetin bir mücadele içinde geçiyordu. Lâmaist aristokrasinin direnişini kırabilmek ve onun mevzilerine hücumları örgütleyebilmek için, Demokratik halk devletinin büyük çabalar harcaması gerekiyordu; Zira Moğolistan'da manastırların mülkleri lâik feodallerin mülklerinden daha sağlam ve derin köklere sahip bir feodal kurum olarak belirliyordu. Öyle ki, 1924 yılı sayımına göre, büyük ve küçük baş hayvan toplamının % 20'si lâmaist manastırların malıydı. Lâmaist manastırlar memleketin en iyi çayır ve meralarına da sahip bulunuyorlardı. Durmadan büyük bağışlar alan bu manastırlar, aynı zamanda ticaret, tefecilik ve kervancılık (mal ulaştırımı) işleriyle uğraşıyorlardı.

«Devlet içinde devlet» diyebileceğimiz bu gerici zümrenin asalak varlığı ve yaşamı memlekete büyük zararlar veriyordu. Fakat devrimin başlangıcı döneminde manastırların mallarına zorla el koymanın dindar yığınlar arasında hoşnutsuzluğu kabartabileceğini gözönüne alan MDHP, bu gericilik ve sosyal asalaklık yuvalarına karşı, her şeyden önce onların ekonomik potansiyelini yavaş yavaş zayıflatma ve emekçi halkı sömürme olanaklarını ortadan kaldırma politikası güderek mücadeleye koyuldu. Böylece, en önemli devrimci dönüşümler, yani arat'ların (hayvan bakıcı emekçi köylü) kölece bağımlılığına son verilmesi, kilisenin ve ruhanilerin yararına olan ağır vergilerin kaldırılması, gerek lâmaların özel mallarının ve hayvanlarının, gerekse manastırların dindarlarca yapılan kişisel bağışlarından birikme gelirlerinin vergilendirilmesi tedbirleri hep adım adım gerçekleştirildi. Bu dönüşümler sonucunda, yüksek ruhanilerin ve manastırların ekonomik ve politik kudreti hissedilir derecede zayıflatılmış, memlekette üretim güçlerini köstekliyen feodal üretim ilişkilerine kesinlikle son verilmiş oldu.

Manastırda oturanların topluma yararlı çalışmalara çağrılıp yöneltilmeleri de, Moğolistan'da din sorununun çözüm tarzının önemli bir, yanısıdır. Devrim üstün geldiği zaman, Moğolistanın 700'den fazla manastırında, memleketin yaşlı erkek nüfusunun % 45'ini oluşturan 100 bin kadar lâma bulunuyordu. Ruhanilerin sayısı ve bunların asalaklık derecesi bakımından Moğolistan belki de dünyada birinci geliyordu. Lâmalar, aile yuvası kurmadıkları için, nüfus artışını köstekliyorlardı. MDHP MK Birinci Sekreteri Y. Sedenbal 1960 yılında şunları söyledi: «Hesaplamalar, eğer bizde lâmaizm böylesine yaygın olmasaydı, nüfusumuzun bugün en azından 10 milyonu bulacağını göstermektedir.» (2) Ruhaniler, derebeylik-

(2) Y. Sedenbal, Seçilmiş yazılar ve söylevler, c. III (1959–61), Moskova, 1962, s. 194. (1972 yılında Moğolistanın nüfusu 1,3 milyon kadardı. Not. red.)

sömürgecilik rejimi ideolojisini, kör inançları ve geriliği yayararak, toplumsal ilerlemeyi, bilim ve kültürün gelişmesini engelliyorlardı.

Devrimin üstün gelmesinden sonra, MDHP'nin politikası, her şeyden önce ruhaniliğin daha ileri doğru gelişmesini sınırlamayı, ruhani sayısını giderek azaltmayı öngörüyordu. Henüz erginleşmemiş çocukların manastırlara verilmesi yasak edildi; böylece lâmaların sayıca artmasını sağlayan ana kaynak kurutulmuş oldu. Omsekiz yaşını bitiren gençlerin lâma olabilmeleri ancak gönüllülük kuralına bağlandı. Daha sonra, hükümet, ailenin birinci (ve hele biricik) oğlunun işletmede kalmasını, ikincisinin askerlik ödevini yapmasını ve ancak üçüncüsünün-erginleştikten sonra-kendi arzusuyla lâma olabilmesini öngören bir düzen getirdi.

Oldum olası manastırlarda oturan lâmaların durumu en karmaşık sorunlardan biriydi. Bu bütün sınıf ve toplumsal tabakaların menfaatlerine dokunuyordu. Yüz bin lâma büyük bir güçtü. Gericilik bu gücü yeni düzene karşı yönetebilseydi, MHC büyük güçlüklerle karşılaşabilirdi. İşte bunun için, parti, manastırlarda oturanları tarafsızlık mevzilerinde tutmaya çalışıyor, daha sonra da bunları yavaş yavaş halk devletinden yana kazanmayı amaçlıyordu.

MDHP'nin ruhanilere karşı ayırımıyla yanaşımını bilhassa önemle belirtmeliyiz. Bu yanaşım, kilisenin feodal ileri gelenlerini geniş bir yığın meydana getiren alt ve orta lâmalardan soyutlamayı öngörüyordu. Parti, kılıse gerici aristokrasinin ideoloji ve politikasını açığa vurarak alt tabaka lâmalarıyla işbirliği yolunu tutuyor, bununla da manastırların gücünü ve etkisini zayıflatmayı, alt tabakadan lâmaları üsttekiler tarafından sömürülmeden kurtarmayı ve topluma yararlı çalışmaya yöneltmeyi amaçlıyordu. Bu hareket hattının gerçekleştirilmesini, çoğu lâmaların (toplumdaki durumları bakımından) aratlara yakın bulunması ve onlarla kan ve mal bağlantıları olması epeyce kolaylaştırıyordu.

1930 yılları sonuna doğru, alt ve orta lâmalar artık yığın yığın bu sancılarından vazgeçmeye ve manastırları terketmeye başladılar. Bunlar, yüksek lâmaların emperyalist kuvvetlerle hep öyle sarmaşdolaş olduklarını ve sahip bulundukları dinsel itibarı çıkarıcı ve kötücül, genç cumhuriyet bakımından düşmanca amaçlar uğruna kullandıklarına inanmışlardı. Çünkü bütün bunları kendi gözleriyle görmüşlerdi. Manastırları bırakıp çıkan lâmalar artık nikâhla aile yuvası kuruyor ve böylece yeni toplumu kurma mücadelesine katılıyorlardı. Lâmaların bu suretle lâik hayata geçmelerini elden geldiğince teşvik eden devlet, onlara maddi bakımdan da destek oluyor, kendilerine iş yaratmak için zanaatçı üretim artelleri vb. meydana getiriyordu. Böylece, yalnız 1936 yılında 10 binden fazla lâma gönüllü olarak manastırlardan çıktılar ve cumhuriyetimizin halk ekonomisinde iş tuttular. 1937 yılı 1 Ocakından 1938 yılı 1 Ocakına kadar 18.200 lâma

daha manastırları bıraktılar ve köy ekonomisi çalışmalarına katıldılar. Bu sonuç MDHP'nin politikasının büyük başarısıydı.

Lâmaların manastırları bırakıp çıkararak topluma yararlı çalışmalara katılmaları hareketi, kilise ileri gelenlerinin öfkeli direnişiyile karşılaşılıyordu. Hemen belirtelim ki, *parti ve halk hükümeti* yüksek ruhanilere karşı izlenen politikayı gayet esnek ve sabırlı bir tutumla uyguluyorlardı. Fakat yüksek ruhanilerle mücadele kaçınılmaz oldu. Yüksek lâmalar gerici cephenin dayanağı olmaya devam ediyor, MDHP'ne karşı enerjik bir eylem gösteriyor, her türlü devrimci girişime müthiş bir gazapla karşı koyuyorlardı. Bu lâmalar nice manastırı birer gerçek karşı-devrimci komplo merkezine çevirmişlerdi ve birçokları yeni düzene karşı silâhla yürüyor, din bayrağı ardındaki kötücül manevralarını en gaddar cinayetler işlemeye kadar varınıyorlardı.

Parti ve hükümet, yüksek ruhanilerin bütün entrikalarını kesin bir direnişle püskürtüyor, bunların halk düşmanı plânlarını birer birer açığa vuruyorlardı. Bu yoldaki soyutlanmasını çabuklaştırılıyordu. Bu iç yönetimin gerici eylemi yavaş yavaş, amma kesintisiz ve sürekli olarak zayıflıyor ve artık halkın desteğinden de yoksun olduğu için sönüp gidiyordu.

Bu süreç elbette sarsıntısız geçmedi. Yöneticiler (devrimci cephe yöneticileri de dahil), hiç bir yerde, durum ve koşulların bütün karmaşıklığını azami ölçüde gözönüne alarak esnek ve kıvrak bir politika gütmeye hünelerini elbette emeksiz ve zahmetsiz öğrenemezlerdi. Kaldı ki, 1920 yılları sonunda ve 1930'ların başında memleket yönetiminde ağır basan subjektivizm ve bozukluklar, din sorununun çözümünde meydan verilen sağ ve «sol» şapmalar, bizdeki tecrübenin de gösterdiği gibi, kapitalist olmayan gelişmeye büyük zararlar vermektedir.

Saçlıklar, Marksizmin Budizmden (ve bir türü olarak lâmaizmden) öğreneneceği şeyler olduğunu iddia ediyorlardı. Onlara göre, Budizm korunmalı, ancak bazı reformlar yapılarak, yani lâmaist ideolojinin en gerici unsurları ayıklanarak, «temiz» olarak geliştirilmeliydi. Bu teslimiyetçi tutum, Lâmaist kilisenin zulmü bir gerçekleştirmesini köstekliyordu.

«Solcular» ise, kilisenin etkisine ve emekçilerin dindarlık aldanışlarına karşı idari tedbirlerle mücadele edilmesini istiyorlardı. Şu veya bu parti ve devlet katlarında yer alan bu unsurlar, lâmaları manastırlardan çıkmaya zorluyor, onlara karşı kaba hücumlarda bulunuyorlardı. Bu davranışlar halkı üzüyor, kızdırıyor, dindar aratlar ve alt tabaka lâmalar arasında güçlü bir hoşnutsuzluk uyandırılıyordu. Netekim, aynı tutum, bunların bir bölümünü, 1932 yılı ilkbaharında silâhlı karşı-devrim hareketine katılmaya kadar götürdü.

Çekirdeği tecrübeli Marksist-Leninistlerden oluşan MDHP, sağ ve «sol» sapmaların memleket politikası üzerindeki kötücül etkilerini yenmek üzere gereken kuvveti kendinde bulabildi; lâmaizmle uzlaşmaya yönelenleri de, lâmaizmden zorkullanımla kurtulmayı, salık verenleri de yolundan temizlemeye muvaffak oldu.

Partimiz, yığınların dinsel kör inanç bukağılarından kurtulmalarının en güvenilir yolunu, memleketin ortaçağa özgü sosyal-ekonomik geriliğinin giderilmesinde görüyordu. MDHP, üretim güçlerini geliştirme, yeni ekonomiyi kurma, politik düzenin demokratik temellerini güçlendirme, toplumun yaşamsal eyleminin bütün alanlarında enternasyonal bağlantıları genişletme programını ardıcıl olarak yerine getiriyordu.

Halkın genellikle cahil bırakılmışlığının dinsel kör inaçların varlığı için gayet elverişli bir ortam olduğunu bilen parti, ülkede çağdaş bir halk eğitimi sistemi, bilim, kültür ve sanat kurumları yaratılmasına birinci derecede önem veriyordu. Memlekette sanayiinin gelişmesiyle birlikte, halkın okutulması için, lâik, bilimsel bilgilerin yazılması için, halk devletinin temiz ve soylu özlüğünün açıklanması, Marksizm-Leninizm fikirlerinin propaganda edilmesi, feodalizmin ve kapitalizmin sömürücü karakterinin açığa vurulması için hummalı çalışmalara girişildi. MDHP, dinsel ideolojinin sahteciliğini, gerici özlüğünü ardıcıl biçimde açığa vuruyor, geniş ve sistimli bir ateizm propagandası yürütülüyordu.

Manastırları bırakıp çıkan lâmalara okuma-yazma öğretme çalışmaları örgütlendi. Bunlar için özel kurslar, okullar açılıyor, eski lâmalar arasında kültür-eğitim çalışmaları örgütleniyor, kendilerine parasız tıbbi yardımda bulunuluyordu. Partinin ve hükümetin politik, ekonomik ve ideolojik tedbirleri ve uygulamaları, devrim düzenine alt tabakalardan binlerce lâmayı kaybettirmedikten başka, onların bilincinin yükseltilmesine, ilerici toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesine katılmalarının sağlanmasına her bakımdan yardım etti.

İşte, Moğolistan'da halkın gerçek uyanışı için, dinsel ideolojinin bukağılarından kurtulması için gerekli objektif ve sübjektif koşullar böylece yaratıldı. 1940 yılları başında, lâmaizm, artık yalnız ekonomik ve politik mevzilerini değil, bir yere kadar ideolojik mevzilerini de kaybetmiş bulunuyordu. Bu sonuca, hiç de, bazı burjuva ideologlarının iddia ettikleri gibi, manastırların zorla kapatılması ve lâmaların fiziki varlığına son verilmesi yoluyla ulaşılmadı. Dinin etkisinin kökünden kazanması ve lâmaların manastırlarından çıkarak çalışma hayatına geçmeleri, kapitalist olmayan gelişme yoluna koyulmuş olan halkın politik, ekonomik ve kültürel yükselişi sayesinde sağlanabildi.

Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nde anti-feodal, anti-emperyalist devrimin en önemli ödevlerinden biri olarak din sorununun başarıyla çözümü, mem-

Meleketin kaderi halkın elindedir

Alman Komünist Partisi'nin Hamburg Kongresi sonuçları

Herbert Mis

Alman Komünist Partisi Başkanı

I.

AKP'nin Hamburg Kongresi (2–4 Kasım 1973), partinin, belirlediği politikayı başarıyla yürüttüğünü, güvenle ilerlediğini ve artık önemli bir güç haline geldiğini gösterdi. Buna, dünyada ve özellikle Avrupa kıtasında meydana gelen değişimler, bu arada Federal Alman Cumhuriyetinin sosyalist ülkelerle ilişkilerindeki değişimler, gerçek olarak varolan sosyalizmin giderek artan etkisi, FAC içinde sınıf savaşlarının canlanması, komünistlerin işletme ve kurumlarda, gençlik arasındaki etkili çalışmaları, kesin ideolojik ve enternasyonalist görüşlerle yürüttükleri ardıcıl mücadele büyük ölçüde yardım

Sayfaları Hamburg Kongresine ilişkin yazılar ve yorumlarla dolup taşan burjuva ve sosyal-demokratik gazeteler, o günlerde «Gençler ve işçiler arasında AKP'nin nüfuzu arttı», «AKP kendine güveniyor ve iyimserdir», «AKP işletmelerde sınıf savaşını propaganda ediyor», «Komünistler yeni müttefikler arıyorlar», «AKP görüş ayrılığından azat partidir», «AKP Maoizmde ve demokratik sosyalizmde uzak kalmaya çalışıyor» gibi başlıklar manşetlediler. Ve partimizin kongre çalışmalarını yalnız komünistler değil, geniş toplumsal çevreler de büyük bir ilgiyle izlediler.

Tarihi Ernst Telman'ın hayatı ve savaşı ile bağlı şehirde toplanan Hamburg Kongresi, Alman işçi ve komünist hareketi devrimci geleneklerinin Alman Komünist Partisi'nce bir kalıt olarak benimsendiğini bir kez daha göstermiştir. AKP işçi sınıfının devrimci partisi, her kuşaktan Batı Alman Komünistlerinin savaşkan topluluğudur. Kongreye katılanların sosyal bileşimi ve yaş durumları da bunu en belirgin biçimde ortaya koymaktadır. 862 delegenin 673'ü işçi ve hizmetlidir. Bunların içinde 322'si sendikalarda seçimle görev almaktadır; 207'si işletmelerdeki üretim konseyleri ve güvenilir kişiler komiteleri üyeleridirler. Delegelerin 218'i henüz 30 yaşına varmamış kimseler olup, 196'sı 41–50, 79'u 51–60 yaşlarında ve 36'sı da 60 yaşın üstündedirler.

Hamburg Kongresi, beş yıldan biraz fazla bir zaman önce kurulmuş bulunan partinin gelişmesinde önemli bir aşamadır. Kongre, Federal Alman Cumhuriyetinde işçi sınıfının Marksist partisi sıfatıyla AKP'nin güçlendirilmesi mücadelesinde komünistlere yeni yönler gösterdi. Kongre

kürsüsünde, FAC'nin, Avrupa kıtasında gerginliği azaltma dâvasında olumlu bir rol aynamak üzere önünde açılan büyük olanakları kullanması gereği belirtildi. Kongre, yalnız dış politikada değil, aynı zamanda iç (ekonomik ve sosyal) politikada da AKP'nin işçi sınıfı yararına, ülkenin barış içinde, demokratik ve ilerici gelişmesi menfaatine izlediği ardıcıl, sınıfsal, gerçekçi, yapıcı ve amaca yönelik hareket hattını belirliyen yeni hükümler ortaya koydu. Ve aynı zamanda, memlekette anti-monopolist demokrasi mücadelesiyle sosyalizme nasıl yol açılabileceği sorusuna cevap verdi.

Kongrede, komünistlerle sosyal-demokratların eylembirliğini sağlamaya, bütün anti-monopolist ve demokratik güçlerin birliğini yaratmaya yönelik çabaları bundan böyle de artırma sorunu üzerinde büyük bir dikkatle duruldu. Başlıca ödevin, işletmelerde işçilerin menfaatlerini onlarla birlikte savunmak, gençlerin isteklerini desteklemek olduğu belirtildi. Kongre, sağcı oportünizmin, Maoizmin ve aşırı sol grupların politika ve pratikte işçi düşmanı özlüğünü bütün içyüzüyle açığa vurdu. Delegeleler, AKP'nin eylemlerindeki yetersizliklere, karşılaştığı güçlülere değinerek, onun yığınlar arasındaki etkisini daha da güçlendirmek için izlenmesi gereken gerçekçi yolları belirlediler.

II.

Hamburg Kongresi kararlarını yerine getirmeye koyulan parti, artık politikasını somut ve sistemli olarak gerçekleştirmeye, alt tabakalarda, yığınlar arasında çalışmaya yönelmektedir. Bu politika, emekçileri en yakından ilgilendiren aktüel ve önemli sorunların çözümünü, onların bugünkü ve yarınki sosyal ve ulusal menfaatlerinin korunmasını kapsamaktadır.

AKP geleceğe ilişkin ödevleri belirleme ve içinde bulunduğumuz aşamada izlediği politikayı işlemede, uluslararası alanda ve memleket içinde sınıf savaşı koşullarının değişmiş olması gerçeğinden hareket ediyor. Düsseldorf Kongresi'nden (1971 sonu) sonraki dönemde, kuvvetler oranının sosyalizm yararına değişmesi, Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin barış taarruzları, barış, halkların güvenliği ve toplumsal ilerleme mücadelesinde ciddi başarılarla ulaşılmaya imkân verdi. Uluslararası alandaki bu değişmeler, Federal Alman Cumhuriyetinde AKP'nin de aktif olarak katıldığı geniş demokratik hareket ve aynı zamanda şimdiki federal hükümetin daha gerçekçi dış politikası, SSCB, PHC ve ADC ile FAC arasında antlaşmalar imzalanmasına yol açtı. Avrupa kıtasında «soğuk harp»ten gerginliğin azaltılmasına doğru geçiş dönemi başladı. Barış içinde yanyana yaşama prensipleri, toplumsal düzenleri ayrı devletler arasındaki ilişkilerde gitgide daha büyük ölçüde kabul edilen normlar haline geldi.

Sosyalist kampın başarılı barışsever politikası, yeryüzünde barışın güçlenmesine yardım ediyor. Bu politika, emperyalizmin en saldırgan ve en gerici kuvvetlerinin eylem alanını sınırlıyor. Bu politikanın uygulanması sonucu olarak meydana gelen olumlu değişimler, memlekette, emekçi halkın ve onun komünist partisinin önünde, politik, ekonomik ve demokratik haklar için mücadele bakımından, bütün emekçileri ilgilendiren sorunların çözümü bakımından yeni perspektifler açıyor. AKP, barış için mücadelenin, bugünkü aşamada işçi hareketinin en önemli ödevi olduğunu ve bu mücadelenin henüz sona ermediğini hiç bir zaman unutmuyor. Şili'de, Yakın-Doğu'da, Portekiz sömürgelerinde ve Çin-Hindi'deki olaylar ve aynı zamanda FAC'nin politikasındaki bazı tehlikeli noktalar, emperyalizmin saldırgan ve gerici karakterinin hiç bir suretle değişmediğini tekrar ortaya koyuyor. Gerginliğin azaltılmasını istemiyenler, Federal Cumhuriyetinde de, evvelki gibi harıl harıl çalışıyorlar. Bu durum, bütün barışsever ve demokratik güçlerin daimi bir uyanıklık göstermelerini gerektiriyor.

AKP, şimdiki FAC hükümetinin izlediği dış politikanın, gerginliği azaltma dâvasına hizmet eden yönlerini destekliyor. Fakat Amerikan emperyalizmi politikasının hükümetçe kayıtsız-şartsız onaylanmasına karşı, askeri bütçenin artırılmasına ve NATO'culuğa karşı kesinlikle mücadele ediyor. Zira bu politik doğrultu, ne gerginliği azaltma çabalanna, ne Avrupada güvenlik ve işbirliğini güçlendirmeye, ne de FAC halkının ulusal menfaatlerine uygun düşüyor. HDB/HSB'nin ve federal hükümetin, Portekiz'de, İspanya ve Yunanistan'da, Lâtin Amerika'da, Afrika ve Çin-Hindi'deki diktacı ve ırkçı rejimleri açık veya gizli biçimde desteklemeleri de memleketimizin menfaatleriyle çelişik bir durum yaratıyor.

Hamburg Kongresi kürsüsünden FAC emekçi halkının ulusal menfaatlerini savunan Alman Komünist Partisi, Bundestag'da temsil edilen her üç partinin şovinizmini ve milliyetçi demagojilerini kesinlikle suçladı. Onların, memleket halkının bilincinde, birleşik ve tek bir Alman milletin varlığına inanmış gibi bir sabit fikrin yer etmesini sağlama yönündeki çırpınışları gerçeğe aykırıdır. Toplumsal düzenleri ayrı olmak üzere iki Alman devletin varlığı çoktan tartışma götürmez bir gerçektir ve artık ulusun birliği diye bir şey yoktur. İki Alman devleti arasındaki ilişkilere gelince, bu ilişkiler, ancak barış içinde yanyana yaşama prensipleri temeli üzerinde gelişme gösterebilir.

AKP, artık ulaşılmış bulunan sonuçların dönüşsüz kılınması maksadiyle, halkı, gerginliğin azaltılması ve barışın güçlendirilmesi yolunda daha ileri adımlar atılması yararına elden gelen her şeyi yapmaya çağırıyor. Partimiz, FAC'de bütün demokratlara ve barış taraftarlarına, yakın geçmişte imzalanmış olan antlaşmalara titizlikle uyulması ve bunların hükümlerinin yerine getirilmesi için, ADC ile edimsel iyi komşuluk ilişkileri kurulması

için, silâhlanmanın sınırlandırılması ve silâhsızlanma konusunda FAC'nin yapıcı bir tutum takınması için, Nükleer Silâhların Yayılmaması Antlaşması'nın FAC tarafından onaylanması için, ABD ve AET ile ilişkilerde FAC'nin ulusal menfaatlerinin korunması için, faşist ve ırkçı rejimlerin ve ulusal kurtuluş hareketini boğmak isteyen bütün emperyalist kuvvetlerin desteklenmesinden vazgeçilmesi için elbirliğiyle mücadele etmeleri önerisinde bulunuyor.

AKP dış politikaya ilişkin olan bu isteklerini hükümete ve parlâmentoya duyurmuş bulunuyor. Bununla beraber, partimiz, işçi sınıfının politik öncüsü olarak, dış politikayı yönetici çevrelerin imtiyazı saymıyor. Dış politika bütün FAC halkının menfaatleri konusudur. Netekim, memlekette 1972 yılında yaygınlaştığı görülen yığınsal hareketler, barışsever ve demokratik güçlerin dış politikayı kendi dâvaları belliyerek aktif biçimde katıldıkları taktirde, bunun olumlu sonuçlara ulaşılmasına yol açtığını ispat etmiştir.

AKP Moskova'da yapılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi'nin çağrısını da aynı görüş ve tutumla karşılayıp benimsemiştir. Bilindiği gibi, bu tarihsel belge, bütün iyiniyet sahiplerini, barışı sağlama ve gerginliği azaltma dâvasını kendi ellerine almaya, barış içinde yanyana yaşama prensiplerinin bütün dünyada yerleşmesinin sağlanması için yeni girişimlerde bulunmaya çağırmaktadır. AKP'nin memleketimizin menfaatlerine tamamen uygun olan dış politika programı ve eylemi de bu çağrıya yapıcı bir katkıdır.

III.

Sosyal, politik ve toplumsal çelişkilerin birikimi çağdaş kapitalizmin ayırıcı vasfıdır. Kapitalizm derin bir genel bunalım geçirmektedir. Onun ekonomik ve finans politikasının saplandığı çıkmaz sokak, enflasyonun görülmelik ölçüde artması, her zamankinden daha hırslı bir kâr yarışması, emekçilerin omuzlarını çökerten sosyal-politik ezginin şiddetlenmesi, silâhlanma yarışından muazzam kazançlar yığan büyük sermaye yararına âlabildiğine yüklü harcamalara girilmesi vb. bu genel bunalımın kanıtlarıdır. Hamburg Kongresi, hesabı verilen dönemde edinilen tecrübeye dayanarak şu sonucu çıkarmıştır: Sınıfsal çelişkilerin keskinleşmesi, sosyal çatışmaların alevlenmesi, demokratik hareketlerin gelişmesi, toplumsal örgütlerde ve politik partilerde ilerici akımların belirmesi, işçi sınıfının eylembirliğini sağlama ve demokratik bağlaşımlar kurma yolunda yeni olanaklar yaratmaktadır.

AKP Düsseldorf Kongresi üzerinden geçen zaman, işçi sınıfının, bu sınıfın sendikalarının, kadınların, üniversite gençliğinin, köylülerin ve diğer emekçi tabakalarının sosyal ve politik haklar uğrunda geniş savaşı çıkışlarına sahne oldu. Hayat, 1969 yılında Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı'nın çıkardığı sonucun, yani kapitalizmin sosyal-

ekonomik kararsızlığının arttığı, sınıf mücadelesinin ise yükseldiği hükümetin ne kadar doğru olduğunu tamamiyle gözler önüne serdi.

FAC, işçi sınıfının sebatla çalışması, teknisyen, mühendis ve bilginlerinin yaratıcı zekaları sayesinde yüksek derecede sanayileşmiş ve varlıklı bir memleket olmuştur. Fakat FAC emekçi halkı, hızla artan enflasyon yüzünden nice yoksulluklara katlanmak, eğitim-öğretim sisteminin, meslek öğreniminin gayet kötü örgütlenmesi yüzünden, sağlık yardımlarının yetersizliği yüzünden, doğal çevre kirlenmesi, ulaştırma ve taşıt keşmekeşi yüzünden sayısız acılara katlanmak zorunda bırakılmaktadır.

Hamburg Kongresi'nde belirtildiği üzere, bu durum, memlekette konsernlere sahip bir avuç kapitalistin emekçiler tarafından yaratılan bütün değerlerin aslan payını hiç bir engelle karşılaşmadan benimseyebildiği bir toplumsal düzen hüküm sürmesinden ileri gelmektedir. İşin kötüsü, birkaç milyarlar nice işlere karışır ve nice işlerin çözümünde ilk ve son söze sahip olurken, halkın önemli bir çoğunluğu memleketin hayatı üzerinde her hangi bir etki yapma olanağından hemen hemen bütbütün yoksundur. Ve ne yazık ki, Bon hükümeti (şimdiki Brandt hükümeti de dahil), çoktandır her şeyden önce yerli ve yabancı konsernlerin çıkarlarını kollayan bir politika gütmektedir.

Memleket 1974 yılında daha sert bir sosyal-politik hava içine girmiş bulunuyor. Bu durum ve koşullar, AKP'nin kendi sosyal-politik isteklerini ve alternatiflerini daha ırdıcıl ve ısrarlı biçimde ileri sürmesini ve daha kesinlikle savunmasını gerektiriyor. Hamburg Kongresi tarafından, halkın sosyal haklarının savunulması yolunda ileri sürülen ertelenmez tedbirler böyle bir politika için geniş bir temel olabilecek niteliktedir. Kanımızca, emekçiler için, enflasyonun sonuçlarını gidermenin başlıca aracı, gundeliklerin artması ve pahalılık zamlarının önlenmesi için mücadeledir. Emekçi halkın ve gençliğin günlük sosyal, politik ve kültürel menfaatlerini daha aktif biçimde savunan AKP, aynı zamanda şunu açıklamaktadır: Kapitalist düzen koşulları içinde emekçileri candan ilgilendiren problemlerin kökten çözülmesi olanaksızdır.

Partinin, anayasayı özünden yoksun etmeyi amaçlayan denemelere karşı, demokratik hakları savunma ve genişletme, Düsseldorf Kongresi tezlerinde ileri sürülen köklü toplumsal dönüşümleri gerçekleştirme mücadelesi sorunlarıyla ilgili görüş ve önerileri bu defa daha da geliştirildi ve konkleştirildi. AKP, yöneldiği sosyalist hedefi bir an bile gözden kaçırmadan, bir yandan kapitalizmde emekçi halka yarımlar için daha büyük bir güven, daha geniş demokratik hak ve özgürlükler sağlayabilecek reformlar için ırdıcıl olarak mücadele yürütmektedir. Biz bu reformlar için mücadeleyi sınıf mücadelesi sayıyoruz. Bu gibi reformların gerçekleştirilmesine ilişkin öneriler ileri sürerken, daima, emekçilerin durumunun ancak büyük ser-

mayenin çıkarlarına dokunularak iyileştirilebileceği tezinden hareket ediyoruz.

İşte bundan ötürü «halkın eliyle yaratılan nimetler halka ait olmalı» diyen eski işçi şiarı, bugün her zamankinden daha aktüel yankılar yapmaktadır. AKP, endüstrinin, askeri-sanayi tekellerinin, bankaların ve si-gorta konserlerinin bütün önemli kollarının toplumsal mülkiyete çevril-mesi, bunlar üzerinde kesin bir demokratik kontrol uygulanması gereğini bir kez daha belirtmiştir. Kaldı ki, bu isteklerin yerine getirilmesi FAC Ana Kanun'unun 15. maddesinin ruhuna tamamen uygundur.

Ne var ki, sosyal ilerleme sadece reformlarla olup bitmez. Biz köklü toplumsal dönüşümler için mücadele ediyoruz. Bununla beraber, AKP, demokratik reformları, büyük sermaye egemenliğinin sınırlanacağı, mem-leket ekonomisi, devlet politikası ve toplumsal işler üzerinde emekçilerin çözümleyici bir etki yapabilecekleri anti-monopolist demokrasi yönünde atılan adımlar sayıyor. Bu anti-monopolist demokrasi FAC'de sosyalizme yol açmakla ödevlidir.

Sağcı oportünistlere gelince, bunlar, bütün musibetlerden kurtuluşun çaresini, kopitalizmin reformlarla ıslahında görüyorlar. «Sol» sektörler ise, gericiliğin gökte ararken yerde bulduğu sözde devrimci şiarlar ve metat-lar öneriyorlar. Berikiler de, ötekiler de, işçi sınıfına ve köklü toplumsal dönüşümler uğrındaki devrimci mücadeleye yarar sağlamak şöyle dursun, düpedüz bir hayli zarar veriyorlar. Bu durum, Hamburg Kongresinde okunan eylem raporunda ve yapılan konuşmalarda iyice belirtilmiştir. Kongre, sağ ve «sol» oportünizmin bütün türlerine karşı şiddetli bir ideo-lojik-politik mücadele açmıştır.

AKP iç politika ile ilgili önerilerini ileri sürerken, emekçilerin hayati menfaatlerinin, yalnız işçi sınıfının kenetli saflar halinde mücadele yürüt-tüğü ve bu mücadeleye işçi ve öğrenci gençliğin, diğer emekçi tabaka-larının daha geniş ölçüde katıldıkları koşullar içinde başarıyla savunula-bileceği tezini kendine çıkış noktası yapıyor. Sınıf savaşı tecrübesi şunu öğretiyor: Sosyal-demokratlarla komünistlerin epeyce ortak menfaatleri vardır ve bu ortaklık, ASDP sağcı yönetiminin anti-komünist kararlarından daha güçlüdür. İşçiler arasında eylembirliği sağlama, komünist, sosyal-demokrat ve partisiz, Alman ve göçmen işçileri aynı bayrak altında top-lama mücadelesi, partimizin tüm politikasının temel sorunudur. Bu eylem-birliği ortamını yaratabilmek amacıyla en küçük bir menfaat uygunluğun-dan bile yararlanma çabası, gayet doğal olarak, bugün mevcut düzenin temellerini savunduğunu açıklayan sosyal-demokratik yönetimin kapita-lizm yanlısı politikasını prensipçi bir tutumla eleştirmekten kaçınmayı ge-rektirmez. AKP, sosyal-demokrat yöneticilerin, emekçileri şu veya bu tarzda emperyalist sistemin arabasına, tekellerin çıkarları hizmetine koşma yö-nündeki bütün eylemlerini kesinlikle açığa vurmaktadır.

Kongre, memlekette işçi hareketinin önemli bir kazanımı olan sendikal birlik dâvasına AKP'nin değişmez bağlılığını bir kez daha belirtmiştir. Bundan ötürüdür ki, AKP, tekellerin, HDB/HSB'nin, sendikaları zayıflatma, parçalama ve işçi sınıfını büyük sermayeye tabi kılma denemelerine karşı mücadele yürütmektedir. Kongre, sağcı oportünistlere karşı, aşırı solların, Maoist ve Troçkist grupların bölücü eylemlerine karşı da aynı kesinlikle cephe almıştır.

IV.

AKP, Hamburg Kongresi'nden önce büyük başarılarla ulaşmıştır. Emekçiler arasında partinin itibarı ve etkisi gözle görülürcesine artıyor. Yoldaşlarımız, yığınlar arasında çalışırken, nice somut işlerde parti hareket hattını gitgide daha becerikli ve başarılı biçimde uyguluyorlar. Partinin haftalık gazetesi «Unsere Zeit», günlük çıkmaya başladı. Fakat kongre sadece kendi kendinden hoşnutlukla yetinemezdi. Şu gerçeği açıkça söyledik: Partimizin gücü ve etkisi, giderek keskinleşen sınıf savaşının gereklerine, Avrupada ve FAC'nin kendi içinde oluşan değişmelerin doğurduğu olanaklara hâlâ cevap verebilecek düzeyde değildir.

Partimizin birinci ödevi, yine, saflarını politik ve örgütsel bakımdan güçlendirmek, üye sayısını artırmak, «Unsere Zeit» gazetesinin okuyucu çevresini genişletmek olarak kalıyor. Partâmentoda üyelik yeri kazanma mücadelesi bakımından da yeni yol ve yöntemler belirlenmiş bulunuyor. Kongre, bütün AKP yönetim organlarını, taban örgütlerine ve her şeyden önce büyük işletmelerdeki parti gruplarına, günlük sorunlarını çözümünde çok daha yakından ve aktif olarak yardımda bulunmakla ödevlendirdi. İdeolojik sınıf mücadelesinin gitgide şiddetlenmesinin, AKP'nin ideolojik çalışmalara ve propaganda işlerine daha büyük bir önem vermesini gerektirdiğine de işaret edildi.

Yığınlar arasındaki eylemin daha başarılı olabilmesi için, parti yönetiminin ve parti gruplarının, her şeyden önce işletmelerde gençlik arasındaki çalışmalar üzerinde, komünal politika alanındaki çalışmalar üzerinde dikkatlerini yoğunlaştırmaları gerekiyor. AKP'nin kanısınca, bu çalışma ve bununla birlikte ilerideki bütün seçim kampanyalarına katılım, partinin yığınlar arasındaki etkisinin daha da artmasına yol açmaktadır.

Alman Komünist Partisi, dünya komünist hareketinin birlik ve sıkı topluluğunun güçlenmesi dâvasına bundan böyle de katkıda bulunmaya, anti-emperyalist mücadelenin yaygınlaştırılmasına yardım etmeye çalışacaktır. Partimiz, kongre kararlarını kılavuz edinerek, bir yandan, Çin Komünist Partisi yöneticilerinin Maoist politik hattına ve bunun FAC içindeki taraftarlarına karşı da kesinlikle mücadele edecektir.

Hamburg Kongresi, AKP'nin sarsılmaz proletarya enternasyonalizminin, anti-emperyalist aktif dayanışmasının parlak bir gösterisi oldu. Bu kongre, AKP'yle uluslararası komünist ve işçi hareketinin öncüsü olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve ADC'de Marks, Engels ve Lenin fikirlerini hayata geçirmekte olan Alman Sosyalist Birlik Partisi arasındaki dostluk ilişkilerinin ne kadar sağlam ve samimi olduğunu gösterdi. Kongre, AKP'nin sosyalist ve kapitalist ülkelerdeki diğer kardeş partilerle dostluk ilişkilerini de dile getirdi.

AKP kendisi için yeni ödevler belirlemiş ve komünistlere özgü çalışkanlık, metanet ve enerjyle bu ödevleri yerine getirmeye koyulmuştur. Alman Komünist Partisinin, memleketimiz emekçi halkının menfaatlerini savunma ve gerçekleştirme yeni başarılar elde edeceğinden emin olabiliriz.

Komünist moralin gücü

Alvaro Kunyal

Portekiz Komünist Partisi Genel Sekreteri

Yalnız devrimci amaçların ve eylemlerin yüceliği değil, moral (ahlâki) prensiplerin soyluluk ve yüksekliği de komünistlere özgüdür.

Proletaryanın yaşama ve çalışma koşulları, sermayeye karşı yürüttüğü mücadele, sosyalist devrimin üstün gelmesinden sonra sömürden azat yeni toplum komünistlerin moralinin objektif temelini teşkil eder. Bu moralin başlıca sübjektif etkeni, Marksizm-Leninizmi kılavuz edinen devrimci öncünün oynadığı eğitici rolüdür.

Komünistlerin morali burjuva moralinin karşıtıdır. Proletaryanın ve proletarya politik öncüsünün sahip olduğu devrimci gücün organik bir bölümü olan bu moral, dünyanın değiştirilmesinde «maddi güç» olarak eylem gösterir; geleceğe yöneliktir ve insanın kendisinde oluşan değişimlerin ana çizgilerini ortaya koyar.

Komünistlerin morali, kökeni, özelliği, oluşumu ve gelişmesi bakımından sınıfsal moraldir; ana içeriği kapitalizmden sosyalizme geçiş olan çağın devrimci proletaryasının moralidir.

Marks, Engels ve Lenin, ebedi, mutlak, her sınıf için, bütün çağlar ve bütün koşullar için elverişli bir moral görüşünün, bundan ötürü de «hiç bir zaman ve hiç bir yerde uygulanabilir olmıyan» ⁽¹⁾ moral görüşünün tutarsızlığını gözler önüne serdiler. Uzlaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıflardan oluşan toplumlarda moral daima sınıfsal olmuş ve daha ziyade sosyal hayat koşullarınca belirlenmiştir. Engels şöyle diyor: «... İnsanlar, görüşlerini, bilerek veya bilmiyerek, ensonu kendi sınıfsal durumlarının dayandığı pratik ilişkilerden, yani üretim eyleminde bulundukları ve ürettikleri malları alıp verdikleri ekonomik koşullardan edinmektedirler.» ⁽²⁾

Moralin, tüm üstyapı gibi, kendine özgü bir kesintisiz ve nispi bağımsız gelişmesi vardır. Proletarya morali, yükselen sınıfın bıraktığı, sosyal adaletin egemen olacağı bir dünyayı ve insanın kemale ermesini asırlarca düşlemiş ve bu uğurda savaşmış olan en parlak zekâların bıraktığı törel mirasın ilerici nitelikteki her şeyini benimsemiştir. Fakat bu moralin esas özü geçmişin mirası unsurlar değil, proletaryanın tabiatından, amaçlarından ve tarihsel ödevinden doğan yeni unsurlardır. Kapitalizmin çürümesine ve can çekişmesine, bütün dünyada proletarya dâvasının üstün gelme

(1) Bk: K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 21, s. 298.

(2) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 20, s. 95.

kaçınılmazlığına tanıklık eden moral uzlaşmaz zıtlık, işçi sınıfı ile burjuvazinin menfaatleri arasındaki uzlaşmaz zıtlığa uygun düşmektedir.

İşçi sınıfının, emekçi yığınlarının ve kölelik boyunduruğuna vurulmuş halkların, ezgi, baskı ve teröre dayanan devlet makinesi ve harpler yardımıyla sömürülmeleri, burjuvazinin moral çehresini ve davranış tarzını, yani insafsız bencillik ve bireyciliğini, insanların kaderine ilgisizliğini, alçaklık ve satılmışlığını, kültürel ve mânevi değerleri basit eşya ve nesneye çevirmede büsbütün vicdansızlık ve arsızlığını belirler. Kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesiyle, burjuvazi, her türlü ahlâk kuralı ile ilişkisini keser, gitgide daha çok ahlâksızlaşır. Sömürülenler arasında dinsel morali pasiflik ve uyuşukluk öğütlemeye aracı olarak kullana kullanır, kendisine tüm emekçileri ve hakları sömürme olanağı veren her şeyi yasalştırır.

Proletaryaya gelince, bu sınıfa devrimci gücü veren temel etkenler, aynı zamanda onun başlıca ahlâki çizgilerini belirler.

Proletaryanın en çok sömürülen sınıf olma durumu, iri üretimdeki rolü, sayısı, menfaat ve amaçlarının toplumsal gelişme objektif kanunlarının eylem doğrultusuna uygunluğu ve aynı zamanda, proleterlerin, «Komünist Partisi Manifesti»nde denildiği gibi, devrimlerde zincirlerinden başka bir şey kaybetmeyecekleri, ama bütün dünyayı kazanacakları gerçeği gibi hususların hepsi, proleterlerin savaşkanlığını, azimliliğini, örgütselliğini, topluluğunu ve dayanışmasını, yardımlaşma alışkanlığını, disiplinini, fedakârlığını, dâvaya adanmışlığını, kendi gücüne ve geleceğine inancını belirler. Bütün bunlar, proletaryayı «gerçekten devrimci sınıf» ⁽³⁾ ve «sonuna kadar devrimci olma» ⁽⁴⁾ yeteneğine sahip biricik sınıf yapar.

Proletaryanın moral prensipleri, bazıların iddia ettikleri gibi «kişiyi yığınlar içinde eritmez», her şeyden önce kişiye sınıfının moral gücünü kazandırarak, onun bilinçlilik ve özlüğünü geliştirir. Proletarya moralinin oluşumu, sosyal tabiatı bakımından, daha başlangıçtan itibaren, insanın yükselmesi ve yetkinleşmesi sürecidir.

Proletaryanın «bütün emekçilere ve sömürülen yığınlara» ⁽⁵⁾ önderlik rolünün, bizzat kendisinin ve yığınların eğitimiyle moral yükselişi bakımından özel bir önemi vardır. Proletarya yalnız tabi tutulduğu sömürüye karşı mücadele etmekle kalmaz, aynı zamanda «hangi sınıflara yönelik olursa olsun, bütün ve her türlü keyfilik ve ezgicilik, zorbalık ve yolsuzluk belirtilerine» ⁽⁶⁾ karşı tepki gösterir, bunlara karşı mücadele eder. V. İ. Lenin'in belirttiği gibi, «proletarya, ancak bütün emekçilerin ve sömürülenlerin

⁽³⁾ K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 4, s. 434.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 279.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 33, s. 25.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 69.

öncüsü olarak, sömürenlerin alaşağı edilmesi savaşında onların önderi olarak hareket ettiği ve mücadele yürüttüğü takdirde, gerçekten devrimci sınıf olabilir . . .» (7)

Bütün sömürülenlerin önderi ve savunucusu sıfatıyla proletaryanın rolü, bu sınıf temsilcilerinin ve öncüsünün saflarında, soyluluk ve her şeyde dayanışma ve fedakârlık gibi moral nitelikleri artırmaktır. Proletaryanın, proleter olmıyan sınıf ve tabakalar (özellikle köylüler ve şehir küçük burjuvazisi) arasındaki etkisi, onların kendi sınıfsal kökenleriyle şartlı eski görüşlerden silkinmelerine yardım etmektedir.

Proletaryanın politik rolü konusunda anlayışsız davranış, kaçınılmaz olarak moral alanına yansır. Öyle ki, toplumda proletaryanın yöneticilik rolü küçümsendiği takdirde, bununla, burjuvazinin moral etkisine büsbütün kapı açılmış olur. Sekterlik, sömürülen ve ezilen diğer sınıf ve tabakaların menfaatleri konusunda proletaryaya ilgisizlik aşılama çabaları, moral dediğimiz manevi gücü temelinden sarsar.

Proletarya ve komünist moralin gelişmesi, sınıf savaşının gelişmesiyle, işçi sınıfının politik bilincinin yükselmesiyle, hedeflerinin oluşması ve örgütünün yetkinleşmesiyle, yürüttüğü kurtuluş savaşının başarıları ve zaferleriyle atbaşı gider. Bu süreçte dört aşama belirtilebilir.

Birinci aşama, bilimsel sosyalizmin doğuşuna kadarki dönemdir. Marks ve Engels'in belirttikleri gibi, o zaman, proletarya morali kendiliğinden gelme, insiyaki bir oluşma gösterir. Doğrudan doğruya işçilerin yaşama ve çalışma koşullarından doğar ve burjuva moraline karşı olarak gelişir. Sömürücü burjuvazinin ezgiye tabi tuttuğu proletaryanın morali, o zaman, daha çok, «bu egemenliğe karşı duyduğu hoşnutsuzluk ve öfkeyi dile getirir ve ezilenlerin ileride, gelecekteki menfaatlerini temsil eder.» (8)

İkinci aşama, bilimsel sosyalizmin doğuşuyla başlar. Bu aynı zamanda proletaryanın mücadele hedeflerinin ve tarihsel ödevlerinin belirlenmesinin başlangıcıdır. Marksizm sınıf moralini yaratmaz; onu yalnız açıklar, tanımlar, sistematize eder, geliştirir, yabancı olan her şeyden arındırır, her günkü mücadeleyle bağlar ve Marksizm-Leninizmi kılavuz edinen proletaryanın gerçekleştirmekle yükümlü olduğu devrimci dönüşümler bakımından bu morale perspektif verir.

Üçüncü aşamanın başlangıcı, yeni tipten proletarya partisinin kuruluşuna, Leninci devrimci öncünün ortaya çıkmasına rastlar. Yeni tipten parti yeni tipten devrimcileri oluşturmuştur. Onların temel moral nitelikleri, proletaryanın tipik çizgilerinin yüksek örneği olup, bu nitelikler sınıfların ve yığınların üzerinde büyük bir etki yapmıştır ve yapmaktadır.

---

(7) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 170.

(8) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 20, s. 96.

Dördüncü aşama, Büyük Oktabr Sosyalist Devrimi'yle ve proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle başlar. Proletarya, sömürülen ve ezilen sınıf olmaktan çıkarak yönetici sınıf haline gelir. Üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyet gerçekleştirilir; menfaatlerin uygunluğu, sosyalist demok-rasi, ulusların ve her ırktan yurttaşların, kadın ve erkeğin eşitliği temeli üzerinde birleşmiş dost sınıflardan oluşan toplum, daha öncekilerin hepsinden kökten farklı olan bir moralin gelişmesinin objektif temelini teşkil eder. İktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesiyle, yeni toplumun kurucusu olan yeni insanın yetiştirilmesi sorunu da ortaya çıkar.

Komünistler, devrimci öncüsü oldukları sınıfın ahlâkının baş temsilcileridirler. Komünist morali, proletaryanın menfaatlerine, özlemlerine ve amaç-larına tamamiyle uygundur. Bu moral, devrimci eylem aracı olarak, kapi-talizmi ve insanın insanı sömürmesini ortadan kaldırma, sosyalizmi ve komünizmi kurma mücadelesine hizmet eder.

Politik idealler, devrimci pratik ve partinin eylemi, proletarya moralini, komünist morali geliştiren ve zenginleştiren güçlü etkenlerdir.

Politik idealler, insanların psikolojik sanılarına ve davranışlarına etki yapmakta, moral kavramlar üzerine, dolayısıyla davranış çizgisi ve alış-kanlıkları üzerine de geçmektedir.

Proletaryanın mücadele amaçlarının ve tarihsel ödevlerinin kavran-masında, artık, insan yaşamı üstüne yeni ahlâkta yansıyan yeni bir görüş doğmaktadır. Sömürüye ve sömürücülere, ezgiciliğe ve ezgicilere ve her türlü asalaklığa tahammülsüzlük, adaletsizliğe karşı tepki, ulus, ırk ve cins ayırımı yapılmaksızın bütün insanların hak eşitliğini tanıma, politik hedeflerle zorunlu olarak bağlı moral kavramları haline gelmektedir.

Emekçilerin mücadelesinin amaçlarını hayata geçiren Oktabr Devrimi (daha sonra da, üstüri gelen bütün diğer sosyalist devrimler), yalnız işçi sınıfının örgütüne ve devrimci eylemine güçlü bir hız kazandırmakla kal-madı, bütün ülkeler proletaryasının ve öncelikle proletarya öncüsünün bilinç bakımından yükselmesine ve moralinin oluşmasına yardım etti.

Her memlekette devrimci sürecin ve yeni toplumun kendine özgü çiz-gilerinin doğduğu veya doğacağı özgül koşullar vardır. Sosyalizm ise (bugün Sovyetler Birliğinde ve diğer sosyalist ülkelerde kurulduğu biçim-de) temel çizgileri itibarıyla, bütün sömürülen ve ezilenlerin yürüttükleri mücadelenin ideali ve kendi geleceklerinin asıl örneğidir. Burada artık, 1917 yılında olduğu gibi teorik bir öngörü değil, tarihsel bir dâva, ulus-lararası proletaryanın en muazzam kazanımı, yani en güzel hayalden « bin kere daha büyük çekim ve inandırma gücüne sahip bir kazanım söz-konusudur. Ve uğrunda mücadele yürütülmekte olan sosyalizmin, reel olarak kurulmuş sosyalizme karşı konulduğu yerde, proletaryanın ve onun devrimci öncüsünün ideolojik, politik ve moral gücü zayıflamakta ve leke-lenmektedir.

Her memlekette, mücadelenin birçok ülkede artık gerçekleşmiş bulunan sosyal düzen için yürütölmekte olması ve aynı zamanda Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ölkelerin kişiliğinde emekçilerin karşılıklı dayanışma ve proletarya enternasyonalizmi ilişkileriyle bağlı oldukları ana desteği görmeleri olayı, proletarya ve komünist moralini son derece güçlendirmektedir.

Proletarya enternasyonalizmi, Marksizm-Leninizmin bileşik bir bölümü olarak, kendi özlüğü bakımından bir dünya görüşü, politika ve töredir.

Bütün ölkeler emekçilerinin temel menfaat ortaklığı, aralarındaki birlik, dayanışma ve yardımlaşma, sosyalist ölkeler ve bu ölkelerin en değişik koşullar altında savaşan komünist partileri arasında kardeşçe dostluk ve işbirliği ilişkileri, ulusların ve halkların eşitliklerinin, tanınması ve yakınlaşmaları, dolaysız özel çıkarların genel ve ortak menfaatlere tabi kılması gibi bütün proletarya enternasyonalizmi çizgileri, partilerin politikasını, emekçilerin mücadelesini esinlemekte, insanların moralinin ve davranış tarzının oluşmasını etkilemektedir.

Burjuva milliyetçiliği, şovinizm, milliyetçi dargörüşlölük, soyutlanma veya kendine özgü politik ve ideolojik ayrıcalık eğilimleri, moral plânda bencil his ve görüşler, ulusal ve ırksal üstünlük ve genel menfaatlere karşı ilgisizlik duyguları doğurmaktadır. Proletarya enternasyonalizmi ise, bütün memleketlerin, bütün ırkların ve ulusların emekçileri ve komünistleri için soylu düşünce, duygu ve davranış, kolektivizm, kardeşlik hisleri kaynağıdır, ortak menfaatler uğrunda her türlü fedakârlığa hazır oluş kaynağıdır.

Politik ideal ve amaçlar artık kendiliğinden proletaryanın moral gelişme etkeni olduğundan, devrimci pratik, bu gelişmede çözümleyici bir rol oynamaktadır.

Devrimci pratik, davranış tarzı ve ahlâk biçimlenmesinin, karakter oluşmasının iyi bir okuludur. Bu pratik, memleketin koşullarına, devrim aşamasına ve her ahvalde birbirine uymıyan diğer durumlara bağlı olarak değişik biçimler alsa da, daima somut hedeflere yönelik, ciddi, sürekli, çetin bir mücadeledir. Savaşkanlık ruhu, mücadele azmi, «hiç bir zaman durmamak, hiç bir zaman gevşememek» ⁽¹⁾ çabası, birlik, yoldaşlık, dayanışma, fedakârlık, uyuşma ve dalkavukluğu reddetmek, yalnız başarılarından değil, başarısızlıklardan da ders çıkarabilmek, toplumsal gelişme kanunlarını tanımaya dayanan sağlam bir iyimserlik, en güç durumlarda ve acı yenilgi anlarında bile geleceğe sarsılmaz bir güven gibi hususların

---

⁽¹⁾ K. Marks'ın şiirlerinden. Bk: F. Mehring, aus dem literarischen Nachlaß von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassallo. Berlin, 1973, Bd. 1, S. 28.

hepsi bütün memleketlerde komünistlerin tipik ahlâk ve davranış çizgileridir.

Dünya devrimci süreci başarılı bir gelişme göstermiştir ve bundan böyle de başarıyla gelişecektir, çünkü işçi sınıfına ve geniş yığınlara önderlik eden komünistler hem sağlam bir politik öngörüye, hem de gereken moral güce sahip olduklarını göstermişlerdir ve bugün de göstermektedirler. Ekim Devrimi'nden başlayarak, her sosyalist devrime, öncünün büyük fedakârlıkları olmadan zaferle sonuçlanması imkânsız, çetin ve karmaşık mücadelelerden sonra ulaşılabilmiştir. Proletarya devrimine ulaştıran uzun yol, kendilerini büsbütün yüce ortak dâvaya hasretmiş olan milyonlarca komünistin olağanüstü büyük nice fedakârlıklarından geçer. Sınıf çarpışmalarında, devrimlerde, silâhlı savaşta, haklı harplerde hayatlarını verenler, hapislerde ve toplama kamplarında öldürülenler veya canavarca işkencelere tabi tutulanlar, proletaryanın Marksizm-Leninizmle esinli öncü savaşçılarının ne büyük bir moral üstünlüğe sahip olduklarını en inandırıcı biçimde göstermişlerdir.

Ve yeryüzünde, bugün de, komünist olanın hâlâ kovuşturulduğu, tutuklandığı, işkencelere tabi tutulduğu ve ağır cezalara, birçok hallerde ölüm cezasına çarptırıldığı veya öldürüldüğü birçok memleket (Haiti, Guatemala, Paraguay, Brezilya, Portekiz, İspanya, Yunanistan, Güney Afrika, Sudan, Endonezya, İran, Şili vb.) vardır. Yıllar yılı gizlilik koşullarında yaşamak ve çalışmak, birçok yoksunluğa katlanmak ve her an tehlikelere göğüs germek, kişiyi sağlam bir moral metanete ulaştırır. Bu gibi hallerde parti üyelerinin kardeşlik ve dayanışması eşsiz nitelik çizgileri kazanır. Hapislerde en gaddar işkencelere dayanan, ser verip sır vermeyen komünist, fiziki metaneti ölümle sona erse bile, moral metanetin sonu olmadığını, bunu hiç bir şeyin kıramadığını ve kıramayacağını göstermektedir.

Marksizm-Leninizm, küçük burjuvazi için geçer akçe olan «kahraman-kurtarıcılar»a belbağlama görüşlerine karşıkoymakla beraber, mücadelede devrimci öncüye yöneticilik rolü tanır. Komünistler için yığınlar tarihin yaratıcıları, işçi sınıfı da kapitalizmin mezar kazıcısıdır. Öncünün ödevi, sınıfın ve yığınların bilincini ve savaş mâneviyatını yükseltmek, onları savaşa yöneltmek ve zafere ulaştırmaktır. Sınıfın öncüsünün bu ödevi yerine getirme yeteneği birçok bakımdan morali öncünün moral düzeyine yükselen proletarya ve komünist ahlâkının geniş yığınları sardığı devrimsel kabarış ve devrimsel olaylar koşulları içinde elle tutulurcasına kendini gösterir.

Lenin şunları belirtir: «Devrim için ... işçilerin çoğunluğunun (ya da herhalde bilinçli, kafası işler ve politik bakımdan aktif işçiler çoğunluğunun) bir dönüm zorunluğunu tamamiyle kavramış ve bu uğurda ölüme kadar da gitmeye hazır olduğu bir duruma ulaşılması gereklidir.» ⁽¹⁰⁾

⁽¹⁰⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 70.

Demek oluyor ki, devrim için gerekli politik etkenler, ulaşılmak istenen zafer adına öncünün her fedakârlığa hazır bulunuşunu yığınlara da benimsetme moral etkeni eşlik etmelidir. Öncü savaşçıların moral niteliklerinin yığınlarca benimsenmesi, kahramanlığın yığinsal eylem haline getirilmesi, gerçek devrimlerin belirtilerinden biridir. Her sosyalist devrim deneyi bunu göstermektedir. Halkların emperyalizm boyunduruğundan kurtulmak uğrunda yüce savaşları için de aynı şey söylenebilir. Bu belirtiler, Büyük Oktobr Devrimi sırasında, ilk işçi-köylü devletin yabancı müdahalecilere karşı savaşı sırasında, SSCB'nin Hitlerist yağmacılara karşı yürüttüğü ve zafere ulaştırdığı Büyük Anayurt Harbi sırasında en parlak biçimde görülmüştür. İspanya Harbi sırasında, İkinci Dünya Harbinde, Yugoslavya, Bulgaristan, Arnavutluk, Polonya, Fransa, İtalya, Belçika vb. *partizanlarının (çetelerinin) savaşlarında*; Doğu halklarının Japon militarizmine karşı savaşlarında; Çin ve Küba devrimleri sırasında; Kore halkının, Viyetnam halkının ve diğer Çin-Hindi halklarının emperyalist saldırıya karşı yürüttükleri kurtuluş savaşlarında da bu böyle olmuştur. Nihayet, Cezayir'de ve ulusal bağımsızlıklarını savaşarak elde eden diğer birçok ülkede de bunun böyle olduğu görülmüştür. Bugün sömürgecilik ezgisine karşı savaşmakta olan Angola'da, Gine'de (Bisau) ve Mozambik'te de aynı şey görülmektedir.

Devrim, bazı burjuva ideologlarının iddia ettikleri gibi, iktidarın ele geçirilmesiyle bitmez. Sosyalizm ve komünizm kuruculuğu da devrimci pratikten başka bir şey değildir. Bu kuruculuk, proletaryanın öncüsüne, daha önce yükümlendiği ödevlerden daha az karmaşık olmıyan nice ödevler yükler.

Proletarya, burjuva egemenliğini devirmek üzere emekçi yığınlarını örgütlemek ve savaşa götürmek için, Lenin'in deyiimiyle, yüksek bir kahramanlık göstermelidir. Fakat, yine Lenin'e göre, yığınların yeni ekonomik kuruculuğa yöneltilmesi «birincisinden çok daha zor iştir, çünkü bu sorun hiç bir zaman şu veya bu atılım kahramanlığıyla çözülemez; en sürekli, en azimli, en zahmetli biçimde yığinsal ve günlük çalışma kahramanlığı ister.» ⁽¹¹⁾

Sosyalizm ve komünizm kuruculuğu, şimdiye kadar çözülegelen bütün sorunların en karmaşığı, devrimci girişimlerin en önemlisi ve bütün çağlar boyunca insanlık tarihinin en yüce destanıdır. Yeni toplumda, yığınların, sosyal gelişme süreci boyunca içeriği zenginleşmekte olan *proletarya* ve komünist morali gereğince eğitimi, giderek artan bir önem kazanıyor. Ahlakî prensiplerin rolü artıyor ve eylem alanı genişliyor. SBKP'nin, Komünizm Kurucusu Moral Kodeksi'ni ⁽¹²⁾ programına almış olması dikkate değer bir olaydır. Bu kodeks (yönetmelik, yasa), komünizm dâvasına sada-

⁽¹¹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 17–18.

⁽¹²⁾ Bk: SBKP Programı. Moskova, 1971, S. 119–120.

kat, sosyalist yurda ve sosyalist ülkelere karşı sevgi, yeni ruhta emek anlayışı, kalektivizm ve arkadaşça yardımlaşma, hümanizm, karşılıklı saygı, dostluk ve kardeşlik, ulusal ve ırksal nefretten kaçınma, bütün ülkeler emekçileriyle, bütün halklarla dayanışma gibi temel prensipleri ihtiva ediyor. Sosyalist devletlerde iktidarda bulunan diğer kardeş partiler de ahlaki prensiplere büyük bir önem veriyorlar.

Ezgi altındaki proleterlerin uğrunda savaştıkları, kurtuluşlarına kavuşanların da artık kurmakta oldukları daha iyi bir dünya, birbirine kardeş olan, herkesin selâmeti için çalışan ve mücadele eden daha iyi insanla var olacaktır.

Proletaryanın devrimci politik öncüsü olan komünist partisi, aynı zamanda onun moral öncüsüdür. Parti, üyelerini, proletarya ve komünist morali prensiplerine göre eğitir ve işçi sınıfının, bütün sömürülen ve ezilenlerin moral düzeyinin yükseltilmesinde çözümleyici bir rol oynar. Bu eğitsel fonksiyon, politik yön verme yoluyla, partinin şiarları ve her günlük eylemi yoluyla gerçekleştirilir.

Doğru politik hareket hattı, eğitimsel etkeni, komünistlerin moral gücünü sağlamlaştıran etkeni teşkil eder. Oportünizm ters etki gösterir. Sağcı oportünistlerin öğütledikleri şeyler, yani günlük çıkarlarını, «koparılabilen»-in baştacı edilmesi, ana hedeflerden vazgeçme ve prensipler alanında gerilemeler, savaşkanlık ve her fedakârlığa hazır olma duygusunu zayıflatır; insanın düşünüş ve hareket tarzı üzerinde burjuva etkisine yol açar. «Sol» oportünizm, özellikle sekterlik, yığınları hor görme duygularını ve bireyciliği besler, dayanışmayı sarsar.

Partinin örgütsel prensipleri de sınıfın öncüsü ve sınıfın kendisi üzerinde keza büyük bir moral etki yapar.

Bu Leninci prensiplerin gözetilmesi, yalnız partinin ideoloji ve eylemlerinde birliğin, yönünü isabetle belirleme ve işlenmesi kaçınılmaz hataları düzeltmenin ana koşulu olmakta kalmaz, aynı zamanda parti kadrolarının ahlaki eğitiminde birinci derecede bir rol oynar. Azınlığın çoğunluğa, alt organların üst organlara boyun eğmesi, disiplin, eleştiri ve özeleştiri, kolektif çalışma metotları, parti üyelerinin hareket tarzının karakterine, ilişkilerde arkadaşlık, alçak gönüllülük, sadakat, karşılıklı güvenç, başkalarının fikirlerine saygı ve kendi fikirlerini savunmada açık yüreklilik gibi özel çizgiler kazandırır.

Revizyonizm ve Leninci örgütsel prensiplerin ihmaline ise, tam tersine, moral bozucu bir etki yapar. Partide demokratik prensiplerin çiğnendiği, üyelerin sesinin duyulmaz olduğu bir durum meydana geldiği zaman, «aşağı»dan «yukarı»ya yöneltilen eleştiri boğulduğu zaman, tepeden yönetime metotları usul ve kural haline getirildiği zaman, iktidar gücünün kötüye kullanılması, sorumsuzluk, kendi kendini avutma, gerçeği umursa-

mazlık, mânevi cesaret yetersizliği, bürokratism, mevki düşkünlüğü ve uyuşmacılık alıp yürür. Anarşik görüşler (ideolojik plüralizm, eleştiri yerine eleştiri düşkünlüğü, üst organların kararlarına saygısızlık, grupçuluğu ya-salaştırma) türetilip yayıldığı zaman ise, bireycilik gelişir, birlik ve kolektivizm baltalanır, sorumsuzluk ve kendi kendinden hoşnutluk da elverişli bir büyüme ortamı bulur. Bu gibi sapmaların moral sonuçları daima pahaliya mâl olur, zira birçok parti aktifinin eyleminde ve hareket tarzında kök salıp yerleşen kendine özgü bir «stil» haline gelir; bunun düzeltilmesi de uzun süre çalışmayı gerektiren gayet karmaşık işler açar.

Partinin eğitim çalışmaları alanı çok geniştir ve pratik olarak insanın hareket tarzını her yönüyle kapsar. Parti üyesi büyük çaba gösterdiği ve kendisine verilen ödevleri günü gününe yerine getirdiği zaman bile, onun işinde, ailesinde ve kişisel hayatındaki tutumuyla ilgilenmek «ikinci dereceli» iş sayılmaz. Komünistlerin tutumu, herkesi kendi başına ilgilendiren, «her koyun kendi bacağından asılır» yargısına sığacak özel bir problem değildir; bu tutum partinin eylemi ve itibarı üzerine yansır ve bunun için de bir bakıma tüm parti sorunudur.

Kişisel örnek olma gücü, komünistlerin yığınlar üzerinde en önemli etki araçlarından biridir.

Bütün ve her türlü koşullar altında emekçilerin menfaatlerini yorulmaksızın savunan ciddi ve mütevazî parti üyesi, gizlilik koşullarında çalışırken yakalanan ve gaddar işkenceler altında ser verip sır vermeyen militan, halkı için seve seve can veren asker komünist veya partizan (çete) komünist, sosyalist emek kahramanı komünist, hepsi, ortaya koydukları örneklerle mücadele yolunu aydınlatmakta, partinin itibarını genişletip güçlendirmekte, parti saflarına yeni yeni savaşçılar çekmektedirler.

Lenin, Oktobr Devrimi zaferinden sonraki ilk yıllardan söz ederken, emekçilerin menfaatlerine bağlılık ve adanmışlık konusunda komünistlerin ortaya koydukları örneğin, düşmanla boğuşmada gösterdikleri ruh gücünün, çetin anlardaki metanetin ve yiğitliğin yığınları alabildiğine etkilediğini belirtir. Öyle ki, «işçilerin ve köylülerin politik öncü ile bağlılığı ve sadece bu duygu birliği gücü hârikalar yaratabilir.» ⁽¹³⁾ Bütün ülkelerin işçi hareketi tarihinde, bu tarihin şu veya bu döneminde, komünistler, ortaya koydukları kişisel örneklerle kendi ölçülerinde bu gibi nice hârikalar yaratmışlardır.

Yığınlar, partinin politik yönelim ve şiarlarının doğruluğunu yalnız kendi tecrübeleri üzerinde yoklamakla kalmıyor, komünistlerin moral örneğini büyük bir dikkatle izliyor, bunu içtenlikle kabule yatkın bulunuyorlar. Söz konusu olan, sadakat örneği, uyanıklık ve metanet örneğidir. Bu aynı zamanda, sözün en geniş anlamıyla kişisel davranış örneği, onurluluk

(13) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 234.

örneği ve burjuva morali görüşleriyle ve bunlardan doğan pratikle uzlaşmazlık örneğidir. Proletaryanın öncüsü, burjuva moralinin yığınlar üzerindeki etkisini değerlendirip hesaba katarken, yığınlar da öncünün davranış tarzını tecrübe süzgecinden geçirmektedirler. Komünistler bu sınavdan yüzakı ile çıkacak biçimde çalışmalıdırlar.

Komünistlerin hiç hata yapmıyan «temiz, namuslu» insanlar olduklarını düşünmek elbette fazla hayalcilik olur. Lenin şöyle der: «Marksizm, eski ütöpik sosyalizmden, özellikle, yeni toplumu, kanlı, çirkef, soyguncu ve bakkal ruhlu kapitalizm tarafından yaratılan insan materyali yığınsal temsilcilerinden değil, âdeta özel camlık ve limonluklarda yetiştirilen olağanüstü erdemli insanlardan kurmak isteyen bu sosyalizmden ayrılır.»⁽¹⁴⁾ Devrim birtakım ideal varlıklarla yapılmaz. Devrim, kapitalizmin ve uzlaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıflara ayrılmış toplumun, içinde egemenlik süreçlerinin, yani sömüren sınıfların moralinin egemen olduğu toplumların yüz yıllar yılı süregelmış geleneklerinin bıraktığı çeşitli mânevi etki araçlarının, her yerde görülen bu araçların olumsuz moral ezgisine tabi tutulan insanlar tarafından yapılır. Bu bir gerçektir ve bu durum, partinin eğitim çalışmalarından vazgeçmesini gerektirmez, tam tersine, bu çalışmaların önemini artırır.

Parti, en iyi, en bilinçli ve genel selâmet dâvasına en bağlı kimseleri saflarına çağırır. Fakat, içinde çalıştığı koşullara (iktidarda bulunduğu, açık veya gizli durumda olduğuna) bakmaksızın, partiye, bilgi ve davranış bakımından az veya çok, ciddi yetersizlik ve kusurları olan kimseler de girerler. Parti, eleştiri ve özeleştirici aracından yararlanarak, onların hatalarını düzeltmelerine ve yetersizliklerini gidermelerine yardım eder. Ve saflarında, kişisel örnekleriyle, Lenin'in bahsettiği üzere hârikalar yaratabilecek, yorulmak bilmez, yüksek mâneviyatlı, gözü tok, dâvaya sadık, cesur ve alçak gönüllü savaşçılar yetiştirir.

Sosyalizm ile emperyalizm arasında moral alanında da amansız bir mücadele vardır. Emperyalizm, proletaryanın ve ilerici elemanların moralini zayıflatmak, onların saflarına soysuzlaştırma tohumları saçmak için paraya acımaz. Döneklerin ve revizyonistlerin de geniş yardımıyla isterik bir anti-sovyetik kampanyaya ve öteki sosyalist ülkeleri de iftiralarla karalama kampanyasına dayanarak, komünizm ideallerini gözden düşürmeye, ve emekçileri, sosyalist devrimlerin güya kendilerine umduklarını getirmedigine, sosyalizmin gerçekleştirilen biçimiyle onlar için elverişli olmadığına inandırmaya çalışır. Bu suretle de, emekçilerin kurtuluşu olanığına güvenci zayıflatmaya, onların dayanışma, sıkı topluluk, birlik ve kendi dâvalarına inanç mâneviyatını sarsmaya yeltenir.

---

(14) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 37, s. 409.

Emperyalizm emekçi yığınlarını mücadeleden döndürmek ve saptırmak için elinden geleni yapar. Bu maksatla, burjuva ve küçük burjuva alışkanlık ve zevklerini benimsemiş bir «işçi aristokrasisi»ni besler. En ince ve kurnaz usullere başvurarak, paraya ve «tüketim toplumu» ideallerine tapmayı telkin eder, soysuzlaşma ve ahlâk düşkünlüğü «seksüel özgürlük»ün eş anlamına, pornografiyi «yaratım serbestliği»ne, yararsız ve kıyıcı zorbalığı da «gözüpeklik ideali»ne çevirir. Bencilik duygusunu uyandırıp körüklemek için, ahlâk kurallarını yozlaştırmak için, bütün propaganda araçlarından, bütün edebi yaratıcılık biçimlerinden yararlanır. Birçok edebiyat ve sanat yapıtının, filmin ve tiyatro oyununun «kahramanlar»ı eşkiyalar ve dejenere kimselerdir, toplumun «tortu»su olan kişilerdir. Resim ve heykel sanatlarında, insanoğlu, yozlaştırılmış ve sakatlanmış olarak, en acayip ve anormal biçimlerde yansıtılır. Emperyalizm, yığınlara karamsarlık, hattâ esrarengiz bir dünya görüşü aşılamaya bakar, kendisi başaşağı gittikçe yığınları da peşinden sürüklemeye çalışır. Emekçilerin sınıfsal mâneviyotını ve sınıfsal tutumunu sarsmak ve yozlaştırmak, onları (hele gençliği) devrimci öncünün yalnız politik etki alanından değil, aynı zamanda proletarya ve komünist moralinin etkisi altından çekip çıkarmak için yapmadığını bırakmaz.

Bu birbirinden güçlü yozlaştırma araçlarını küçümsemek hata olur. Fakat kapitalist toplumda bu ahlâk bozucu eylemi engellemeyi olanaksız sanmak veya (daha kötüsü) asıl sorunun güya politik eylem olduğu ve moralin ikinci plânda geldiği gibi bir bahaneyle burjuvazinin moral ya da amoral yasalarına boyun eğmek daha da hatalıdır. Kpialist memleketlerde proletaryanın çalışma ve yaşama koşulları, daima sınıfsal moralin olumlu unsurlarını kendiliğinden doğuran etkenler olarak kalmaktadır. Ve Leninci devrimci öncü, yığınları mücadeleye koldırıp yöneltirken, ideolojik savaşlar verirken, güvenle perspektifler gösterirken, SSCB'nin ve öteki sosyalist ülkelerin başarılarını yayarken, aynı zamanda geniş yığınları burjuvazinin etkisinden kurtarabilecek ve onları proletarya morali yüksek prensipleri ruhunda eğitebilecek durumdadır.

Devrimin üstün gelmesiyle, burjuva morali ile proletarya ve komünist morali arasındaki mücadele sona ermiş olmaz. Sosyalist ülkelerde eski moral gelenekler ve alışkanlıklar tüm kuşakların hayatı boyunca hissedilmektedir. Burjuva morali, sarsılmış ve çökmeye yüz tutmuş olsa da, hâlâ objektif bir dayanağa sahiptir. Burjuva morali dışarıdan da sızmakta, uluslararası işbirliği ve turizm sayesinde güçlenen çeşitli enformasyon ve temas araçlarıyla içeri sakulmaktadır. Evet, sosyalist ülkelerin içinde de böyle bir mücadele vardır. Fakat bu ülkelerde objektif koşullar ve sübjektif etkenler, tüm halkın sürdüğü yaşamın temel içeriği, yani yeni toplum kuruculuğu yolundaki yaratıcı emek, parti ve devletin eğitimsel çalışmaları, yalnız yığınlar arasında proletarya ve komünist morali prensiplerini yerleştirip güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda bu moralin içerik

bakımından zenginleşmesi, insancıl karakterinin durmadan sağlamlaşmasını da belirler ve sağlar.

Proletarya moralinin insancıl karakteri, esas itibariyle, proletaryanın menfaatleri ve amaçları ile bütün insanlığın geleceğe bağlı menfaat ve amaçları arasındaki uygunluktan, proletaryanın tarihsel ödevinin, insanların yüzyıllar yılı uzlaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıflara, sömürenler ve sömürülenlere bölünüşünü ortadan kaldırmak, sınıfsız toplumu kurmak olmasından doğuyor. Komünizmde, proletarya morali, gelişmesi boyunca temel köklerini korumakla beraber, sınıfsal moral olmaktan çıkarak, ortak kardeşlik menfaatlerinde birleşen bütün insanların morali haline, Engels'in sözünü ettiği «gerçek insancıl moral» ⁽¹⁵⁾ haline gelecektir.

Marksizm-Leninizm ideallerinin, proletarya ve komünist moralin insancıl karakteri, proletaryanın ve devrimci öncüsünün mücadele amaçlarının gerçekleşmesinde, sosyalist toplumun ve kurulmakta olan komünist toplumun esinleyici varlığında belirlemekte ve hayatın kendisiyle onaylanıp yerleşmektedir.

---

(15) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 20, s. 96.

Emperyalist rekabet merkezleri

Herbert Heber

Profesör (ADC)

Dünya büyük tarihsel önemi olan derin ve coşkun değişimler döneminde. İnsanlık tarihi henüz böylesine hızlı ve bütün dünya ölçüsünde sosyal-ekonomik ve politik dönüşümler görmüş değildir. Olayların gidişindeki bu dönümün belirleyici etkeni, her şeyden önce, harp sonrası dünyada güçler oranının söz götürmez biçimde sosyalizm yararına değişmiş olmasıdır. Sovyetler Birliği'nin uzak görüşlü ve kesin politikası, tüm sosyalist devletler topluluğunun uyumlu eylemleri, bu temel üzerinde gözle görülür politik sonuçlar elde edilmesine olanak verdi. SBKP MK Nisan Plenumu, dünyadaki olumlu değişimlere işaret etti ve «uluslararası durumda ulaşılan elverişli değişimleri dönüşsüz kılmak için mücadele»nin (!) ne kadar önemli olduğunu belirtti.

Bugün, durmadan büyüyen ekonomik potansiyeline dayanan, kendi silâhlı kuvvetlerinin savunma gücünün sağlam kalkanına güvenen ve Marksizm-Leninizm fikirlerini kılavuz edinen sosyalist ülkeler topluluğu, sosyalizm ve komünizm kuruculuğu yolunda amaca doğru başarıyla ilerlerken, emperyalist memleketler İkinci Dünya Harbi sonrasının en kesin ekonomik ve politik uzlaşmaz zıtlıklarından yakalarını kurtaramıyorlar. Emperyalizmin iç çelişkileri, ekonomik ve politik kararsızlığı daha fazla artırıyor. Sınıf çarpışmaları cephesi genişliyor ve bu çarpışmalar giderek daha da amansızlaşıyor. Emperyalistlerarası çelişkiler bugün bütün kapitalist memleketleri, hem de bunların politik, ekonomik ve askerî alanda karşılıklı ilişkilerinin sadece şu veya bu kesimini değil, tümünü kapsıyor.

Emperyalizm cephesinde yeni güçler oranı

Emperyalistlerarası ilişkiler tüm yapısıyla önemli bir değişmeler süreci yaşıyor. Bu süreç, İkinci Dünya Harbi'nden sonra yerleşen «düzen»i artık bir hayli değiştirmiştir ve bundan böyle de değiştirecektir. Şimdi dünya sosyalist sisteminin durmadan güçlenmesi fonu üzerinde, kapitalist memleketler arasındaki ilişkilerde en az üç gelişme çizgisi beliriyor: Birincisi, dünya emperyalist sisteminin öncü devleti olarak ABD'nin rolü önemli derecede zayıflıyor; ikincisi, sert çelişkilerle karakterize edilen entegrasyon süreci içinde emperyalizmin Batı Avrupa merkezi meydana getiriliyor ve bunun çekirdeğini de Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) teşkil ediyor;

(¹) «Pravda» gazetesi, 28 Nisan 1973.

üçüncüsü, ekonomik bakımdan en güçlü devletlerden biri olan Japonya bir diğer emperyalist rekabet merkezi haline geliyor. Bu memleketin yayılcı emelleri her şeyden önce Asyayı ve Büyük Okyanus bölgesini hedef tutuyor.

Emperyalist rekabette böylece üç merkezin meydana gelmesi, V. İ. Lenin'in 1915 yılında formüle ettiği hükmün, yani «ekonomik» ve politik gelişme kararsızlığının kapitalizmin kesin kanunu olduğu» (2) hükmünün doğruluğunu tekrar ve inandırıcı biçimde ortaya koyuyor. Burjuva ideologları tarafından ortaya atılan ve yarım yüzyıldan fazla bir zaman önce «ültra emperyalizm» teorisini ileri süren K. Kautski'nin yaptığı gibi, uluslararası kapitalizmin gelişmesinde bir «uyumlaşma» olacağı kehanetini savuran «teoriler»in tutarsızlığı son bir defa daha beliriyor. Dengesiz gelişme kanunu, bugün iki toplumsal sistem arasındaki mücadele koşullarında, bilimsel-teknik devrimin hız verdiği üretim güçleri gelişmesi ve ekonomik hayatın enternasyonalleşmesi eğilimlerinin kuvvetlenmesi koşullarında da hükmünü yürütüyor. Emperyalist devletler arasında çelişkilerin birikimi ve derinleşmesi, bu çelişkileri yumuşatmak için kullanılan metotlar, tü-müyle, kapitalizmin genel bunalımının şiddetlendiğine tanıklık ediyor.

Çağdaş emperyalizmin gelişme özelliklerinin, sadece onun iç yasallıklarının mantığı çıkış noktası yapılarak açıklanmasına artık daha fazla devam edilemez. Sosyalizmin hızla gelişmesi, uluslararası alandaki etkisinin güçlenmesi, yalnız kapitalist memleketlerde sınıf savaşı koşullarını değil, aynı zamanda emperyalizmin varoluşu ve tekellerin yayılış dış koşullarını da kesinlikle değiştirdi. *Dünya sosyalist sistemi, emperyalist devletler ve devlet grupları arasındaki ilişkilerin karakterini de etkilemektedir.*

Emperyalist egemen çevrelerin sosyalizme ve devrimci hareketlere karşı mücadelede birliği elden geldiğince koruma ve aynı zamanda birbirleriyle açık ve sürekli çatışmalardan kaçınma çabalarına, aralarında kıyasıya yürütülmekte olan ve kapitalizmin iç yasallıklarından ileri gelen kâr ve egemenlik mücadelesi pek çok engel olmaktadır. Tekellerin mutlak egemenliği koşulları içinde yayılcı kuvvetler eylemlerine devam etmektedirler. Bu kuvvetler, ekonomik ve politik etki alanlarının, emperyalist devletler arasındaki güçler oranı değişmesine göre yeniden bölüşülmesi için bundan böyle de çaba göstereceklerdir. Rekabet, artık sosyalist devletlerle ilişkilerin, özellikle ekonomik işbirliğinin geliştirilmesinin de kapitalist yarışma ve emperyalistlerarası mücadele konusu olması yüzünden daha karmaşık bir nitelik almaktadır.

İkinci Dünya Harbi'nin bitmesinden sonraki ilk dönem içinde, kapitalist dünyada kesin bir ABD hegemonyası kuruldu. Ancak 1960 yıllarında ekonomik güçler oranında önemli değişimler, özellikle Amerikan emperyaliz-

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 26, s. 354.

minin mevzilerinin nispeten zayıflaması sonucu olarak, diğer iki emperyalist rekabet merkezi, yani Batı Avrupa (öncelikle AET ülkeleri) ve Japonya meydana geldi. Rakiplerin 1950–70 yıllarına ait ekonomik gelişme temel göstergeleri (bk. cetvel 1 ve 2) bu sürecin izlenmesine olanak vermektedir.

Cetvel-1

Sanayi üretiminde sosyalist olmayan dünyanın payı (yüzde olarak)

	1948	1960	1972 ¹
ABD	54,6	45,7	40,7
Batı Avrupa	28,8	34,0	31,7
AET («Altılar»)	—	19,5	18,9
Büyük Britanya	10,2	8,3	5,9
AET («Dokuzlar»)	—	—	25,9
Japonya	1,2	4,4	9,2

Kaynak: «Dünya ekonomisi ve uluslararası ilişkiler». Sayı 8, 1972. Ek, s. 13.

¹ Main Economic Indicators (OECD) (Paris, March 1973) verilerine göre hesaplanmıştır.

Cetvel-2

Başlıca kapitalist memleketlerin ABD'yle mukayesesi
(yüzde olarak, ABD = 100)

	1950	1970
<i>Temel üretim fonları</i>		
Japonya	11	32
FAC	13	22
Büyük Britanya	18	20
Fransa	13	16
<i>Sermaye yatırımları</i>		
Japonya	9	68
FAC	9	24
Büyük Britanya	10	16
Fransa	10	27

Kaynak: «Dünya ekonomisi ve uluslararası ilişkiler». Sayı 3, 1972.

Üç merkezin her birini meydana getiren kapitalist devletler, ekonomik ve politik güçlerini artırmak suretiyle rekabet mücadelesindeki durumlarını sağlamlaştırmaya ve uluslararası ilişkilerde daha bağımsız bir rol oynamaya çalışmaktadırlar. Çağdaş kapitalizmin iki gelişme eğilimi bu süreçte diyalektik çelişkili bir birlik olarak belirmektedir. Birinci eğilim, entegrasyona, birleşmeye, çeşitli memleketler tekeli sermayesinin katışmasına doğru iteliyen merkezci eğilimdir. İkincisi, ayrılmaya, rekabetin şiddetlenmesine ve aralarında mücadeleye doğru götüren merkezkaç eğilimdir. Bununla beraber, emperyalist devletlerin ve emperyalist devletler gruplarının ortak sınıfsal çıkarları (öncelikle sosyalizme ve bütün devrimci hareketlere karşı, kapitalist düzeni korumayı amaçlayan mücadelede) kapitalizmin giderek keskinleşen çelişkilerini belirli çerçeveler içine alır. Emperyalistlerarası rekabet şiddetlendikçe, tekeli burjuvazi ve onun yönetici çevreleri, durmadan artan iç istikrarsızlığa ve sertleşen çelişkilere rağmen, kendilerine boyuna bu mücadeleyi etkili olarak yürütmeye olanağı verecek uzlaşmalar ararlar.

Birleşik Amerikanın rolü zayıflıyor

ABD kapitalist dünyanın en güçlü devleti olmaya devam ediyor. Kapitalist dünyada ABD'nin bundan böyle de öncü rolü oynayacağı söz götürmez. ABD emperyalizminin rakiplerine kıyasla birçok üstünlükleri vardır. Bu emperyalizm en büyük ekonomik potansiyele ve en yüksek gelişimli üretim güçlerine sahiptir. Amerikan tekelleri, özellikle bilimsel-teknik devrimin daha sonraki gelişmesi bakımından çözümleyici önemi olan sanayi kollarında, bir hayli ileri gitmişlerdir. En geniş pazar ABD'nin elindedir. ⁽³⁾

En güçlü uluslararası konsernlerin çoğu Birleşik Amerikada kurulmuştur (dünyanın ilk 10 tekelinin 8'i, en büyük 50 tekelinin 30'u) ve Amerikan sermayesi tarafından kontrol edilmektedir. Bundan başka, ABD konsernleri sermaye ihracı yoluyla diğer memleketlerde ve bu arada Batı Avru-

⁽³⁾ 1970 yılında, dünya sanayi üretiminde ABD'nin (bu ülkede o zaman yeryüzü halkının aşağı yukarı % 5'i yaşıyordu) payı % 27,3'ü buluyordu. Aynı yıl, ABD'de insan başına 4.850 dolar tutarında, FAC'de 3.020 dolar, Büyük Britanya'da 2.150 dolar, Japonya'da 1.910 dolar tutarında gayri safi milli hasıla üretilmişti. 1970 yılında, ABD'de emek verimliliği, FAC'dekine kıyasla % 25, Büyük Britanya'dakine kıyasla % 43, Japonya'dakine kıyasla % 45 daha yüksekti.

1971'de ABD'nin bilimsel araştırma ve proje harcamaları 28 milyar doları, yani her hangi bir büyük kapitalist memlekettekinin 10 kat fazlasını buldu. Birleşik Amerikanın yurtdışı yatırımları 86 milyar dolara yaklaşıyor. FAC'nin yabancı memleketlerdeki sermaye yatırımları bu miktarın % 7,5'i, Büyük Britanyanın dış sermaye yatırımları da % 19 kadardır (rakamlar, yazar tarafından, Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü (ADC) verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.)

pada da kendileri için en elverişli ekonomik ve ticari-politik mevziler sağlamışlardır. ABD emperyalizmi, sosyalist olmyan dünyanın geniş kesimlerinde, Lâtin Amerikada, Yakın-Doğuda, Güney-Doğu Asyada, önemli politik ve ekonomik dayanak noktalarını elinde bulundurmaya devam etmektedir. Amerikan emperyalizmi kapitalist dünyada sayıca en büyük silâhlı kuvvetlere sahiptir. Ve nihayet, eğer AET çerçevesi içinde birkaç devlet rekabet halindeyse, ABD konusunda bir memlekette tek merkezli politik yönetim sözkonusudur.

Fakat ABD emperyalizmi için nispeten elverişli olan bu denge, diğer önemli mevzilerin olumsuz kalıntısıyla önemli derecede ve gitgide daha büyük ölçüde bozulmaktadır. Bilindiği üzere, sosyalist olmyan dünyanın sanayi üretiminde ABD'nin payı epeyce azalmıştır. Bir zamanlar, genellikle kapitalist ekonominin ve özellikle Amerikan «gelişme»sinin kudret sembolü olan dolar, artık «hasta döviz» haline gelmiş bulunuyor. 1971'de, ABD dış ticaret bilânçosu, 1893 yılından beri ilk defa olarak açıkla kapanmıştır ve bu açık o zamandan beri daha da büyümüştür.

ABD kapitalist dünyada askeri alanda egemen bir yer tutmaya devam ediyor. Şimdi, Vaşington yönetici çevreleri, kendi politik hegemonyalarını korumak, ticaret ve döviz alanındaki partnör-rakiplerini korkutmak maksadiyle askeri alandaki egemenliklerini bir koz olarak kullanıyorlar. Fakat bununla, ABD'nin yalnız ekonomik etkisinin değil, politik etkisinin de azalmasına karşı koyabilmiş değildirlr.

Emperyalist sistem içinde ABD'nin rolünün nispeten zayıflamasının başlıca nedeni, geçtiğimiz onyıllarda sosyalizme ve ulusal kurtuluş hareketine karşı mücadelede uğradığı tarihsel yenilgilerdir. «Dünya jandarması» rolüne giren ve bunu onyıllar boyunca sürdüren ABD, kendi ekonomik olanaklarının sınırlarını çoktan aşmıştır. Bugün Amerikan tekelleri, silâh üretiminden sağlanan büyük kazançlara rağmen, dünya pazarındaki, hattâ ABD'nin iç pazarındaki mevzilerini günden güne daha çok Batı Avrupalı ve Japon rakiplerine terketmeleri gerektiğini hesaba katmak zorundadırlar. Üstelik, İkinci Dünya Harbi'nden sonra ABD'nin çıkarlarına bir dereceye kadar cevap veren dünya ölçüsündeki kapitalist ekonomi ve döviz sistemi derin bir yapısal bunalıma düşmüş durumdadır.

Toplumsal servetlerin alabildiğine çarçur edilmesi ve aynı zamanda işsizliğin sürdürülmesi, yığınsal yoksulluk ve diğer düşüş belirtileri, devlet-tekel kapitalizminin giderek çürüdüğünü göstermektedir.

İkinci merkez Batı Avrupa

Batı Avrupanın önemini ve ağırlığını belirliyen, her şeyden önce, bugün 9 devletin dahil bulunduğu Ortak Pazar'ın, her biri dünya kapitalist ekonomisinde sağlam mevziler tutan FAC, Fransa, Büyük Britanya gibi büyük

memleketleri birleştirmekte olmasıdır. AET, ölçüleri bakımından Amerikan pazarına yaklaşık bir iç pazar yaratmak emelindedir. AET daha şimdiden kapitalist dünyanın dış ticaretinde birinci yeri almakta, topluluğun ekonomik potansiyeli yalnız ABD'nin gerisinde kalmaktadır (3 numaralı cetvele bakınız).

Batı Avrupanın entegrasyonunda önemli bir dördüncü etken olarak öncelikle objektif ekonomik süreçler, yani bilimsel-teknik devrim koşullarında giderek hızlanan sermaye yoğunlaşması ve merkezleşmesi, üretim güçlerinin gelişmesi rol oynadı. Fakat asıl çözümleyici rol oynayan, «Batı Avrupa Topluluğu» vasıtasıyla sosyalizme karşı mücadele için elverişli

Cetvel-3

Başlıca emperyalist rekabet merkezlerinde ekonomik güçler oranı (1970)

	ABD	AET (9)	Japonya
Nüfus (milyon kişi)	204,8	251,4 (122,3)	103,5 (50,5)
Gayri safi milli hasıla (milyar dolar)	991,1	626,9 (63,2)	197,8 (20,0)
Altın ve döviz rezervleri (milyar dolar)	11,7	30,8 (263,2)	3,7 (31,6)
Elektrik enerjisi üretimi (milyar klvs.)	1.638,0	806,6 (49,2)	359,5 (21,9)
Ham çelik üretimi (milyon ton)	211,1	236,6 (111,9)	93,3 (76,5)
Otomobil üretimi (milyon adet)	6,6	8,7 (131,9)	3,2 (48,4)
Hububat üretimi (milyon ton)	60,6	73,2 (120,8)	1,2 (2,0)
Ticaret filosu (milyon tonilato)	18,5	57,4 (310,2)	27,0 (146,0)
İhracat (milyar dolar)	43,2	112,3 (206,0)	19,3 (44,7)
Sanayi üretimi	(100,0)	(63,4)	(22,5)

Not: Parantez içindeki rakamlar ABD'ye kıyasla (ABD = 100)

AET (9) diliminde FAC, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Büyük Britanya, Danimarka ve İrlanda'ya ait 1970 yılı verileri biraraya getirilmiştir.

Yazar bu hesaplamalarda özellikle şu kaynakların verilerinden yararlanmıştır: *Statistical Yearbook (United Nations) New York, 1971; Monthly Bulletin of Statistics (United Nations), New York; National Accounts of AECD Countries 1960-70, Paris; Main Economic Indicators (OECD), Paris.*

mevzilerin güçlendirilmesi düşüncesi idi. Zamanla, Batı Avrupa devletlerinin, ABD'ye az veya çok denk düşecek bir güce ulaşarak, onun hegemonyasından kurtulma emelleri de kuvvetlendi. Nihayet, yeni emperyalist kudret merkezinin meydana getirilmesi, tekelci sermayenin egemenliğini, Batı Avrupada işçi sınıfının ve bütün emekçilerin giderek güçlenen devrimci ve demokratik çıkışlarından koruma düşüncelerine de uygundu.

AET ülkeleri, kendi ekonomik, ticari-politik ve döviz potansiyeline dayanarak, Kuzey Avrupadan Güney Afrikaya ve Karayip Denizine kadarki kesimde bir etki alanı sağlamaya çalışmaktadırlar.

ABD ve Japonya'dan farklı olarak, Batı Avrupa, türdeş bir kapalı merkez değildir. Batı Avrupa (özellikle ekonomi alanında) daha ziyade tedrici ve çelişkili bir entegrasyon süreci yaşamakta olan bir devletler grubudur.

Önümüzdeki onyıllarda, Batı Avrupa, herhalde, şu veya bu tarzda daimi politik entegrasyon biçimleri yaratma yolunda girişilecek denemelere rağmen, kendi ulusal-devletsel yapılışını genellikle koruyacaktır. Batı Avrupada ulusların üstünde «devlet-üstü» bir şey yaratma fikri hayaldir. Bu böyle olsa da, AET'na dahil memleketlerin dış politika doğrultularında belirli bir koordinasyon sağlama eğiliminin gitgide güçlenmekte olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.

Üçüncü rakip Japonya

Günden güne bağımsız bir emperyalist rekabet merkezi haline gelmekte olan Japonya, şimdilik elbette diğer iki merkez gibi etki alanlarına sahip değildir. Bundan başka, bu memleket, ekonomik potansiyelinin kesin ölçüleri bakımından da ABD'den ve AET'ndan bir hayli geridedir; fakat sağladığı ekonomik gelişme tempoları bu farkı mütemadiyen azaltmaktadır.

Japonyanın diğer kapitalist memleketler arasındaki etkisi, daha çok onun olağanüstü sağlam dış ticaret mevzilerine dayanmaktadır.

Japon tekeli sermayesinin ekonomik stratejisi, düne kadar olduğu gibi, bugün de, öncelikle ekonomik gelişmede azami tempolar sağlamaya yöneliktir. Amaç, dünya kapitalist iktisat sisteminde evvelce nispeten zayıf olan mevzileri kısa bir süre içinde güçlendirmektir.

Japon emperyalizmi egemen çevreleri İkinci Dünya Harbi yenilgisinden bazı ibret dersleri çıkarmış, bütün dikkatlerini emperyalist yayılmanın ekonomik biçimleri üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu memlekette gayri safi milli hasılda askeri harcamaların payı diğer emperyalist ülkelerdekine kıyasla daha küçüktür. Bu da hızlı tempolarla ekonomik gelişmeyi yarıdımıyan etkenlerden biridir.

Yerli akaryakıttan ve ham maddelerden hemen hemen büsbütün yoksun olan Japonya için, ihracat ticareti, ekonomik gelişmenin her zamankinden daha fazla zorunlu koşuludur. *Bunun için, Japon tekelleri, sürüm pazarları peşinde, rakiplerinden daha çetin bir mücadele yürütmektedirler. Bununla beraber, dış ham madde kaynaklarına rakiplerinden daha fazla bağlıdır.* Bütün bu nedenlerle, Japonya, dünya kapitalist iktisat sistemi ve öncelikle ABD içindeki bunalım durumları karşısında özellikle duyarlıdır. Aynı zamanda, Japon tekelleri, ABD'nin Çin-Hindistan'daki saldırısından hiç de azımsanmayacak ekonomik çıkarlar sağlamışlardır. Şimdi, bu tekeller, herhalde, Viyetnam halkının zaferi sonucu olarak ABD'nin Güney-Doğu Asya'da itibarını yitirmesinden yararlanacak ve bu bölgeye daha çok sokulmaya çalışacaklardır.

Başlıca çatışma alanları

Üç büyük rekabet merkezinin meydana gelmesi, emperyalistlerarası çelişkilerin bir hayli keskinleşmesine yol açıyor. Bununla beraber, şöyle bir durum ortaya çıkıyor: Aynı ayrı merkezlerin özel çıkarları ile genel emperyalist çıkarlar çatıştığı zaman, daha çok, öz çıkarların yeğlenmesine yatkınlık gösteriliyor. Üç merkez o kadar büyük ekonomik potansiyele sahip bulunuyorlar ki, aralarındaki rekabet, yalnız dar anlamda ekonomi üzerinde değil, tüm dünya kapitalist iktisadi yapısı üzerinde etki gösteriyor.

Ancak, örneğin, dış ticaret ve döviz ilişkileri alanında, üç merkezden hiç birinin kendi çıkarlarını sağlayabilmek için yeterli gücü kendinde bulmadığı bir durum ortaya çıkmıştır. Fakat, öte yandan, üç merkezden her biri, sorunların yalnız kendi çıkarına çözülmesi için çabalayan tarafın denemelerini sonuçsuz bırakabilecek kadar güçlüdür. Bunun içindir ki, merkezler arasında kuvvet dengesini yansıtan uzlaşmalı kararlar çözüm normu olarak kalmaktadır.

Ve sonuncu olarak, emperyalistlerarası çelişkilerde görülen yeni özellik bunların komple karakteridir. Ekonomi, ticaret ve döviz politikası alanındaki çelişkiler, politik ilişkileri de, blok sistemleri yapısını da etkilemektedir. Ve bunun tersine, dış politika alanında veya askerî alandaki ortak veya özge amaçlar ve çıkarlar da, kendi başına, ekonomik çelişkilerin çözümüne yanaşım tarzı üzerine etki yapmaktadır.

ABD, kapitalist dünyada hegemonyasını güçlendirmeye çalışırken ve mevzilerinin daha fazla zayıflamasına göz yummayı aklından bile geçirmeyen, genişleyen Ortak Pazar ve Japonya, dünya kapitalist iktisat sistemi içinde ve dünya politikası sorunları üzerindeki etkilerini artırmak üzere enerjik olarak çalışmaktadırlar. *Bundan ötürü, üç emperyalist rekabet merkezi arasındaki çelişki ve çatışmalar daha da sertleşecektir.*

V. İ. Lenin bu rekabet mücadelesinin yasasını keşfederek şunları yazmıştı: «... Kapitalizmde etki, menfaat ve sömürge vb. alanlarının bölüşülmesinde, bölüşmeye katılanların gücüne görelilik, genel ekonomik, mali, askeri vb. güce görelikten başka bir temel düşünülemez ... Peki, yıllarca ve onyıllarca sonra emperyalist devletler arasında güçler oranının değişmez olarak kalması 'mümkün' müdür? Asla değildir.» ⁽¹⁾ Bugün V. İ. Lenin'in bu sözleri onyıllarca önce olduğu kadar aktüeldir.

Son zamanlarda emperyalizmin iç çelişkileri her şeyden önce kendi döviz sisteminde beliriyor. Bu sistem, ekonomik sarsıntıların bütün kapitalist dünyaya yayılmasına araç olan mekanizmdir.

1944 yılından beri yürürlükte olan ve dolar için imtiyazlı bir durum garantileyen Bretton Woods Anlaşması hükümleri, Amerikan sermayesine epeyce önemli çıkarlar sağladı. Bunun böyle olduğunu, ABD'nin uzun bir süre boyunca ödeme dengesi üzerinde yapılan bir tahlil apaçık gösteriyor. 1953-72 yılları döneminde bu ödeme dengesi açığı 69 milyar doları buldu. Bu açığın yaklaşık olarak beşte dördü ABD ulusal dövizini kapattı; bu da yabancı memleketlerde kaçınılmaz sonuçlarıyla birlikte muazzam miktarda dolar artıkları yığılmasına yol açtı. ABD tekeli sermayesi, diğer kapitalist memleketleri kaplayan dolar çıkışından yararlanarak, oralarda gerçek bir sanayi imparatorluğu kurma olanağına kavuştu.

ABD'nin rekabet gücünün nispeten zayıflaması, emperyalist devletler arasında güçler oranının değişmesi, eninde sonunda Bretton Woods sisteminin kaçınılmaz çöküşüyle sonuçlandı. Böylece, kapitalist döviz mekanizmasının yeniden gözden geçirilmesi gereği ortaya çıktı ve bu sorun artık emperyalist rekabet merkezleri arasındaki mücadelede başlıca yeri alır oldu.

Döviz bunalımı ile yakından ilişkili bir diğer çatışma alanı da dünya kapitalist ticaret alanıdır.

Bu alanda da ABD'nin mevzileri bir hayli zayıfladı. Öyle ki, 1972 yılında Birleşik Amerikanın Japonya ile ticaretindeki açık 4,1 milyar doları buldu. Aynı yıl, Birleşik Amerika, ilk defa olarak, AET ülkeleriyle ticarette borçlu durumuna düştü. Ortak Pazar'la ticaretteki açık (165 milyon dolar), İngiltere ile ticaret bilânçosu da katılırsa, çok daha ciddi olacaktır.

ABD, çoğu defa «ticaret savaşı» adı verilen mücadele boyunca, rakiplerinin ticari-politik savunmasında gedik açabilmek üzere kuvvet toplamaktadır.

ABD'nin ticaret stratejisi sonucu olarak, genişletilmiş Ortak Pazar, özellikle preferans (imtiyaz sağlama) politikası yüzünden, Amerikan tekelleriyle sert bir çatışmaya girdi. Hele köy ekonomisi ürünleri ticareti, ABD

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 417.

ile AET arasında sürekli çatışmaların kaynağı oldu. «U.S. News and World Report» dergisi, haklı olarak, tarım politikası alanını «başlıca ekonomik cephelerden biri» diye nitelendiriyor ve şöyle diyor: «AET gerçekte birçok Amerikan tarım ürününün Batı Avrupa'ya ihracını bir hayli sınırlayan aşırı derecede proteksiyonist ⁽⁵⁾ bir genel tarım politikası uyguluyor.» Bu durum, derginin kanısınca, ABD'nin ticareti için çok önemlidir, zira «tarım ürünleri Amerikanın bütün ihracatının beşte birini teşkil etmektedir». ⁽⁶⁾

Birleşik Amerikanın köy ekonomisi için AET bugüne bugün de olağanüstü önemli bir sürüm pazarıdır. Bundan ötürü, «yüksek fiyatlar politikası»na son verilmesi isteği Vaşington tarafından uzun yıllardan beri AET'na karşı ticaret mücadelesinde önemli şartlardan biri olarak ileri sürülüyor. Ortak Pazar'ın genişletilmesi Amerikan çıkarlarına indirilen yeni bir ağır darbe oldu. Büyük Britanya, Danimarka, İrlanda'ya Amerikan köy ekonomisi ürünleri ihracı tutarı 1971 yılında 441 milyon dolar kadardı. AET fiyatlar sisteminin bu üç memleketi de kapsaması Amerikan ihracatına olumsuz etkiler yapacaktır.

Emperyalist rekabetin üç ana merkezinin meydana gelmesiyle, etki alanları mücadelesi de yeni bir düzeye yükselmektedir.

AET'nun uyguladığı preferans politikası, her şeyden önce Amerikan tekelinin dış ekonomik alandaki hayati çıkarlarını tehdit ediyor. İşleme tabi memleketleri kendi edinimlerini AET'na bırakmaya zorlayan preferans anlaşmalarını ABD kesinlikle protesto etti. Zira AET'nun dış etki alanını genişletme eğilimleri herhalde azalmıyacak ve diğer devletlerle preferans anlaşmaları yakın gelecekte kaldırılmıyacak, bu alandaki çatışmalar kaçınılmazlıkla sertleşecektir.

AET'nun politikası, dünya kapitalist iktisat sisteminin eşi görülmedik biçimde bölgeleştirilmesi yönünde geliştiğinden, topluluğa karşı duran bloklar meydana getirilmesi ihtimali vardır.

Emperyalistlerarası çelişkilerde bugünkü keskinleşme, bir de, genellikle enerji bunalımı problemi ve özellikle de petrol durumu ile bağlıdır.

Daha 1970 yılında, ABD, Kanada, Japonya ve aynı zamanda Batı Avrupa memleketleri her gün toplam 4,3 milyon ton petrol harcıyorlardı ve bu gidişle 1980 yılında günlük ihtiyaçları 7,6 milyon tonu bulacaktı. AET bugün gerekli petrolün % 97,5'ini ithal etmek zorundadır. Birleşik Amerikada da petrol ihtali talebi hızla artmaktadır. Bütün bunlar, sosyalist olmanın dünyanın en önemli petrol çıkarım merkezlerinde, özellikle Arap memleketlerinde, etkili olma mücadelesinin şiddetlenmesini göstermektedir.

(5) Herhangi bir ülkenin sanayi ve köy ekonomisini yabancı rekabetten korumak amacıyla alınan ekonomik tedbirler sistemi (özellikle gümrük politikası).

(6) U.S. News and World Report, April 16, 1973.

AET, preferans anlaşmaları ve mümkün oldukça da ortaklık anlaşmaları bağlayarak, Yakın ve Orta-Doğunun petrol çıkaran memleketleri üzerine de etkisini yayma çabasıdır. Bu denemeler, Petrol İhraç Eden Arap Memleketleri Örgütü (OPEC) üyelerinin, son zamanlarda aldıkları birçok kararın gösterdiği üzere, bir ileri hareket politikası gütmeye başladıkları koşullar içinde yapılmaktadır. (7)

Dünya politikası sorunlarıyla ilgili çelişkiler de vardır. Ekonomik alandaki bu temelli çelişkilerin ve diğer çelişki ve çatışmaların fonu üzerinde, üç emperyalist rekabet merkezi varlığının, bu merkezleri oluşturan memleketlerin dünya politikası ana sorunlarıyla ilgili görüş ve tutumları üzerinde günden güne daha büyük bir etki yapmakta olduğu elle tutulurcasına görülmektedir. Bununla ilgili olarak, H. Kissinger'in 1973 Nisanında Başkan Nikson adına yaptığı açıklama, yani Japonyanın da katılacağı bir «Yeni Atlantik Yasası» gerekliliği hakkındaki sözleri gayet anlamlıdır. H. Kissinger, Birleşik Amerika'yla bağlaşıp memleketlere seslenerek, ortaya çıkan problemlere bir politik çözüm aranması çağrısında bulunmuş ve özetle şöyle demiştir: «Biz özel ve genel menfaatlerimiz arasında yeni bir denge sağlamalıyız.» (8)

ABD'nin bu girişimine karşı Batı Avrupa devletleri hükümetlerinin soğuk davranmaları yeni çatışmaların olgunlaşmasına tanıklık ediyor. Şu var ki, bir yandan, bütün bu memleketlerin NATO'yu ayakta tutmakta ve askeri-politik bakımdan güçlendirmekte prensip itibarıyla ortak çıkarları olduğu gerçeği de gözden kaçırılmamalıdır. ABD bundan böyle de hegemonyasını korumak niyetindedir. Öte yandan, Batı Avrupa kapitalist memleketlerinin, gerek ABD'yle ilişkilerde, gerekse genellikle dünya politikasında daha bağımsız ve daha önemli bir rol oynama özen ve çabaları da görmezlikten gelinemez.

Bu yargıları, özellikle, «AET bugün yalnız ,bölgesel çıkarlar'ını savunmalıdır ve ABD'nin ,tüm çıkarlar'ı temsil etme hakkı var mıdır» sorunu üzerindeki tartışmalar da doğrulamaktadır. Genişletilmiş Ortak Pazar'ın yayılma eğiliminde yalnız Afrika ve Yakın-Doğuya yönelmekle kalmayıp. ABD'nin kendi «çiftliği» saydığı Lâtin Amerikaya da sokulmaya can attığı bir gerçektir.

Çıkarların böylesine ayrımlaşması halinde, şu veya bu problemlerin çözümü için hangi biçim ve metotlar aranırsa aransın, ancak geçici ve kısmi çözüm kararları sözkonusu olabilir. Rakiplerin çıkarları arasındaki temelli karşıtlığın giderilmesi imkânsızdır.

(7) 1973 Kasım ayında, Kuveyt'te, OPEC üyesi 10 Arap memleketi petrol bakanları bir toplantı yaptılar. Bu toplantıda, bundan böyle petrol çıkarımının ve İsraili desteklemeye devam eden memleketlere petrol ihracının daha da azaltılması kararlaştırıldı. Bundan önce de, birçok Arap memleketi, ABD'ye ve Hollanda'ya petrol satışını kestiler.

(8) The Department of State Bulletin, Washington, May 14, 1973, p. 595.

Emperyalist rekabetin üç ana merkezi arasında çelişkilerin keskinleşmesi, elbette, halk yığınlarının durumunu ve tekellerin egemenliğine karşı yürüttükleri mücadele koşullarını da etkileyecektir.

Rekabet şiddetlendikçe, tekeller, işletmelerde işçileri ve hizmetlileri sömürme hızını da durmadan artırıyorlar. Bu ana eğilim, kapitalist memleketlerde işçi sınıfının çetin mücadelelerle bazı geçici tâvizler elde ettiği zamanlarda hiç bir suretle azalmıyor.

Kapitalist dünyayı saran enflasyonun sonuçları, işçiler için daha önemlidir ve iç emperyalist rekabetle dolaysız olarak bağlıdır. Bugün, enflasyon, kapitalistlerin rekabet mücadelesinin ve emperyalist yayılma politikasının yükünü emekçilerin sırtına yüklemenin başlıca biçimi olarak belirmektedir. Bu da sınıf mücadelesinin şiddetlenmesine yardım etmektedir. Örneğin, FAC'de, diğer büyük kapitalist memleketlerde olduğu gibi, gündeliklere hayat pahalılığına göre bir zam yapılması vb. istekleri yaygındır. Grev ve grevci sayısındaki büyük artış, yığınsal anlaşmazlık ve çatışmaların keskinleşmesi sürecini yansıtmaktadır. Öyle ki, 1950'lerde her yıl ortalama 10 milyon kişi grev yapmışken, 1960'ları sonunda grevci sayısı 20 milyona çıkmıştır. 1973'ün yalnız ilk üç ayı içinde kapitalist dünyada 25 milyon kişi grevlere katılmışlardır.

Kapitalist memleketlerde işçi sınıfının mücadelesi günden güne daha da belirginleşen yeni nitelik çizgileri kazanıyor. Bu mücadelede gözle görüldüğüne artan bir enternasyonalleşme vardır ve bu süreç öncelikle uluslararası tekellere karşı yapılan ortak çıkışlarda belirmektedir.

Kapitalist dünyadaki bütün bu süreçlere karşı, sosyalist devletler topluluğunun tutumu, dış politika sorunlarıyla ilgili olan ve SBKP XXIV. Kongresinin kabul ettiği Barış Programı'nda en parlak ifadesini bulan ilkesel görüş ve tutumlara dayanmaktadır.

Sosyalist devletler, sosyalist ve kapitalist memleketler arasındaki ilişkilerin temel biçimi olan barış içinde yanyana yaşama Leninci prensiplerini gerçekleştirmenin, sürekli barışı sağlamanın, işçi sınıfının ve bütün ilerici güçlerin kapitalist ezgi ve sömürüye karşı yürüttükleri mücadele için gitgide daha elverişli koşullar yarattığı kanısındadırlar. Bunun sonucu olarak, işçi sınıfının eylem birliğini güçlendirmek ve geniş bir anti-emperyalist cephe yaratmak için yeni ve büyük olanaklar ortaya çıkmaktadır.

Yakın-doğu anlaşmazlığında arap cephesi

Naim Aşhab

Ürdün Komünist Partisi MK üyesi

Mahcub Osman

Sudan Komünist Partisi MK üyesi

Adel Haba

Irak Komünist Partisi MK aday üyesi

İsrail'in yayılcı politikası Yakın-Doğu'da harbin dördüncü defa alevlenmesine sebep oldu. Yakın-Doğu anlaşmazlığı, barışsever ve anti-emperyalist güçlerin saldırgan emperyalist ve siyonist güçlerle çatışmasıdır. Ekim Harbi bunu apaçık yansıtıyor. Arap devletleri, bu harpte, yasal istekleri uğrunda, yani İsrail tarafından işgal edilmiş toprakların geri verilmesi, Filistin Arap halkının kendi kaderini belirleme hakkının sağlanması uğrunda savaştılar. Tek sözle, kendi topraklarında kendi toprakları için çarpıştılar. Leninizm böyle harplerin haklı harpler olduğunu öğretmektedir.

İsrail'e gelince, o bu harpte, güya Mısır ve Suriye tarafından yokedilmek istendiğinden ötürü kendi varlığını sürdürmek için savaşır görünme yeltenişine rağmen, saldırgan, yayılcı kuvvet olarak eylem gösterdi. Gerçekte (bu defa da herkesçe anlaşıldığı üzere) İsrail yöneticileri işgal ettikleri Arap topraklarını elde tutma çabasıındaydılar. Dördüncü Arap-İsrail Harbi, BMT Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 günlü ve 242 sayılı kararını İsrail'in hiçe sayma politikasının kaçınılmaz sonucu oldu.

İsrail'in yayılma politikası

İsrail'in kuruluş anından itibaren, Tel-Aviv siyonist yöneticileri, bu devleti, emperyalizmin, Yakın-Doğudaki yabancı petrol tekellerinin çıkarlarını savunma aracı haline getirdiler. Yeni devlet derhal sömürgeciliğin ezgisinden kurtulmakta olan Arap halklarına karşı düşmanca bir tutum takındı. Dış politikasının yayılcı karakteri daha 1948 yılında kendini gösterdi: İsrail o zaman BMT Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1947 günlü kararına göre kurulması gereken Filistin Arap Devleti topraklarının yarısından fazlasına elkoymdu. Bu suretle Filistin Arap halkının öz bağımsız devleti çer-

çevesinde kendi kaderini belirleme hakkı çiğnenmiş oldu. Bu yüzden, bir milyona yakın Filistinli yurtsuz ve evsiz kaldılar. Bunlar günümüze kadar da yurtlarına ve evlerine kavuşamadılar.

Aradan sekiz yıl geçtikten sonra, Tel-Aviv yöneticileri, İngiliz ve Fransız emperyalizmiyle elele vererek, tekrar Arap topraklarını talana giriştiler. Süveyş Kanalı'nın devletleştirilmesi (1956) üzerine Mısır'a karşı giriştikleri üçlü saldırıda İsrail vurucu güç rolü oynuyordu. İsrail silâhlı kuvvetleri o zaman tüm Sina Yarımadasını işgal ettiler. Fakat Sovyetler Birliğinin kesin müdahalesi sayesinde, bu üçlü saldırı başarısızlığa uğratıldı.

Ne var ki, siyonist liderler başkalarının topraklarını zaptetme hesaplarından vazgeçmediler. O zamanki başbakan Ben Gurion «İsrail haritası şimdiki harita değildir» diyor ve memleket sınırlarının savaşa başvurularak Efrat'tan Nil'e kadar genişletilmesi çağrısında bulunuyordu. İsrail askerî çevrelerinin, uluslararası gericiliğe dayanarak, bundan sonra giriştikleri bölgesel yayılma saldırısı 1967 yılı Haziranına rastladı. Üç Arap devletinin – Mısır, Suriye, Ürdün – bir kısım toprakları birbiri ardınca işgal edildi. Yeniden 400 bin Filistinli özyurtlarından çıkarılıp uzaklaştırıldı.

BMT'nin, zaptedilen toprakların Arap memleketlerine geri verilmesi suretiyle anlaşmazlığın çözümünü öngören kararlarına rağmen, İsrail sadece barışsever kamuoyunun sesine kulak vermemekle kalmadı, üçüncü saldırıdan sonraki yıllar boyunca işgal bölgelerini de Arap memleketleri zararına durmadan genişletti.

1973 yılı başına kadarki İsrail resmi verilerine göre, yalnız Ürdün nehri batı yakasında 1 milyon dönümden fazla toprağa elkonulmuş, buralarda 50 kadar siyonist konum yeri meydana getirilmişti. Bununla birlikte, işgal mokamları, kendi topraklarına kattıkları yerlerde halkı zorla özümseme politikası güdüyorlardı.

İsrail emperyalist saldırısının stratejik hedefi, 1960 yılları başından itibaren gitgide daha ilerici bir sosyal içerik kazanmaya başlayan Arap kuruluş hareketinin gelişmesini durdurmaktır. Netekim, bazı komşu Arap memleketlerinde ilerici gelişmeler olur olmaz veya emperyalizmin ve tekelin çıkarlarını baltalayan tedbirler alınır alınmaz, Tel-Aviv'in hemen silâh şakırdatmaya kalktığı, her gün askerî kısıkırtmalara başvurduğu ve komplolar tertiplemediği bir sır değildi. Güvenlik Konseyi ve diğer BMT organları arşivlerinde bu saldırı eylemlerini suçlayan yüzlerce belge vardır.

Tel-Aviv yönetici çevreleri, iktidarda tutunabilmek için, İsrail toplumunda yayılcı ve şovnist duyguları habire körüklüyorlar. Memleketi düpedüz bir silâhlı kampa döndürmüş bulunuyorlar. 1972 yılı sonunda açıklanan bazı Amerikan verilerine göre, İsrail, insan başına askerî harcama payı

(yılıda 448 dolar) bakımından, Birleşik Amerikayı da (379 dolar) geçerek, dünyada birinci gelmektedir.

Tel-Aviv ilericisi Arap devletlerine karşı saldırgan politik hattını, Yakın-Doğu'da emperyalizm yanlısı güçleri gizlice ve bazan da açıktan açığa desteklemekle bağdaştırıyor. Birçok Arap memleketindeki gerici rejimler İsrail yöneticilerinin pek hoşuna gidiyor, çünkü bu rejimler Arap kurtuluş hareketinin ilerleme yolunda birer engel olarak dikilmektedir. Knese (İsrail parlâmentosu) oturumlarından birinde, yetkililerden birinin şöyle dediği hatırlardadır: «Bazılarına belki biraz paradoksal görünse de, gerçek odur ki, İsrail ordusu ... örneğin bir Ürdün, bir Lübnan ve belki de bir Suudi Arabistan'da mevcut rejimlerin korunması kaygısını da benimsemektedir.»

Arap halkları ile Sovyetler Birliği arasında günden güne artan dostluk, Tel-Aviv'i bilhassa rahatsız ediyor. İsrail yönetici çevreleri, Sovyetler Birliği'ne hemen her gün hücumlarda bulunarak, Arap kurtuluş hareketinin dünya sosyalizmiyle bağlaşmasını ne pahasına olursa olsun baltalamaya çalışıyorlar. Ve bunu Amerikan emperyalizminin yararına yaptıklarını açıkça söylemekten de çekinmiyorlar. İsrail artık ABD'nin sosyalist ülkelere karşı baltalama ve casusluk eylemleri üssü haline getirilmiş bulunuyor.

İsrail dünya devrimci hareketinin diğer birliklerine karşı da düşmanca davranıyor. Asya ve Afrika'da, yeni-sömürgecilik metotlarıyla hep aynı hedefi, yani ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesini köstekleme hedefini güdüyor. Sözümona yardım maksadiyle ihtisas hazırlığından geçirilen İsrail örgütleri, bu iki kıtanın genç devletleri içinde emperyalizmin «Truva Atı» rolünü oynuyorlar. İsrail yöneticilerinin kirli işleri kendilerinden gayrı yorum gerektirmiyor. Bu cümleden olarak, petrol tekellerinin çıkarlarını kollıyarak, Tel-Aviv'in, Biyafra'da bölücüleri kışkırttıklarını, Güney Sudan'da isyanlar körüklediklerini, Uganda'ya karşı komplolara katıldıklarını hatırlatmak yetirlidir sanırım. Amerikan saldırganlarının Demokratik Viyetnam'ı barbarca bombaladıkları günlerde (Aralık 1972), İsrail hükümetinin, Saygon kukla rejimiyle diplomatik ilişkiler kurduğunu açıklaması da unutulmuş değildir.

Şu var ki, İsrail emperyalizminin baltalama eylemlerini yoğunlaştırdığı başlıca alan Arap kurtuluş hareketidir. Bundan ötürü, bugün Arap ülkelerinde birinci dereceli önemi olan sorun, siyonist-emperyalist saldırganlıkla mücadelede ulusal güçlerin birliğini sağlamaktır.

Saldırgana karşı direnenler kimlerdir?

İsrail işgalcilerine karşı Arap savaş cephesi geniş ve bileşim bakımından da çok çeşitlidir. Ulusal güçler, İsrail tarafından işgal edilmiş toprak-

ların kurtarılmasını ve Filistin Arap halkının haklarını savunmayı öngören bu savaşın genel hedeflerini benimsiyor ve paylaşıyorlar. Fakat bu güçlerin çeşitli sosyal karakteri, bu hedeflere ulaşmada başvurulacak yol ve araçların seçimine de yansıyor. Bu da anlaşılır şeydir. Zira, kurtuluş savaşı, Arap memleketlerinin kendi içlerinde toplumsal gelişme sorunlarının çözümüyle sınırsızdır.

Arap memleketleri komünist partileri, kendi halklarına karşı ödevlerini yerine getirerek, diğer sol ve ilerici parti ve örgütlerle birlikte, halk yığınlarının işgalcilere karşı seferber edilmesi için daima aktif olarak mücadele edegelmişlerdir. 1967 yenilgisinden sonra, komünistler, işlenen hataları açıkça gösteriyor ve Arap halklarının, hiç vakit kaybetmeden savaşı devam ettirmeye hazırlanmaları, ulusal ordularının savaş gücünü arttırmaları gerektiğini belirtiyorlardı. Bu savaşın başarısı için halka dayanmanın ne kadar önemli olduğuna işaret eden komünistler, her şeyden önce, onu girişimlere yöneltmeye çalışıyorlardı. Komünist partileri, Arap kurtuluş hareketinin dost sosyalist devletlerle ilişkilerini sağlamlaştırmak için yorulmak bilmeksizin çalışıyorlardı.

1973 Eylülünde yapılan Arap Memleketleri Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı, sözü geçen çalışmaların sonucu olarak, yayınladığı bildiride şunları belirtti: «Arap halklarının ulusal kurtuluş hareketi, kendi düşmanlarına, yani başında ABD'nin bulunduğu dünya emperyalizmine, siyonizme ve gericiliğe karşı çok yanlı ve geniş kapsamlı bir mücadele yürütmektedir. Bu, politik bağımsızlık uğrunda, artık politik bağımsızlığına kavuşmuş çoğu Arap memleketlerinde bunu güçlendirmek uğrunda mücadeledir; Filistin Arap halkının yasal hakları uğrunda İsrail işgaline ve yayılma emellerine karşı mücadeledir; ekonomik kurtuluş uğrunda politik ve sosyal gericiliğe karşı, emperyalizme ve emperyalist tekellere karşı, bunların askerî üslerine, kültürel ve ideolojik yayılmalarına karşı mücadeledir.

Arap memleketlerinde işçi sınıfı, bu sınıfın partisi ve radikal yurtsever çevreler, bu mücadeleyi, yığınlara dayanarak ve onları saldırıya karşı direnişe seferber ederek yürütüyorlar. Bu güçler, emekçilerin yararına sosyal, ekonomik ve politik dönüşümleri, bütün anti-emperyalist güçlerin sınırsız birleştirilmesi için önemli ve zorunlu etken sayıyorlar. Bu görüş ve tutum, Arap memleketleri komünist partileri merkez komitelerinin Ekim Harbi'yle ilgili özel oturumlarında kabul ettikleri bildirilerinde bir kere daha doğrulanmıştır.

Son olaylar, Irak ve Suriye'deki ulusal cephelerin, halk yığınlarını ve bütün yurtsever elemanları en elverişli birleştirme biçimi olarak, kendilerinden bekleneni yerine getirdiklerini göstermiştir. Bu örgütlenme biçimi, gerçekten tüm memleketin düşmana karşı savaşa yöneltilmesine imkân vermektedir. Örneğin, Suriye'de, İsrail uçaklarının sivil hedefleri de aman-

sız bombardımanlara tutmasına rağmen, halk yığınları büyük bir uyanıklık ve metanet göstermiş, bu çarpışmalara yekpâre bir şekilde katılmışlardır.

Diğer Arap ülkelerinde, cephedeki silâhlı birliklerin savaş kahramanlıklarıyla kanatlanan halk, kendi hükümetlerinden, eldeki bütün kuvvet yedeklerini seferber ederek düşmana karşı direnişi örgütlemelerini istiyor, yurtsever örgütler de kurtuluş savaşında yığınların girişimine ön verilmesini öneriyorlardı.

Arap halkları, ancak İsrail yönetici çevrelerinin yayılcı emellerini felce uğrattıkları takdirde, sosyal ilerilik yolundaki hareketlerinde gerçek ve sürekli bir perspektife sahip olabileceklerini anlıyorlar. Ekim Harbi'nde İsrail harpçilerine indirilen darbe, bu perspektifin yaklaştırılmasına yardımcı edebilir. İsrail'in canlı kuvvet ve savaş tekniği bakımından önemli kayıplara uğradığı Ekim Harbi, Tel-Aviv yönetici çevreleri arasında görüş ayrılıklarını keskinleştirmiş, İsrail toplumundaki politik bunalımı derinleştirmiş bulunuyor. Bu durumda, İsrail'in kendi içindeki ilerici güçlerin, özellikle Komünist Partisinin oynamaları gereken rol de o oranda artmaktadır. Bu parti, artık 25 yıldan beri, İsrail yöneticilerinin komşu Arap devletleriyle ilişkilerde güttükleri saldırı politikasına karşı mücadelesine bir gün bile ara vermemiştir. 1967 harbi sırasında, İsrail Komünist Partisi, görüş ve tutumunu «emperyalizmle beraber Arap halklarına karşı değil, Arap halklarıyla beraber emperyalizme ve saldırganlığa karşı» olarak formüle etmişti. Parti bugün de aynı görüş ve tutumdadır. İKP, BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı 22 Kasım 1967 günlü kararın tam ve eksiksiz olarak uygulanmasında ve Filistin Arap halkının yasal haklarının tanınmasında ısrar etmektedir. İsrail komünistleri, sayısız güçlüklerle boğuşarak, enternasyonalist yükümlerine sadık kalmaya çalışmaktadırlar.

Filistin Arap halkının ulusal hareketi, kurtuluş savaşının önemli bir gücü haline geldi. Ekim Harbi'nde Filistin yurtseverleri bütün cephelerde savaştılar. Filistin Kurtuluş Ordusu Golan tepelerinde çarpışmalara katıldı. Filistin direniş hareketi silâhlı birlikleri Calil bölgesi içerilerinde askeri harekâta aktif olarak katıldılar ve bunu İsrail komutanlığı bile itiraf etmek zorunda kaldı. Yakın geçmişte kurulan Filistin Ulusal Cephesi, savaş harekâtını bizzat yönetiyor, telefon hatlarını kesmek vb. gibi sabotajları ve beyanname dağıtma aksiyonlarını örgütliyordu.

İşgal bölgelerinde ve İsrail işletmelerinde çalışmakta olan Arap emekçileri işbaşı yapmıyorlardı. Tel-Aviv yöneticileri, bu emekçileri harp sırasında İsrail personelinin yerini tutacak yedek işgücü haline getirmeye muvaffak olamadılar. Eğer Ürdün cephesinde kendisi silâhlı eyleme girişmekten kaçınan Kral Hüseyin, Filistin birliklerinin de işgalcileri püskürtmek üzere Ürdün nehri batısına geçmelerine engel olmasaydı, Filistin direniş hareketinin savaş aksiyonları her halde daha etkili olacaktı.

İsrail saldırısına karşı mücadeleye, Arap ulusal kurtuluş hareketinin sağ kanadı da katılıyor. Fakat, bu kanadın temsilcileri, ayırıcı vasıfları gereği, yığınlara güvenmez ve onların aktifliğinin artmasından korkarlar. Netekim, sağcı liderler, geniş yığınların işgalcilere karşı savaşa celbedilmesine razı olmuyor; savaşın başarıyla sonuçlanması halinde, aykırı üzere olacak silâhlı halkın, imtiyazlı üst tabakaların dar sınıfsal çıkarlarına karşı da harekete geçebileceklerinden korkuyorlar. Sağcılar, keza, anti-emperyalist direniş çerçevesinin daraltılmasını, bu direnişin özü boşaltılarak boş bir kalıba çevrilmesini istiyorlar. Bunların, son yıllarda, Arap dünyasında aşırı gerici kuvvetlere el verdikleri, böylelikle onları politik soyutlanmadan kurtardıkları ve aynı zamanda Arap cephesinin yapısında kilit noktalarını tutmalarına yardım ettikleri de görülmüştür. Gerçekten, halkın gazabından korkan gerici Arap rejimleri, siyonist saldırısının püskürtülmesi savaşına şu veya bu biçimde katılmak zorunda kalmakta olsalar da, onların, Ekim Harbi'nden önceki yıllarda Arap kurtuluş hareketi sağcı çevreleriyle birlikte giriştikleri bazı eylemlerin Arap halkları tarafından kan pahasına ulaşılmış olan bütün kazanımları tehdit ettiği, Arapları parçalamayı ve Arap-Sovyet dostluğunu baltalamayı amaçlayan emperyalist manevralarına yardımda bulunduğu da bir sır değildir. Bu tehlike, Ekim Harbi gerici Arap rejimlerini siyonizme ve bir yere kadar da emperyalizme karşı cephe almak zorunda bırakmış olduğu halde, bugün de vardır. Gericilik, yani geçmişlerini emperyalizmle anlaşmaların belirlediği feodaller ve yabancı sermayeye bağlı burjuvazi, Arap kurtuluş hareketini doğru yoldan sap-tırma denemelerinden vargeçmiş değillerdir. Bu gericiliğin, bazan, ilerici rejimleri ve diğer Arap yurtsever güçlerini henüz hazır olmadıkları bir savaşa girmeye zorlayarak, ultra-radikal mevziler aldığı da görülüyor. Komünistler, halk yığınlarına, gericiliğin her ahvalde Arap dünyasında sosyal ileriliğe yeminli düşman olarak kaldığını ve bundan ötürü de kendilerinin gayet uyanık bulunmaları gerektiğini hatırlatmaktan geri durmamaktadırlar.

Savaş silâhı

Şimdi, Arap gericiliği, Ekim Harbi'nde elde edilmiş bulunan başarıları kendine maletmeye, Yakın-Doğu anlaşmazlığının çözümünün her ahvalde kendisinin Vaşingtonlu «dostlar»ı üzerindeki baskısının sonucu olabileceği izlenimini uyandırmaya çalışmaktadır. Zira, bu gericilik, Yakın-Doğu anlaşmazlığında, kendisini, aracılık rolü oynayabilecek ve İsrail'i işgal ettiği bölgelerden çıkmaya zorlayabilecek biricik kuvvet saymaktadır. Bundan başka, Arap gerici yöneticileri, her şeyi, Ekim savaşlarında ulaşılan bütün başarıları, haklı savaşında Sovyetler Birliğinin ve öteki dost sosyalist ülkelerin karşılık gözetmez güçlü desteğine dayanan Arap halklarının öz çabasından çok, petrol çıkarım ve satımını kısıtlamanın kapitalist mem-

leketler üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmasının bir sonucu biçiminde göstermeye yatkındırlar. Ekim Harbi sırasında geçmişteki hatalarını anlamış gibi görünen Arap kurtuluş hareketi sağ kanadının, bugün gericilik tarafından ısrarla izlenen görüş ve tutuma gitgide daha fazla eğilim göstermesi cidden esef edilmeye değer. (1)

Şüphe yok ki, anti-emperyalist ve anti-siyonist mücadele silâhlı olarak petrolün önemi de küçümsenemez. Komünistler, İsrail ve koruyucuları üzerinde her türlü baskı aracının kullanılmasından yanadırlar. Kapitalist dünyada enerji bunalımının, artık ABD ile BM Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 günlü kararının eksiksiz uygulanmasını ve Süveyş Kanalı'nın bir an önce açılmasını isteyen Batı Avrupa memleketleri ve aynı zamanda Japonya arasında anlaşmazlık ve kopuşmalara yol açtığı bilinmektedir. ABD'nin Yakın-Doğu çatışmasıyla ilgili tutumu, Ekim Harbi sırasında, eskisinden daha büyük ölçüde soyutlanmıştır.

Emperyalizmle mücadele aracı olarak petrolün rolünü gerektiği gibi kavrayan Arap halkları, bu aracın, ancak, tamamiyle halkın elinde olduğu takdirde, Arap petrol servetleri yabancı tekellerin egemenliğinden büsbütün çıktığı takdirde, gerçekten etkili biçimde kullanılabileceğini düşünüyorlar.

Emperyalist-siyonist politikanın 1973 yılı güzünde uğradığı yenilginin başlıca nedenlerine gelince, bunları büsbütün başka bir ortamda aramak gerekmektedir. Petrol, Arap halklarının savaş alanlarında gösterdikleri metanete kıyasla elbette ikinci plânda gelir. Dahası var: Eğer onlar bu metanet ve başarıyı göstermemiş olsalardı, Arap gericiliği petrol «silahı»na el atmayı düşünmezdi. Netekim, bu gericilik, 1967'de Araplar için gayet olumsuz gelişen harp sırasında böyle bir tedbir almayı düşünmemiştir. (2)

Petrol, savaş halindeki Arap devletlerine gerçek dostları olan sosyalist ülkelerin gösterdiği desteğe kıyasla da, ikinci derecede önemlidir. Ekim Harbi, Sovyetler Birliği ile dostluğun ve onun Arap ülkeleriyle imzaladığı antlaşma ve anlaşmaların eylemselliğinin çözümleyici önemini bir kez daha doğrular. «Bar Lev» hattının yarılması, tahrip edilen İsrail tanklarının ve meşhur «Fantom»lar da dahil düşürülen uçakların sayısı, Sovyet silâhının savaş alanında gösterdiği yüksek etkinlik, bu silâhlar hakkında Arap gericiliğinin emperyalist propagandayla bir ağızdan yaymakta ol-

---

(1) Yakın-Doğuda petrol yataklarının daha büyük bir kısmı gerici rejimlerin kontrolü altında bulunmaktadır.

(2) Gerçekten, gerici krallar ve şeyhler, şimdi petrol çıkarım ve satımı konusunda böylesine radikal bir karar alırken, bir yandan da kendi çıkarlarını gözetmektedirler. Kapitalist dünyasında bir türlü sonu görülmeyen döviz sarsıntıları içinde «kara altın»ın şimdilik yer altında kalması çok daha elverişlidir.

duğu yalanları tamamiyle çürüttü. Arap savaşçıları, çağdaş askeri tekniği kavradıktan başka, cesaret ve yiğitlikleriyle, her şeyden önce Tel-Aviv yöneticilerinin yaydıkları «yenilmez İsrail ordusu» efsanesini de tuzla buz ettiler.

Sovyetler Birliğinin Arap halklarına gösterdiği desteğin önemi, harbin son günlerinde, yani İsrail harpçilerinin BM Güvenlik Konseyi tarafından alınan 22 Ekim 1973 günlü ateşkes kararını yerine getirmeyi alçakça reddederek, Mısır cephesinde bazı başarılar sağlamaya başladığı sıralarda, olanca açıklığıyla kendini gösterdi. SSCB'nin bu durum karşısında takındığı kesin tutum, saldırganların azgınlıklarını çabucak dizginledi.

Sovyetler Birliği, izlediği dış politikanın Leninci prensiplerine kesinlikle bağlı kalarak, barış uğrunda, sosyal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları uğrunda harcadığı çabaların, aynı zamanda ulusal ve sosyal kurtuluşları için savaşmakta olan halklara her bakımdan yardıma, bu halkların egemenliğine emperyalizmin el uzatması halinde gereken direnişe hazır oluş anlamına geldiğini bir kere daha gösterdi. (1)

Arap ulusal kurtuluş hareketi haklı dâvasına dünya kamuoyu tarafından gösterilen desteğin önemi de büyüktür. Mısır-İsrail cephesinde çarpışmaların en kızışık olduğu bir zamanda Moskova'da açılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi bu dayanışmanın dinamizm ve derinliğini parlak bir şekilde yansıtmıştır. Bu kongreden bir süre önce Cezayir'de toplanan Bloklardışı Devletler Konferansı da, İsrail saldırganlarının uluslararası alanda soyutlanmaları bakımından önemli bir rol oynamıştır.

Nihayet, bizzat Arap halklarının ve devletlerinin dayanışması saldırganlar üzerinde ağır bir darbe olmuştur.

---

(3) Yakın-Doğu anlaşmazlığı konusunda ve daha somut olarak Ekim Harbi günlerinde SSCB'nin tutumu, Arap memleketlerinde ve bütün dünya barışsever güçleri arasında yüksek bir takdirle karşılanıyor. Çin Halk Cumhuriyeti Maoist yöneticilerinin davranışı ise, Arap halklarının gözünde, hiç de kabul edilebilir bir davranış değildir. Pekin liderleri, Sovyet dış politikasını ne olursa olsun karalamak maksadiyle, başlangıçta, bu politikanın amacının, Amerikan emperyalizmiyle elele, Yakın-Doğuda «ne harp, ne de barış», durumunu korumak olduğunu iddia ettiler. Harp iyice alevlendikten sonra da, Çin yöneticileri, olayları gerginliğin inadına artırılması yönünde itelemeye çalışıyor, böylelikle Sovyetler Birliği ile ABD arasında bir çatışma çıkarabileceklerini ümit ediyorlardı. Bundan başka, Pekin, Arap halklarına yardım etmeyi düşünmediği bir yana, Arap ulusal kurtuluş hareketinin ayrı ayrı birlikleri arasına kama sokma çabasından da geri durmadı. Güvenlik Konseyi, İsrail'in saldırıyla işgal etmiş bulunduğu Arap topraklarından çekilmesini öngören kararlar alırken, Çin temsilcisinin oylamaya katılmasına gelince, bu olay, gelişme halindeki memleketlere Pekinli «dostlar»ın gerçek yüzünü bir kere daha göstermektedir.

Arapların 1967 yenilgisiyle bir hayli incinmiş olan ulusal duyguları, Ekim Harbi arifesinde ve bu harp sırasında, onları emperyalist-siyonist saldırıya karşı seferber ederek ve savaş mâneviyatlarını yükselterek, epeyce büyük bir rol oynadı. Bu ulusal duygular yasaldır. şu da var ki, bazı sağı kanat unsurlarının, «savaşın ulusal karakteri» bahanesini ileri sürerek, Arap kurtuluş hareketini doğıal müttefiklerinden, öncelikle dünya sosyalizminden koparmak istedikleri de unutulmamalıdır. Eğer Arap devletleri sağıcıların iradesini yerine getirmiş olsalardı, İsrail-Amerikan bağılaşıklığı karşısında derhal yapayalnız kalabilirdi.

Arap gericiliğı, emperyalizme bağılı, petrol tekellerine bağılı ve bugün ancak olayların zoruyla siyonist yayılıcı saldırısına karşı savaşa şu veya bu biçimde katılmakta olan ve ulusal duyguları kendi yararına kullanmak isteyen bir kuvvet olduğunu çoktan göstermiştir. Gericilik, bugün «ulusal uzlaşma» ve «saflarda birlik» şiarlarını ileri sürerek, Arap kurtuluş hareketini ilerencilik ve devrimcilik yolundan sapıtmaya çalışmaktadır. Fakat, bilindiğı üzere, Cemal Abdel Nâsır, Arapların birliğınden söz ederken, her şeyden önce saflarda birliğı değıil, hedeflerde birliğı önem veriyordu. Onun bu anlayışı günümüzde de önemini korumaktadır. Arapların birliğı bugün işgal altındaki toprakların kurtarılması, Filistin Arap halkının haklarının sağılanması, Arap ulusal kurtuluş hareketinin ilerici kazanımlarının savunulması gibi ana sorunların çözümü temeli üzerinde gerçekleştirilmelidir.

Arap ülkelerinde gerçek anti-emperyalist ve anti-siyonist dayanışma 1973 Ekim Harbi ateş hatlarında doğdu. İsrail karşı bütün harp tarihi boyunca ilk defa olarak, Mısır ve Suriye cephelerinde eylem uyumu sağılanabildi. Bu iki ülkenin ordularına, çok geçmeden, Irak ordusu da katıldı. Çarpışmalara diğer bazı Arap ülkelerinin askeri birlikleri de katıldılar. Arap halklarının birliğı böylece kanla yoğıuruldu. Irak ve Suriye, Mısır ve Cezayir, Demokratik Yemen, anti-emperyalist saf tutmanın merkezi oldular. Komünistler ve diğer ilerici güçler bu sıkı birleşimde birinci derecede bir rol oynadılar. Geric Arap rejimleri, kendi halklarının gazabından korkarak, bu dayanışma, heyecan ve atılımın dışında kalamadılar.

Emperyalizm, Arap halklarının birliğınin güçlenmesinde kendisi için büyük bir tehlike görüyor ve bu yüzden onları ayırmaya, bölmeye, birbirine düşürmeye çalışıyor. Yine bu cümleden olarak, ilerici Arap devletlerini sosyal-ekonomik ve politik kazanımlarından vazgeçmeye zorluyor. Amerikan emperyalistleri ve siyonistler, buna karşılık, yasal olarak zaten Araplara ait bulunan toprakları geri verebileceklerini hissettiriyorlar. Fakat, bugün, İsrail tarafından işgal edilmiş toprakların, emperyalizm ve yeni-

sömürgecilik karşısında böyle gerilemeler pahasına kurtarılması utancına katlanabilecek bir yurtsever çıkabileceği düşünülebilir mi?

Arap kurtuluş hareketini zafere ulaştıracak olan yol elbette büyük güçlüklerle doludur. Bu yolun selâmetle geçilebilmesi için, sağcıların ikircimleri aşılmalı, emperyalizmin ve gericiliğin plânları suya düşürülmeli, ayrı ayrı Arap memleketlerinde radikal toplumsal dönüşümleri ardıcıl olarak gerçekleştirme yolu tutulmalı, anti-emperyalist Arap dayanışması daha da güçlendirilmelidir. Bütün yurtsever güçlerin birliği ulusal mücadelenin başarı garantisidir. Bu mücadelenin izliyeceği yol devrimci kurtuluş yoludur.

1973 Ekim günlerinde, Arap halkları, yasal haklarına sahip çıkmakta, kazanımlarını savunmakta kesinlikle kararlı olduklarını gösterdiler. Harp, emperyalizme ve siyonizme karşı savaşa giren yığınların muazzam devrimci potansiyelini ortaya koydu. Ve Arap halklarının, karşı karşıya bulundukları sorunların çözümü için gerekli her şeye sahip olduklarını, Yakın-Doğuda barışın, ancak bütün bu bölge halklarının ve bu arada Filistin Arap halkının menfaatlerini garanti edecek âdil bir barış olabileceğini gösterdi.

Anti-komünist serüveni açığa vuran bir yapıt

Güs Hol'ün yeni kitabı

Amerikan «New Outlook Publishers» Yayınevi, Güs Hol'ün «Saharov-Soljenitsin serüveni» (1) adlı yeni yapıtını yayımladı. Uluslararası komünist hareketinin ünlü eylem adamlarından biri olan ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri G. Hol, aynı zamanda esaslı bir Marksist teorisyen ve ateşli bir devrimci politik yazar olarak tanınmıştır. Onun demeçleri ve yazıları politik bakımdan daima aktüeldir.

G. Hol'ün sözkonusu son yapıtı gerçeği gösterme gücü büyük olan bir politik hicviyedir. G. Hol, iki dönemin hep baş rolde görüldükleri zincirleme anti-komünist ve anti-sovyetik kampanyaların en yeni halkasının gerçek anlamını en dolgun biçimde ve yazarın fikrini daha derinlenmesine açıklayan düşüncelerle, okuyucunun gözleri önüne sermeye çalışmaktadır.

Kitabın daha ilk satırlarında «olaylar üzerinde gözlem ve düşüncenin, bilince doğru sadece bir basamak olduğu» belirtilerek şöyle deniliyor: «Olayların özlüğünü kavramak ise, bambaşka şeydir. Olayların derinlenmesine anlaşılabilmesi için, onların nedenlerine inmemiz, sonuçlarına yönelmemiz ve sorunun özüne nüfuz etmemiz gerekir. Bir olguyu iyice anlamak istiyorsak, önce onu her yanıyle incelemeli, temel ilkesi yargıların-dan hareket ederek geniş bir açıdan ele almalıyız.» (sayfa 1.)

Yazar da, işaret ettiği bu prensipe şaşmaz bir ırdıcılıkla uymakta, felsefelerini «entelektüel özgürlüğü» ve «başka türlü düşünenlerin haklarını savunma» teranelerine yaslamak isteyenlere, sınıfsal bir yanaşımla karşı koymaktadır. Esasen, çağdaş anti-komünizmin iddiaları, ancak böyle sü-kûnetle, kanıtlara dayanarak ve peşin yargılara saplanmış her okuyucuyu kralın gerçekten çıplak olduğuna (2) inandıracak derecede açığa vurulabilir.

Kurulmuş olan gerçek sosyalizme karşı, son onyıllar boyunca, sayılamı-yacak kadar çok serüvenci iftira kampanyaları yürütülmüştür. Bu zincirin yeni halkası olan serüven, G. Hol'ün haklı olarak belirttiği üzere «Sovyetler Birliğinin bütün barışçı öneri ve girişimlerine karşı» yöneltilmiş olan «Saharov-Soljenitsin» serüveni de elbet suya düşüp gidecek olsa da, bu yergi yapıtı zamanla eskimiyecektir. Komünist siyasal gözlemciliğin ve yorumculuğun en iyi geleneklerini sürdüren G. Hol, ideolojik mücadeleyi

(1) G. Hol 1. The Sakharow-Solzhenitsyn – Fraud. New York. New Outlook Publishers. 1973.

(2) Andersen'in ünlü masalı kastediliyor.

genel çizgileriyle daha yüksek bir düzeye çıkarmaktadır. Yazar, bağrından çıktığı halkın yaşamına ve mücadelesine karşı olumsuz tutum ve yaklaşımın, gericiliğin çıkarlarıyla ergeç nasıl kolayca bağlandığını ve bundan ötürü de ihanete dönüştüğünü, bu politik ihanet bataklığının gerçekten ne kadar sınırsız olduğunu, nihayet kendi olağanüstülüğüne inanmış bir aydının «objektivist» düşüncelerinin nasıl daima halkların barış ve sosyalizm savaşına karşı yöneldiğini açıkça göstermektedir.

Sosyalizmi savunmak komünistlerin enternasyonal ödevidir. Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı, her gerçek komünist için doğal ihtiyaç olan şeyi işte bu cümleyle belirtmiştir. Sözkonusu politik hicviyenin ateşli ve öfkeli satırları, bu kitabın yalnız komünistin boyun borcu olarak değil, aynı zamanda onun iç ihtiyacı olarak yazıldığının en iyi kanıtıdır.

O. B.

Aşağıda, G. Hol'ün «Saharov-Soljenitsin serüveni» adlı kitabından bir parça sunuyoruz.

«Entelektüel özgürlüğü» ve sosyalist demokrasi

«New York Times» ve Birleşik Amerikanın diğer birçok gazete ve dergisi, bu örnekler grupuna (Saharov-Soljenitsin – Not. red.) sayfalarını açmakta gayet cömerttirler, ama bu gazete ve dergilerin sayfalarında «Peki, Şili'de entelektüel özgürlüğü ve insan hakları ne oluyor?» sorusunu ortaya atacak kimse yoktur.

Saharov-Soljenitsin, artık hemen hemen on yıldan beri, açık bir anti-sosyalist kampanya yürütüyorlar. Hani bunların her gün basın toplantıları yaptıklarını söylemek de, büyütme olmaz. Fakat «New York Times»in yürüttüğü geniş anti-sovyetik kampanya, «entelektüel özgürlüğü»nü kayırma olarak gösterilmek isteniyor. Böylece de, şu ana soru ortaya çıkıyor: «Entelektüel özgürlüğü» ama, ne adına, hangi amaç uğruna?

Saharov-Soljenitsin'in temel tezi işte bu soruya cevap veriyor. Amaç apaçık: İftiralar ve yalanlarla sosyalizmi karalamaya çalışmak, emperyalizmi bütün cinayetleriyle birlikte korumak ve savunmak ... İstedikleri «entelektüel özgürlüğü», onlara, üretim, ulaştırma, konut yapımı, sağlık, bilim, enerjetik ve ticaret problemlerini görüşmek için gerekli değildir. Ve en önemlisi, «entelektüel özgürlük», onlara, sosyalizm kuruculuğunun ne suretle iyileştirilip süratlendirileceği sorununu incelemek için değil, yalnız ve yalnız onu iftiralara boğmak ve yıkmaya kalkışmak için gereklidir.

Ortaya kendiliğinden çıkan bir sorun vardır: Sosyalist toplum, «entelektüel özgürlük» adına, kendi basın organlarını, radyosunu ve televiz-

yonunu, sosyalizm aleyhindeki alçakça yalanlarını yaysınlar diye, ırkçı ve emperyalist propagandaları için kullansınlar diye, bir avuç dönegin eline verebilir mir?

Mantık gereği olarak bir soru daha doğuyor: Sosyalist ülke kendi enformasyon araçlarını hangi soylu yarar adına bu gibi elemanların eline vermek zorundadır? Sadece sosyalizmin «demokratik» olduğunu kanıtlamak için mi? Eğer, sosyalizm, demokratik özlüğünü ispatlamak için, yığınsal enformasyon araçlarını bir avuç alçak yalancının serbestçe kulanmasına olanak vermeye kalkarsa, bu olay gerçekten bir bunalıma tanıklık eder ve sonuç olarak da ispatlanmış olmaz. Hayır, bir avuç dönegin ve hainin hakları sosyalist demokrasiyi filân kanıtlıyamaz.

Sosyalist demokrasi, sosyalist düzeni savunma temel prensibine dayanır. Sosyalist demokrasi, iki dünya sistemi arasındaki mücadele koşullarında gelişir ve yükselir. Sosyalist demokrasi, soyutlama değil, süs de değil, sosyalizm kuruculuğunun ayrılmaz bir parçasıdır.

Sosyalist demokrasi ırkçılığın ve ulusal şovinizmin yokedilmesi anlamına gelir.

Sosyalist demokrasi, her gün ve her düzende kararlar alınması sürecine milyonlarca insanın katılması demektir. Bu da yüzbinlerce kişinin şehir şûraları ve mahkemelerin çalışmalarına katılmaları anlamına gelir.

Sosyalist demokrasi, fabrikalarda, işyerlerinde ve madenlerde, bütün temel sorunları işçilerin kararlaştırmaları demektir.

Sosyalist demokrasi her düzeyde devlet organlarının seçimle oluşması demektir.

Sosyalist demokrasi, basında yer alan ve değerlendirilen, sosyalist toplumun eylemine ilişkin eleştiri, öneri ve notları içeren milyonlarca mektup demektir.

Sosyalist demokrasinin gelişmesi, sosyalizm kuruluşu sürecine ve bunun ulaştığı düzeye bağlıdır. Sosyalist demokrasi bu sürecin içinde gelişir. Her yeni şeyde olduğu gibi, bu süreçte de deneme ve yanılma eylemleri vardır, fakat genel doğrultu açık ve belirlidir. Bu doğrultunun özlüğü, hayatın bütün alanlarında kararlar alınmasına yığınların katılımının durmaksızın genişletilmesidir. Bundan ötürü, SSCB’de yığınsal enformasyon araçlarının bu hainlerin eline bırakılıp bırakılamıyacağı sorununun yukarıda söylediklerimizin aydınlığında gözden geçirilmesi gerekir.

Sağduyu hemen şu cevabı veriyor: Asla bırakılmaz. Sosyalizmin savunulması ve emperyalizme karşı dünya ölçüsündeki mücadele bakımından da cevap değişmez: Kesinlikle hayır!

Demokrasi ve demokratik haklar hiç de öyle boşlukta kavramlar değil-

dir. Bunlar gerçek yaşamın ayrılmaz bir parçası oldukları için, bu yaşam içinde yürütülen mücadelenin de ayrılmaz parçasıdır. Örneğin, faşizme karşı İkinci Dünya Harbi tecrübesi ve bu harpte verilen kurbanlar gözönüne alınmadan, «demokratik haklar»dan nasıl olur da ciddiyetle söz edilebilir? İkinci Dünya Harbi 54 milyondan fazla ölü, 90 milyon yaralı ve tutarı 4 trilyon doları aşan maddi kayıplara mal oldu. Bu harpte 20 milyondan fazla Sovyet yurttaşı can verdi. Peki, şimdi «demokratik haklar» adına böylece bir daha mı boğazlaşılmalıdır? Siyah derili Amerikalıların linç edilmesine ve diri diri yakılmasına bir daha mı yol verilmelidir? İşte emperyalist politikayı savunanlar, onun bu sonuçlarını da savunuyorlar demektir.

Toplum, kendisini oluşturan ayrı ayrı insanların haklarını şu veya bu biçimde sınırlamadan var olmaz. Sınırlamaların hangi amaçla yapıldığı sorunu oldukça önemlidir.

Kapitalizmde, demokratik haklar, halkın % 95'ini sövmeyi «hak» olarak benimsemiş bulunan % 5 mutlu azınlığa tanınmıştır. Böylece, yönetici sınıfın % 5'i geçmediği ve sömürü sisteminin hüküm sürdüğü toplum, özlüğü bakımından anti-demokratiktir.

Kapitalist demokrasinin tabiatını iki etken belirler. Bu demokrasi, tekelci sermayeye karşı muhalefetin derece ve gücüne bağlıdır. Bu demokrasi aynı zamanda sınıf mücadelesinin karakterine ve güçler oranına bağlıdır. Watergate yolsuzluğunu doğuran polis devletinin ortaya çıkışı, bu etkenlerin her ikisiyle de bağlıdır.

«New York Times» son zamanlarda günlük başyazılarında ve diğer yazılarında, Saharov ile Soljenitsin'in Sovyetler Birliğinde kitaplarını yayımlıyamadıklarından yakınarak, anti-komünist bir kampanya yürütüyor. Fakat ABD bakımından bu gazete başka türlü çağırıyor. Örneğin, «New York Times», dört ay boyunca «Komünist Partisi Manifesti»nin 125. yıldönümüyle ilgili yazılar yayımlamış bulunuyor. Gelgelelim, bu manifesti henüz bir kere bile basmış değildir. Üstelik bu dört aylık kampanya boyunca komünistler tarafından yazılıp sunulan yazıları da yayımlamamıştır.

Sovyetler Birliğinde kitap yayımı konusunda yaygara koparan «New York Times», kendi sayfalarında Amerikan komünistlerinin kitaplarına yer verilmesini kesinlikle yasaklamış durumdadır. Gazete bu tür kitaplardan tek söz etmez, bunlar hakkında yazılmış inceleme yayılarını da basmaz. Sovyetler Birliğinde basılmayan her kitaba karşılık, Birleşik Amerikada basılması yasaklanan kitap sayısı 100'ü bulur Yayınevleri her zaman aynı basmakalıp cevabı verir, bu gibi kitaplar «aranmıyor» derler. Yüz yıldan fazla bir zamandır, Amerikan yayın korporasyonları ve aynı zamanda federal hükümet basını, ülkede Marksist, komünist kitapların yayımlanması

yasağını sürdürmektedirler. «New York Times» gazetesi redaktörlerinin kanısınca, bu «entelektüel özgürlüğü»dür.

Birleşik Amerika Komünist Partisi'nin birçok yöneticisi, öteden beri yargılanmış ve cezalara çarptırılmışlardır. Aramızdan bazıları «tehlikeli fikirler»in iletkeni olarak suçlanmış ve Amerikan zindanlarında sekiz yıl kadar hapis yatmışlardır. Bu durum karşısında «New York Times» gazetesi ve Birleşik Amerikanın üç bin mil uzağında «özgürlüğü»ün kaderi kaygısına düşen kuvvetlerin çoğu, ya susmuş, ya da gericiler güruhunun en önünde yer almışlardır.

Soruyoruz: Memleketimizde entelektüel özgürlüğü ve bizzat Anjela Deyvis'in hayatı tehlikedeyken, bu kuvvetler, savunuya geçerek seslerini yükseltmişler midir?

Yirmibeş yıldan fazla bir zamandan beri, Amerikan komünistleri pasaporttan ve memleketten çıkma hakkından yoksundular. Şimdi de, Dışişleri Bakanlığı, bütün yurttaşlara, Küba'yı, Kore Demokratik Halk Cumhuriyetini, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'ni ve Arnavutluk'u ziyareti yasak etmektedir. O halde «entelektüel özgürlüğü» savunucuları neden seslerini yükseltmez, neden gezi serbestliğini savunmazlar?

Vaşington tarafından desteklenen İsrail hükümeti, bir milyondan fazla Filistinliyi özyurtlarına dönme hakkından, kendi topraklarında görüş ve fikirlerini belirtme hakkından yoksun etmektedir. Öyleyse, o Saharov'cular, Soljenitsin'ciler, Solzbr'i'ciler neye susarlar?

Birleşik Amerikada yığınsal enformasyon araçlarının, gerçekte, yalnız tekelleri kapitalizmin türkülüsünü çağıran ve bu sistemi savunanlarla ilgilenen kast biçimi kapalı bir tekel teşkil ettiğini kim inkâr edebilir? Bu basın organlarına kapitalizm düşmanlarının şu veya bu biçimde sokulabildikleri hallerde de, böylelerinin sözlerini ve yazılarını çabucak tahrif eder, kendilerini karalamaya kalkışır. Bugün artık biçimde «demokratik haklar»dan söz edenlerin çoğu artık demagoglardan başka bir şey değildirler, çünkü böyle bir şeyin var olmadığını pekiyi bilirler.

«Demokratik haklar» sorunu bugün sosyalizme karşı mücadele silâhı, özellikle anti-sovyetik propaganda silâhı haline gelmiş durumdadır. Bu silâhı, en çok, dünyanın her yanına kendi yalancı demokrasi ve sosyalizm görüşlerini ihraç etmeye ve böylece emperyalizmin çıkarlarını korumaya çalışan Birleşik Amerika ve Amerikan emperyalizmi kullanmaktadır. Ve eğer bu böyle değilse, bu kuvvetler, demokratik haklar problemlerinin gerçekten çözüm beklediği, demokratik hakların var olmadığı Güney Afrika Cumhuriyeti, Portekiz, İspanya, Yunanistan, Filipinler, Şili gibi memleketlerden ne diye söz etmezler?

Sosyalist demokrasi burjuva demokrasisine benzemez ve hiç bir zaman da benzemeyecektir. Sosyalist ülkelerde ve bu arada Sovyetler Birliğinde,

ekonomiye bütün halk sahiptir ve onu genel selâmet adına bütün halk yönetir. Bu, kapitalizmdeki durumdan, kıyas kabul etmeyecek kadar daha demokratik bir olgudur. Bundan ötürü, sosyalist demokrasinin özlüğü, başka sınıf tarafından dayatılan sınırlamalardan çok, kendi kendine ayarlamada belirir.

Kapitalizmde, mücadeleyle elde edilmiş haklar bir yana, ekonomik sorunlar üzerinde yurttaşların söz hakkı yoktur. Fiyat politikası, ticaret, iş ücretleri, üretim propagandaları, kâr hadleri gibi her şey tekelci korporasyonların imtiyazıdır. Birleşik Amerikada politik yapı, iki partili sistem ve hükümet, aynı zamanda yığınsal enformasyon araçları tekelci korporasyonlar tarafından kontrol edilmektedir.

Yığınların «demokratik haklar»ına gelince, bunun gayet dar bir eylem alanı vardır. Kapitalizmde «demokratik haklar» lâkırdıları, gerçeklik olmaktan çok, bir belâgattir, palavradır. Olayların gidişini etkileme olanağına gelince, bu haklar da gerçekleşmekten çok, kâğıt üstünde kalır. Fakat, bu haklar dahi tekelci sermayenin armağanı değildir. Bunların her biri, işçi sınıfı ve tüm halk tarafından çetin mücadelelerle kazanılmıştır.

Saharov, Soljenitsin, Solzbri, Şenkır gibilerin yandaşları, yıkılıp gitmekte olan bir değirmene su taşıma çabasındadırlar. İnsanlık toplumu ilerlemesinin özü ve temeli, kapitalizmden sosyalizme doğru en önemli tarihsel geçişi yaşamakta almasıdır. Döllenmeden sonra çocuğun doğması nasıl kaçınılmazsa, bu geçiş de öylece kaçınılmazdır. Barış içinde yanyana yaşama, dünya gerginliğini azaltma mücadelesi, bu geçişle sıkı sıkıya bağlıdır. İdeolojik mücadele, bir sosyal sistemden diğerine bu tarihsel geçişle bağlıdır. Emperyalizme ve ırkçılığa karşı mücadele bu temele dayanmaktadır.

Bir yanda gericiilik kuvvetleri vardır. Öte yanda, dünya devrimci süreci güçleri yer almaktadır. Aralarındaki mücadele, uygarlığın hangi tempo- larla gelişeceğini ve ne zaman yeni başarılarla ulaşacağını belirtmektedir. Saharov, Soljenitsin, Solzbri, Şenkır gibilerin bütün dünyadaki yandaşları ancak kargaşalığı artırabilirler. Bunlar, sosyalizmin zaferi uğrunda mü- cadelede kurbanların ve acıların kat kat artmasına sebep olabilir, fakat bu mücadelenin kesin sonucunu asla etkileyemezler.

Afrika'da açlığın sebebi yalnız kuraklık mıdır?

Burjuva basınının, kurtuluşlarına kavuşmuş halkları, tekrar emperyalistlere köle olmaları için nasıl kandırmaya çalıştığına dair notlar.

Amat Dansoko

Afrika Senegal Bağımsızlık Partisi Politbüro üyesi

Anton Lerumo

Güney Afrikalı gazeteci

Dünya basınında Afrikadaki açlık hakkında pek çok yazı çıktı. Açlık öncelikle Sudan-Sahel Bölgesi adı verilen ve Büyük Sahra güneyine düşen memleketler (Mavritanya, Senegal, Mali, Yukarı Volta, Çad, Nijerya kuzey bölgeleri) kesimini ve aynı zamanda Habesistan'ın kuzey illerini kapsıyor. Hemen hemen dört yıla yakın bir zamandan beri, son 60 yılın en büyük kurakları bu Sudan-Sahel Bölgesini kasıp kavuruyor. Kurak büyük zararlar verdi ve yığınsal hastalıklara yol açtı. 1969'dan beri Mavritanya'da büyükbaş hayvanların beşte dördü, koyun ve keçilerin de üçte ikisi kırılıp gitti. Senegal'de gayet zayıf olan araşit (yerfıstığı) rekoltesi, bu bitkiye dayanan memleket ekonomisinin felce uğraması tehlikesini gizliyordu. Mali'de Hint darısı ve pirinç ürünü bir hayli azaldı. Memlekette birkaç yıldır 1,7 milyon sığır ve 5,5 milyon davar telef oldu. Geçen baharda yağın yağmurlar durumu pek değıştirmede. BM ilgili örgütünün hesaplarına göre, 1973'te bu bölgede 6 milyona yakın insan açlıktan ölüm tehlikesi altındaydı.

Afrika halkları bugün Sudan-Sahel Bölgesindeki kuraklığın belirlediğı çetin koşullar altında bir ölüm-kalım mücadelesi veriyor. Bu memleketler hükümetleri ve toplumsal örgütleri, felâket bölgelerinde durumu nispeten hafifletebilmek için elden gelen tedbirleri alıyorlar. Şehir işçileri, emek gelirlerinin önemli bir kısmını ayırarak, açlık çeken köylülere yardım ediyorlar. Öte yandan, Afrikada muazzam servetler yığan yabancı tekeller, ya genellikle felâketzedelere yardıma yanaşmıyor, ya da gayet önemsiz yardımlarla göz boyamaya çalışıyorlar.

Afrika devletleri yöneticilerinin geçen yaz yaptıkları konferansta, Afrika yiyecek maddeleri rezervleri meydana getirilmesi kararlaştırıldı. Afrika Birliğı Örgütü (ABO), Birleşmiş Milletler'e ve diğere yetkili örgütlere başvurarak, açlık çekmekte olan Afrika memleketlerine uluslararası programlar çerçevesinde azami yardımda bulunulmasını önerdi.

Bu cümleden olarak, Afrika kamuoyu, kıtının çeşitli kesimlerinde kuraklığın yarattığı ağır durumu hafifletmek üzere önemli miktarda yiyecek maddesi ve ilaç gönderen Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist devletlerin yardımlarını şükranla karşılıyor.

Batı Avrupa memleketlerinde işçi sınıfı örgütleri, kendi hükümetlerini, Afrikada açlık çeken halklara daha geniş ve daha etkin yardımlarda bulunmaya yöneltmek üzere ellerinden geleni yapmayı boyun borcu sayıyorlar. Bu yolda, işçi sınıfı örgütlerinin girişimiyle özel dayanışma komiteleri kuruluyor, parlâmentolar üzerinde baskı yapılıyor. Bununla ilgili olarak, komünist partileri, açlığın gerçek nedenlerinin açığa vurulmasına da büyük bir önem veriyorlar. Fransız Komünist Partisi MK'nin 1973 Mayıs Plenumu kararında şöyle deniliyor: «Bu açlığın kökleri, her şeyden önce, Fransız sömürgeciliği tarafından uygulanan ve 1960'tan itibaren de Fransanın ve büyük yabancı tekellerin yeni-sömürgeciliği ile devam ettirilen politikada gizlenmektedir.» Aynı plenumda, Fransız hükümetinin önemsiz bir yardımla yetinmeye çalışması, Senegal'den Çad'a kadar çeşitli memleketlerde açlıkla pençelesen milyonlarca erkek, kadın ve çocuğun acılarına âdeta seyirci kalması şiddetle eleştirildi. Kararda özetle şöyle deniliyordu: «Hükümet süratle harekete geçmeli, halk dayanışmasının da eklendiği uluslararası çabaların önemli bir kısmını bir an önce yükümlenmelidir.» Batı Avrupa memleketleri işçi sınıfı ve demokratik örgütleri, Afrika felâket bölgeleri ahalisi için yiyecek maddeleri, ilaç ve diğer gerekli eşya toplama kampanyaları örgütliyerek bu dayanışmada yer olmaktadırlar.

Açlık çekenlere eylemsel yardımın gerekli olduğu bu koşullar içinde, Batının belirli çevreleri, Afrika halklarının bu faciasının gerçek nedenleri konusunda kamuoyunu aldatma çabasına düşmüşlerdir.

Burjuva basınının yorumlarına bakılırsa, başgösteren açlığın başlıca sebebi, gelişme halindeki memleketlerde «aşırı nüfus yoğunluğu» yüzünden giderek artan kuraklıktır. Burjuva propagandası, bu memleketler hükümetlerini ve kamuoyunu «yeterli doğum kontrolü»nü yapmamış olmakla suçluyor.

Bütün bunlar eski teranedir, zira burjuva «uzman»larının öğütleri ve emperyalizmin gelişme halindeki memleketlere resmen dayattığı demografî politikasının özlüğü, dönüp dolaşıp, hep doğumun azaltılması sorununa dayanmaktadır. Onlara göre, doğum kontrolü, bugünkü açlığı bir daha tekrarlanmamak üzere sona erdirecektir. Doğum kontrol altına alınmıyacak olursa, «New York Times» gazetesinin başyazısında denildiği gibi, gelişme halindeki memleketler halkları «Maltüs felâketi»ne sürükleneceklerdir. (!)

(!) «New York Times», August 8, 1973.

Maltüşü ve yeni-maltüşü teorilerin tutarsızlığı bir yana, gelişme halindeki memleketler de dahil olmak üzere bütün memleketler halkları nüfus artışı sorununa en etkili bir çözüm bulma çabasından elbette geri durmuyorlar. Fakat asıl dev sorun, sömürgecilik kalıntısının giderilmesi, Afrika ülkeleri ekonomisinin dünya kapitalist iktisadî yeni-sömürgecilik zincirlerinden kurtarılmasıdır. Burjuva ekonomistlerinin doğum kontrolüne ilişkin kasıtlı öğütleriye, işi karıştırmakta, gelişme halindeki memleketleri kıvrandıran yoksulluk ve açlığın sınıfsal, sosyal-ekonomik nedenlerinin tahlilinden dikkatleri uzaklaştırmaktadır.

Afrika halklarına başka öğütler de veriliyor. Örneğin, memleketlerinin kapılarını, Batı sermayesine, mahut ekonomik «yardım» biçiminde sokulan sermayeye, ardına kadar açmaları isteniyor.

Bu cümleden olarak, artık Ortak Pazar ülkelerinin «Marşal Plânı» örneğince Afrikaya yardım etmeleri fikri doğmuş bulunuyor. Bu fikir bazı Afrika liderleri arasında yankılar uyandırıyor. Bu münasebetle «The African Communist» dergisi şunları yazıyor: Bu gibi fikirleri desteklemekten önce, «Marşal Plânı»nın Batı Avrupa memleketlerine ne getirdiğini anlamak herhalde daha iyi olur. «Marşal Plânı» ruhunda yardım, tam da Afrikanın hiç ihtiyacı olmayan cinsten yardımdır, çünkü bu yardım, olsa olsa, bugün Sudan-Sahel Bölgesi memleketlerindeki faciayı genişletmeye yarayan emperyalist ekonomik egemenliğin olumsuz çizgilerini güçlendirecektir.»⁽²⁾ Dergi, haklı olarak, ancak sosyal koşullarda değişikliğin, doğal âfetlerle başa çıkmanın güvenilir garantisi olabileceğini belirtiyor.

Tekelci zümrelerin sosyal tavsiyesini yerine getiren burjuva bilgin, eksper ve uzmanları, Afrikalılara, şimdiki zorluklarının ancak kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde yenilebileceği fikrini aşılamaaya çalışıyorlar.

Burjuva propagandacıları, aynı zamanda, genç bağımsız devletlerin gösterdikleri politik aktifliğin, halkı güya en önemli ekonomik sorunların çözümü yolundan saptırarak, devletlerin menfaatlerine ters düştüğü fikrini geveleyip duruyorlar.

«International Herald Tribune» gazetesi, tedirginliğini gizliyelediği ve ekonomik sorunlara yeterince önem vermediği iddiasıyla ABO'ne hücum ettiği bir başyazısında şunları söylüyor: «Bugünkü durumda, örneğin, beyaz Portekizlilere, Rodezyalılara veya Güney Afrikalılara karşı mücadele gibi, kuraklığa karşı da bütün yığınları kapsayacak sargın bir mücadeleyi körüklemek zordur.» Bu gibi yazılar, ABO'nün kıtada sömürgeciliğin kö-

---

(*) Maltüş: Açlığa karşı mücadele konusunda doğum kontrolünü ilkönce salık veren İngiliz din adamı.

(2) «The African Communist», No 55, Fourth Quarter 1973, pp. 92–93.

(3) «International Herald Tribune», June 1, 1973.

künü kazımakta kesinlikle kararlı olmasından hoşlanmıyan burjuva çevrelerinin bütün içyüzünü açığa vurmaktadır.

Portekiz ve Güney Afrika beyaz sömürgeciliğin ve Rodezya'da Smit rejiminin, Afrikanın çeşitli bölgelerinde hâlâ daha hüküm sürmekte olan korkunç felâkette suç payları olmadığını düşünmek elbette yanlış olur. Sömürgeciliğin ve emperyalizmin kaleleri, ekonomik gelişmeyi hızlandırmak üzere Afrika kaynaklarının tüm kıta ölçüsünde seferber edilmesine olanak vermiyen başlıca engellerden biridir.

Ve burada, bugün Afrika ülkelerini kasıp kavurmakta olan açlığı yorumlayan burjuva kalemşorlarının sükütle geçiştirmeye çalıştıkları ana problem ortaya çıkmaktadır. Şimdiki açlığın ve bunun alabildiğine trajik sonuçlarının apaçık ortaya çıkardığı bu problem, Afrika halkı büyük çoğunluğunun anlatılması olanaksız yoksulluklar içinde yaşamakta olmasıdır. Kuraklık veya diğer doğal âfetler yeryüzünün başka bölgelerinde de baş gösterebilir, güçlük ve yoksulluklar yaratabilir. Fakat Afrika gibi süregelen yoksulluk bölgelerinde doğal âfetlerin sonuçları kat kat daha ağır bir yıkım olmaktadır.

Afrikanın doğal zenginliklerinin (altın, elmas, uranyum, bakır, kobalt, krom, kakao, kahve vb.) sömürülmesi, emperyalistler için muazzam kazançlar kaynağıdır. Fakat Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nın en yoksullar listesine aldığı 25 memleketin 16'sı Afrikadadır. Bu kıtada, doğan çocukların üçte ikisi beş yaşına varmadan ölüp gitmektedir. Akrefakalılar en düşük ücretlerle çalışmak zorunda bırakılmaktadır.

Yaksulluğa, ekonomik geriliğe, açlığa, kurağa ve diğer doğal âfetlere karşı mücadelenin başarısı, daha çok, bütün bağımsız Afrika devletlerinin yeni-sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı savaşta yekpâre bir bütünlük meydana getirmelerine ve kararlı hareket etmelerine bağlıdır.

Bundan ötürü, kuraklık ve açlık kurbanı halklara yardımın yanı sıra, Güney ve Merkez Afrikada aparteyd emperyalist rejimlerinin, ırkçılığın ve Portekiz sömürgeciliğin, kıtanın kuzey kesiminde de siyonist saldırganlığın tutunmasına karşı mücadelede dayanışma kampanyasına da hız verilmesi gerekmektedir. Bütün halkların ortak düşmanı olan emperyalizme karşı mücadele bölünmez. Bu mücadele en geniş yığınların elbirliği çabalarıyla başarıya ulaşacaktır.

Komünist ve işçi partileri hakkında

Kısa Bilgiler

Danimarka Komünist Partisi

9 Kasım 1919'da kuruldu. 1920 yılına kadar Danimarka Sol Sosyalist Partisi adını taşıdı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında gizlilik koşulları içinde çalıştı. Bugün legal çalışıyor.

Taban örgütleri, yeni parti kolları (sayısı 200 kadar) şehirlerde, köylerde, şehir semt ve mahallelerinde, işletmelerde kurulur. Kolları il çapında birleşir. Kopenhag'da ve bu şehir çevresindeki işletmelerde 26, taşrada 10 parti il'i vardır.

Partinin yüksek organı kongredir. Üç yılda bir toplanan kongre, Merkez Komitesinin hesapverme raporunu dinler ve görüşür, program ve tüzüğünü kabul eder, parti yönetim organlarını, yani Merkez Komitesi'ni (halen 41 üye ve 11 aday üyeden oluşur), Kontrol Komisyonu'nu (beş kişilik), aynı zamanda iki parti müfettişini seçer. Merkez Komitesi de 14 kişilik Yürütme Komitesi'ni ve 5 kişilik Sekreterlik'i seçer.

Partinin son XXIV. Kongresi 1973 yılı Ocak ayında yapıldı. Bu kongrede, daha çok, tekellere karşı, emekçilerin sosyal ve demokratik haklarını genişletmek için yürütülen mücadelede işçi hareketinin ve bütün sol güçlerin birliği sorunları ele alındı. Kongrede, aynı zamanda «işçi sınıfının menfaatleri ve sosyalizm uğrunda tekeli sermayeye karşı mücadele» kararı ve «komünistlerin halka daha iyi bir hayat sağlama uğrunda mücadele programı» kabul edildi.

Sosyal terkihi: İşçiler $\frac{0}{100}$ 49,1, ev kadınları ve emekliler $\frac{0}{100}$ 29,3 öğretim üyeleri ve öğrenciler $\frac{0}{100}$ 13,5, köylüler, aydın temsilcileri ve diğerleri $\frac{0}{100}$ 8,1. Kadınlar parti üyelerinin $\frac{0}{100}$ 33,4'ünü teşkil eder.

Parti basını: «Land og Folk» («Memleket ve Halk») – DKP merkez organı. Günlük gazete. Tirajı sıradan günlerde 8 bin, hafta tatili ve bayram günlerinde 11–12 bin; «Tiden-Verden-Rundt» («Zaman-Dünya çevresi») – Teorik dergi. Tirajı 2.900.

Parti, yayın işlerini «Tiden» Yayınevi eliyle gerçekleştirir. Daha çok teorik kitap ve broşürler yayımlanır. Son yıllarda kitapların tirajı ve sürümü epeyce artış göstermektedir.

Partinin yönetimi altında çalışan gençlik birliğinin, yani Danimarka Komünist Gençliği'nin 40 kadar taban örgütü vardır. Üniversite çevrelerinde eylem gösterecek bir gençlik örgütü olarak komünist Üniversiteliler Birliği meydana getirilmektedir.

Parti, sendika hareketinde, işletmelerde sağlam bir duruma sahiptir. 1973 yılı Aralık ayında yapılan olağanüstü meclis seçimlerinde Komünist Partisi 6 milletvekili yeri kazandı.

Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi (Batı Berlin SBP)

1962 Kasımında yapılan parti konferansında, örgüt bakımından bağımsız bir politik parti olarak kuruldu. Program hükümlerini içeren parti tüzüğü de o zaman kabul edildi. 1969 Şubatına kadar Sosyalist Birlik Partisi-Batı Berlin adını taşıdı.

Batı Berlin SBP bölgesel-üretimsel prensipe göre kurulmuştur. Parti taban örgütleri-parti grupları, en az üç üyenin bulunduğu işletmelerde, dairelerde, öğretim kurumlarında kurulur. Batı Berlin'in 12 idari semtinin hepsinde ayrı ayrı parti semt örgütleri vardır.

Partinin yüksek organı kongredir. Olağan olarak iki yılda bir toplanan kongre, Yönetim Kurulu'nu, yardımcısını ve aynı zamanda Teftiş Komisyonu üyelerini seçer. Kongreler arasındaki dönemde partinin bütün eylemi Yönetim Kurulu tarafından yürütülür. Yönetim Kurulu, plenumlar arasında politik çalışmaların yönetimi için bir Büro, günlük işleri yönetimi, kararların yerine getirilmesinin örgütlenmesi ve denetlenmesi için de bir Sekreterlik seçer.

1969 Şubatında toplanan Olağanüstü Kongre, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi'nin prensipleri ve hedefleri başlıklı program dokümanını kabul etti.

Batı Berlin SBP'nin son III. Kongresi 1972 Ekim ayında yapıldı. Bu kongre, Yönetim Kurulu'nun «Barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelede yeni durum ve yeni ödevler» başlıklı raporunu görüştü.

Partinin sosyal terkihi: İşçiler $\frac{0}{100}$ 71,9, hizmetliler $\frac{0}{100}$ 14,2, üniversiteler $\frac{0}{100}$ 7, aydınlar $\frac{0}{100}$ 2,4, öğrenciler (üretim alanında çalışanlar da dahil) $\frac{0}{100}$ 2,1, diğerleri $\frac{0}{100}$ 2,4. Kadınlar parti üyelerinin $\frac{0}{100}$ 40,5'ini teşkil eder.

Parti basını: Merkez organı haftada altı defa çıkan «Die Wahrheit» («Gerçek») gazetesidir.

Parti, 1970 yılında Marksizm öğretimi için bir gece okulu açtı. Bu okulda, politik ekonomi, felsefe ve uluslararası işçi hareketi tarihi kursları vardır. Halen bu okula 2.275 kişi devam etmektedir. Bunların hemen hemen yarısı partisiz işçilerden (aralarında gençler de vardır), hizmetlilerden, bilim işçilerinden, sanat adamlarından, öğretmenlerden vb. oluşmaktadır.

Guatemala Emek Partisi (GEP)

1922 yılında, İşçi Sosyalist Birliği örgütünün sol kanadını oluşturan Marksist grup temeli üzerinde bağımsız bir örgüt olarak ortaya çıktı. 1924 yılında da Guatemala Komünist Partisi haline geldi. 1932’de parti dağıldı ve eylemine son verildi.

1946–47 döneminde, sendika ve üniversite gençliği hareketinde, aynı zamanda demokratik eğilimli küçük burjuva partileri içinde yeni Marksist gruplar belirdi. Bunların aktif temsilcileri, eylemleri koordine etmeye ve bir birlik yaratmaya çalıştılar. Bir yandan işçiler ve köylülerle ilişkilerini sağlamlaştırdılar. Böylelikle «Guatemala Demokratik Öncüsü» örgütü meydana getirildi. Ve bu örgüt 1949 yılı Eylülünde gizlilik koşulları içinde yapılan kongrede Guatemala Komünist Partisi adını aldı.

1952 yılı Aralık ayındaki II. Kongresinde parti ad değiştirdi ve Guatemala Emek Partisi oldu.

1954 Haziranında demokratik rejimin devrilmesinden sonra, Guatemala Emek Partisi kanun dışı ilân edildi. O zamandan beri gizli olarak çalışmaktadır.

1969 Aralık ayında, sıkı gizlilik koşulları içinde GEP IV. Kongresi yapıldı. Kongre, devrimci eylemin sonuçlarını gözden geçirdi ve bugünün stratejik ödevi olarak gerçekleştirilmesi gereken anti-emperyalist halk devriminin ve sosyalist devrimin somut hedeflerini belirliyen yeni parti programını onayladı. Kongre, aynı zamanda, yığınların en önemli istekleri için mücadele plâformunu onayladı. Partinin rolünü Guatemala halkının devrimci savaşının yöneticisi olarak tanımlayıp belirlenen yeni tüzüğü kabul etti.

1972 Eylülünde GEP’nin 6 yöneticisi ve bu arada MK Genel Sekreteri Bernardo Alvarado Monzon yakalandılar ve gaddarca işkencelere tabi tutuldular. Aynı yılın Kasım ayında MK Plenumu yeni bir yönetim kurulu seçip görevlendirdi.

GEP memleket içinde gizli olarak «Verdad» («Gerçek») adlı bir gazete çıkarmaktadır.

Bildiri

Memlekette bunalım, politik durum gittikçe ağırlaşıyor. Genel seçimlerin üstünden iki buçuk aydan fazla bir zaman geçti. Meclis çalışmıyor. Halkın istediği demokratik bir hükümet hâlâ kurulamadı. Bunun suçlusu, sorumlusu AP, DP, CGP, MSP'nin başını tutanlardır. Bir sorumlusu da, işçi sınıfına karşı büyük burjuvazinin çıkarlarını savunan Türk-İş'in başındaki sarı sendika ağalarıdır. Bu gerici politikacıların, Cumhurbaşkanı'nın, generallerin arkasında, işbirlikçi büyük burjuvazi, kasırga vurguncular, yerli-yabancı büyük tekeller ve Amerikan emperyalistleri duruyor.

Talû hükümeti seçimlerde yenilgiye uğramış politikacılardan, gerici partilerden kuruludur. Bu hükümet sıkıyönetimi, terörü, talanı alabildiğine uygulamış, iflâs etmiştir. Böyleyken, büyük burjuvazi, emperyalistler böylesi bir hükümeti halka dayatmakta ayak diyorlar. Bütün ayak oyunlarının, Çankaya'da dönen entrikaların nedeni, büyük burjuvazinin, Amerikan emperyalistlerinin hegemonyasını zorla sürdürmek, hükümeti bırakmamak istemeleridir.

Pahalılık, işsizlik, enflasyon, yıkım alabildiğine sürüp gidiyor. Yıkım hızlandıkça, büyük burjuvazinin, NATO'ya, Amerikan emperyalizmine bağlılığı da artıyor. Bütçede NATO masrafları kabarıyor. Amerikalılar İncirlik gibi üslerini genişletiyor. Bu, Türkiye halkının ulusal bağımsızlık hareketine, komşularımıza, özellikle Arap halklarına karşı yapıyor.

Bu hıyanet politikasına karşı halkın, özellikle işçi sınıfının zincirleme grevlerle beliren direnişi güçleniyor. 14 Ekim genel seçimleri, 9 Aralık yerel seçimleri bu direnişin geniş yığınları kapsadığını gösteriyor.

Türkiye Komünist Partisi bu durumda, en kısa zamanda genel seçimlere gidilmesini zorunlu buluyor. Bunun için de yurtseverlerden bir seçim hükümeti kurulmalıdır. Böyle bir hükümetin kurulmasına yönelik eylem, bütün yurtseverler için günün başta gelen ortak savaşıdır.

4. 1. 1974

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Durum nedir?

TKP Merkez Komitesi Politik Bürosu, hükümet bunalımını etkileyen gelişmeler üzerinde durdu. Sürüp giden bu bunalım, kapitalist toplumu her yandan, köklerine kadar kemiren genel bunalımın kaçınılmaz sonucudur. Sömürü düzeni, halk düşmanı rejim ekonomik, sosyal, politik bir çöküş süreci içindedir.

Sınıf savaşları biteviye sertleşiyor. Ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyal kurtuluş uğrunda işçi sınıfının, geniş yığınların direnişleri yeni yeni biçimler alıyor. Bu süreçle yanyana, onunla çitişerek, burjuvazinin kendi içindeki değişik grupları, dalları arasındaki çelişkiler üsteliyor.

Olaylar, işbirlikçi büyük burjuvazinin bunalımların içinden zorbalıkla, bunalımın bütün yükünü emekçi yığınlar yüklemek yoluyla çıkmak çabasında olduğunu gösteriyor. Bu gerici, emperyalist tekelilerle bağlı çevreler, faşist biçimi yönetimi sürdürmek isteyen partiler, bunalıma son verecek, halk yığınlarının hemen çözüm beklediği sorunları ele alacak bir hükümetin işbaşına gelmesini var güçleriyle engelliyorlar. Seçimlerde yenilgiye uğrayan partilerin sözcüleri bunu açıkça söylüyorlar. Bozbeyliler, gericilerden, sağcı partilerden hükümet kurulmasını savunuyorlar.

Genelkurmaylıkta, Ankarada 28. tümen karargâhında, Çankayada toplantılar oldu. Cuntacı generaller, MIT temsilcileri bu «brifinglerde» niyetlerini açığa vurdular. Bunu radyolarla yaydılar. Onlar, Amerikancı partilerden, AP ve ortaklarından bir hükümet istediler. «Sosyal patlamaları ordunun kanalizasyonuna edeceğine» söylediler. Açıkça halka gözdağı vermek, onu korkutmak çabasını sürdürmek yolundan yürüyorlar. Bu korkutmacalar ulusal burjuvazinin sola açılan kanadına da karşıdır.

MSP – Erbakan takımı, bu çelişkilerden yararlanıp külâh kapmak çabasıdadır. Bütün döneklikleri, ayak oyunları halkın istediği bir hükümetin kurulmasını çıkmaza sokmaktır. Erbakanlar, yerel seçimlerde yenilgiye uğrayınca, CHP ile hükümet kurmaya yanaştı. Oysa, boyuna hır çıkartıyor. Seçimlerde halkı aldatığı gibi hâlâ da aldatıyor. Gericilerin, Amerikalıların değirmenine su akıtıyor.

Büyük burjuvazinin bütün bu oyunlarına karşı işçi sınıfının, bütün ilerici güçlerin uyanık olması gerek. Bu alanda, bu uğurda bütün komünistlere büyük sorumluluk düşüyor. Kamuoyunu durmadan aydınlatmak. Yığınları savaşlarda örgütlemek. Yığınlar inmek! Komünist Partisini örgütsel, ideolojik, her bakımdan daha da kuvvetlendirmek! Marksizm-Leninizm ilkelelerini, bilimini yaymak! Halkımızın isteklerini gerçekleştirmek savaşına dört elle sarılmak!

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin Brüksel toplantısında Türkiye Komünist Partisi delagasyonunun raporu

Yoldaşlar,

TKP MK adına burada bulunan bütün yoldaşları candan selâmlar ve Konferansa başarılar dileriz.

Devlet tekeli kapitalizminin bunalım hızı artıyor. Emperyalizm ve yeni-sömürgecilik yöntemleri üzerine oturtulmuş büyük tekellerin hakim olduğu ülkelerin ekonomisi, sanayii, ham madde kaynağı ülkelerin ulusal kurtuluşları için yürüttükleri anti-emperyalist savaşın ağırlığını daha açık bir şekilde duymağa başlamıştır. Önemli ölçüde az gelişmiş ülkelerin yağması üzerine oturtulmuş olan gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomisi, az gelişmiş ülkeler uyandığı, doğal kaynaklarına sahip çıktığı oranda bunalımları daha da hızlanıyor. Ucuz ham maddeyle üretim yapmak, sanayi ürünlerini az gelişmiş ülkelere pahalıya satarak büyük birikimler sağlamakta şekillenen yeni-sömürgecilğe, emperyalizme karşı az gelişmiş ülkelerin savaşı yeni ve daha büyük bir aşamaya ulaştı. Böylece ulusal kurtuluş hareketleri daha etkili ve devrimci bir güç olarak belirmeye başladı.

Sovyetler Birliğinin, öteki sosyalist ülkelerin, kapitalist memleketlerdeki komünist ve işçi hareketinin, üçüncü dünya ülkelerindeki anti-emperyalist savaşın bu şekildeki gelişmesinde sağladıkları ekonomik, politik, teknik ve askeri yardımların payı büyüktür.

Bugünkü aşamada, kapitalist ülkelerde enflasyonun, işsizliğin, fiyat artışlarının daha da hızlandığı görülüyor. Büyük tekeller, iktidarları eliyle, bunalımlarını halk yığınlarına yükleme, daha büyük kârlar ve vurgunlar sağlama çabası içindedirler. Emperyalizmin bunalımları derinleştikçe, saldırganlığını artıracaklarını, biz komünistler iyi biliriz. Şili halkına karşı Amerikan emperyalizminin tertiplediği kanlı faşist saldırıyı unutmuş değiliz.

Emperyalizm, büyük tekeller ham madde kaynaklarını, sürüm pazarlarını elden çıkarmamak için, NATO, SENTO gibi saldırı paktları, Ortak Pazar gibi ekonomik-politik örgütleriyle, askeri paktlarla hegemonyasını sürdürmek istiyor. Amerika Harp Bakanı Şlezinger'in Arap ülkelerini askeri işgalle tehdit eden demecini hatırdan çıkarmamak gerekiyor. Emperyalizm, gittikçe hızlanan bunalımlarını askeri avantürlerle çözümlemeye kalkışmak, askeri darbelerle ajanlarını işbaşına getirmek, kanlı diktatörlükler kurmak gibi yöntemlere daha geniş ölçüde başvurmaya kalkışabilir. Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin gücü, emperyalizmin bu saldırganlığını önemli ölçüde önüyor, kolunu büküyor, bir dünya harbini önüyor, dünya barışına, insanlığa büyük hizmetlerde bulunuyor.

Türkiye, emperyalizmin politik, askeri, ekonomik örgütlerine bağlı bir ülkedir. NATO'ya, SENTO'ya üyedir. «Ortak Pazara» ortak üyedir. NATO'nun, Amerikan emperyalizminin Türkiye topraklarında sayısı 101'e varan askeri üsleri vardır. Bu üsler, sosyalist ülkelere ve Arap kurtuluş hareketine karşıdır. Yakın-Doğu bölgesinde barış ve güvenliğin sağlanmasını engelleyen unsurlar arasındadır. Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin barış içinde yanyana yaşama politikasındaki bu üslerin Tüdkiyeyi daha büyük tehlike ve avantürlere sürüklenmesini önlemiştir.

Türkiye emperyalizmle bu bağları yüzünden onun bütün bunalımlarına açıktır. Emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazinin onayla dayattığı ve zaman zaman kanlı şekiller alan hegemonyası, çok zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen, Türkiyede gerçek bir sanayileşmenin gelişmesini engellemiştir. Halkın yoksullaşma süreci sürekli olarak artıyor. Türkiye, adam başına düşen 360 Dolar gelirle Avrupanın ve Balkanların en geri kalmış ülkesidir. Memleketin ekonomisine Amerikan, Batı Alman, Fransız, İtalyan ve öteki «Ortak Pazar» tekelleri hakimdir. Son zamanlarda Japon tekelleri de girmeye başlamıştır. Bunların kurduğu montaj – ambalaj sanayii memleket ekonomisine kan kaybettiren bir unsur olarak beliriyor. Ayrıca, makinesi, yedek parçası, hatta ham ve yarı-ham maddesiyle gelişmiş kapitalist ülkelere bağlı bir sanayi kolu da gelişiyor. Bu tip sanayi, makine ve kimyasal ürün bakımından montaj sanayiine ve ithalata dayanan tarım da halkın ihtiyaçlarını karşılama, onu doyurma imkânlarından yoksun kalıyor. Tarımda dışardan getirilen makinelere dayanan modernleşme olduğu gibi, hâlâ orta çağdan kalma kurumlar da yaşıyor.

Emperyalizmin hegemonyası Türkiyeye 1971 yılında 29 ay süren kanlı bir Sıkıyönetim devrini dayatmıştır. Bu devirde komünistlere, sosyalistlere ve öteki demokratik, barışçı güçlere karşı terör daha açık, daha kanlı bir biçim almıştır. Faşist yöntemler uygulanmıştır.

Türkiye İşçi Partisi kapatılmış, başkanı Bayan Behice Boran ve Yürütme Kurulunun öteki üyeleri 12–15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. Lenin'in eserlerini Türkçeye çeviren Muzaffer Erdost ve Süleyman Ege her çevirdikleri kitap için 7'er buçuk yıl hapis, dörder yıl de sürgün cezasına çarptırılmışlardır. Bu çevirmenler Lenin'den dörder eser çevirdiklerine göre her biri toplam 30 yıl ağır hapis, 16 yıl da sürgün cezasına çarptırılmışlardır. Üç genç idam edilmiş, birçokları da işkence odalarında öldürülmüş veya sakat bırakılmışlardır. Bunların tam sayısı belli değildir. Bugün hâlâ 100'e yakın insan idama mahkûm olmuş veya savcıların idam isteğiyle yargılanmaktadırlar.

Türkiyede emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi, bütün devrimci akımlara karşı kanlı terör yöntemlerini uygulamak için ideolojik sapmalardan da geniş ölçüde faydalandı. Komünist Partisine, legal işçi partisine ve bütün anti-emperyalist akımlara karşı daha açık, daha kanlı bir terör yürütmek

için, Maoist, Troçkist, anarşist akımlardan geniş ölçüde istifade etti, onlarla ortaklıklar kurdu. Askeri mahkemelerdeki yargılamalar sırasında birçok yurtsever genç, Maoist, Troçkist yöneticilerin Amerikan ajanlarıyla nasıl işbirliği yaptıklarını, devrimci akımlara karşı nasıl elbirliğiyle provakasyonlar hazırladıklarını ayrıntılarıyla açıkladılar. İşçi sınıfına, dünya devrimci hareketine karşı bu gibi provakasyonlara alet olduklarından utanç duyduklarını açıkladılar. Marksizm-Leninizmden ayrılmalarının hem kendilerine hem de ülkeye çok pahalıya mal olduğunu belirttiler.

Bu açıklamalar tarihsel belge olarak elimizdedir.

14 Ekim parlamento seçimleri, 9 Aralık yerel seçimler devrimci güçler için eşit olmıyan şartlar altında yapıldı. TİP ve sosyalist basın yasaklanmış, komünist, sosyalist militan kadro ya hapsedilmiş ya da susturulmuştu. Öte yandan AP gibi gerici partiler yöneticileri anti-komünizmi, halkın dinsel hislerini alabildiğine sömürdüler. Amerikan emperyalizmi, büyük burjuvazi, gerici partilerin seçim kampanyasını geniş mali imkânlarıyla finanse ettiler. Yani seçimler işçi sınıfı ve öteki demokratik güçler için elverişli olmıyan şartlar altında geçti. Buna rağmen, anti-emperyalist, demokratik ve sosyalist şiarlarla seçim kampanyası yürüten parti ve adaylar büyük bir başarı kaydettiler. Emperyalizme, büyük burjuvaziye ve büyük toprak beylerine bağlı parti ve adaylar, yürüttükleri sert bir anti-komünist kampanya ile yenilgiye uğradılar. İşçi sınıfının yoğun bulunduğu İstanbul, İzmir, Adana, Ankara gibi merkezlerde gerici partiler hiç unutamıyacakları bir yenilgi kaydettiler. Türkiye Komünist Partisi, yasaklanmış olmasına rağmen, elindeki bütün araçlarla seçim kampanyasına katıldı ve halkı demokratik, anti-emperyalist, sosyalist şiarları savunan adaylara oy vermeye çağırdı. Sonuçlar TKP'nin gerçeklere uygun bir taktik uyguladığını ve sesinin duyulduğunu gösterdi.

Bütün baskılara, öncü örgütlerini yasaklamalarına rağmen son yıllar içinde Türkiye işçi sınıfı, gerek kantitatif gerekse kalitatif bakımlardan büyük bir sıçrama yaptı. Bu sıçramada, montaj sanayiinde ve yabancı sermayenin öteki işletmelerinde işçi sınıfının emperyalizmi ve işbirlikçi burjuvaziye doğrudan doğruya karşısında bulması da büyük bir rol oynadı. Dışa bağlı sanayiinin gelişmesi, savaş kabiliyeti büyük olan bir işçi sınıfının yaratılmasına yardım etti. Gereken sermaye birikimini sağlayamayan sanayi burjuvazisi işçi ve emekçilerin birçok ilkel isteklerini karşılayacak, gerektiği kadar iş imkânı sağlayacak durumda değildi. Burjuvazi bu duruma, baskı yöntemleriyle birlikte işçileri yabancı ülkelere göndermekle çare aramak istiyor. Fakat kapitalizmin bunalımlarının hızlanmasıyla bu imkân da azalmış, hatta kalmamıştır.

«Politik Deklarasyon Projesi»nde bilimsel-teknik devrim aşamasındaki sorunlara daha geniş yer verilmesi doğru olur. Ayrıca, orta tabakaların

tekeller hegemonyasında ne gibi kayıplara uğradıkları daha da belirtilmesi iyi olur.

Kapitalizmin bunalımının derinleşme hızının artması, kapitalist ülkelerde işçi sınıfına demokrasi, barış ve sosyalizm uğrunda savaşta daha elverişli şartlar yaratıyor. Bu aşamada dünya bağımsızlık hareketi daha da kuvvetlenmiş, daha büyük imkânlara kavuşmuştur. Bu bakımdan üçüncü dünya ülkeleriyle kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi hareketi arasında bugünkü aşamanın sorunlarına uygun ve daha sıkı bağların kurulmasına önem verilmesi gereklidir.

«Politik Deklarasyon Projesi»nde Avrupada faşizmin kurbanı olan ülkeler sayılıyor. Türkiyede hâlâ faşist İtalyadan alınan ceza maddeleri duruyor ve bütün devrimcilere uygulanıyor. Sıkıyönetim devrinde Anayasa değiştirilmiş, birçok demokratik hükümleri kaldırılmıştır. Sıkıyönetim mahkemelerinin yerini Devlet Güvenlik Mahkemeleri almıştır. Faşist yöntemlerin uygulanması memleketten memlekete değişiyor. Türkiyede parlamentonun varlığı, yalnız burjuva partilerinin katıldığı seçimlerin yapılması, faşist yöntemlerin uygulanmasını engellemiyor.

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin Essen toplantısında Türkiye Komünist Partisi delagasyonunun raporu

Batı Avrupa ülkelerinde yabancı işçiler sorunu

Türkiyeli işçiler ve sorunları

Batı Avrupa kapitalist ülkelerinde aşağı yukarı 1 milyona yakın Türkiyeli işçi bulunmaktadır. Resmi istatistiklere göre, bunların 528 bini Federal Almanya'da bulunuyor. Geri kalanı da Hollanda, Belçika, Fransa, Avusturya, İsviçre, İsveç ve İngiltere'ye dağılmıştır.

Federal Almanya'da bulunan Türkiyeli işçiler hakkında verilen rakam resmidir. Bunlara, kaçak, turist pasaportu ile bu ülkeye gidip çalışan işçileri de katmak gerek. Bunların ailelerini de hesaba katacak olursak, Federal Almanya'da aşağı yukarı 1 milyona yakın Türkiyelinin bulunduğu söylemek yanlış olmaz.

Türkiye'den Federal Almanya'ya, Avrupanın öteki gelişmiş kapitalist ülkelerine, Kanada, Avusturalya'ya, hattâ, Afrikaya kadar sürekli bir emek göçü vardır. Yalnız 1973 yılında, Kasım ayına kadar Federal Almanya'ya giden işçilerin sayısı resmi rakamlara göre 103 bindir. Bir milyona yakın işçi de İş ve İşçi Bulma Kurumunda dış ülkelere göç etmek üzere sıra beklemektedir.

Türkiye'de iş ve yaşam imkânlarını bulamıyan yüzbinlerce emekçi dış ülkelere, gelişmiş kapitalist memleketlere göç ediyor. Bu durum her şeyden önce Türkiye'nin sorunudur.

Az gelişmiş bir ülke olan Türkiye emperyalizmin ekonomik, politik, askeri sistemlerine bağlıdır. Bu bağlılıktan ötürü, Türkiye zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen, özellikle İkinci Dünya Harbinden sonra, yani emperyalizmle, işbirlikçi burjuvazinin eliyle bağlandıktan sonra gelişme ve kalkınma imkânlarını büyük ölçüde yitirmiştir. Devlet Plânlama Teşkilâtının plânlarında 1985'e kadar dış ülkelere her yıl 100 bin kadar işçi göndermek ekonomik, politik bir unsur olarak yer almıştır. Bundan ötürü Batı Alman, Hollanda, Avusturya hükümetlerinin Ortak Pazar ülkesi olmıyan memleketlerden işçi getirmemek kararı, Türkiye'de egemen çevrelerde şaşkınlık yaratmıştır.

Devlet Plânlama Enstitüsü'nün rakamlarına göre her yıl Türkiye'de 400 bin kadar emekçiye iş bulmak gerekiyor. Bunlardan ülkede ancak 140 bine iş bulunuyor. 100 bini dış ülkelere göçüyor. 160 bini de işsizler ordusuna katılıyor.

Emperyalizmin Türkiye'ye işbirlikçi burjuvazi eliyle dayattığı politika sonucu olarak, Türkiye'de egemen büyük burjuvazi gerçek bir sanayileşme ve kalkınma programı uygulamamıştır. Gelişen sanayi daha çok tüketime dönüktür. Yabancı sermaye montaj-ambalaj sanayii kurmuştur. Kârlarını dışa transfer eder.

Türkiye, gerçek bir üretim aracı üreten sanayiden yoksun olduğundan, tüketime dönük hafif ve gıda sanayiinin bütün makineleri, yedek parçaları ve çoğu ham ve yarı-ham maddeleri dışardan gelmektedir. Meselâ Türkiye'nin en gelişmiş sanayi kolu olan tekstilde işlenen ipliğin yüzde 60'ına yakını dışardan getirilmektedir. Türkiye, yapacağı ve pamuk üreten bir ülke olduğu halde.

Emperyalist tekeller, ülkenin zengin ham madde kaynaklarını sömürmekte, madenleri ham veya yarı işlenmiş şekilde dışarı götürmektedirler.

Tabii buna karşılık Türkiye, muhtaç olduğu sanayi mämullerinin önemli bir kısmını dışardan getirmektedir. Ticaret Bakanlığının verdiği rakamlara göre, son sekiz yıl içinde Türkiye'nin kapitalist ülkelerle yaptığı dış ticaretin sebep olduğu açık 30 milyar liradır. Türkiye'de mevcut 120 büyük firmadan 70'ine yabancı sermaye hakimdir. Geri kalan 50'sinde ise yabancı sermayenin payı vardır.

Türk ekonomisini çökerten unsurlardan biri de emperyalizmin dayattığı silâhlanma masraflarıdır. Kasım ayında Brüksel'de yapılan NATO Bakanlar Konseyi'nde açıklandığına göre, 1973 yılı içinde NATO için masrafı en çok artan ülke % 27,5'la Türkiye'dir. Gizlenmiş olmasına rağmen, yıllık bütçesinin en az yüzde 40'ı silâhlanma masraflarına, takatının üstünde ve tümü NATO'nun emrinde olan bir orduyu beslemeye harcanmaktadır. Bu kadar yüksek bir silâhlanma masrafı belki inanılmazdır. Ama gerçektir.

Türkiye'de sürekli bunalımlar yaratan, sıkıyönetimler gibi faşist yöntemleri dayatan bu ekonomik ve politik düzendir.

Geçen yılın iki ayında Ankara'da toplanan Kuzey Atlantik Paketi Asamlesinde konuşan NATO Genel Sekreteri Luns, Türkiye'nin stratejik durumunun NATO için çok önemli olduğunu bir daha belirtti.

Emperyalizmin Türkiye'nin stratejik durumundan istifade etmesi için, bir işbirlikçi zümrenin hegemonyayı ve iktidarı elde tutması çok önemlidir. 14 Ekim parlamento ve 9 Aralık yerel seçimlerin sonuçlarına uygun bir hükümetin kurulmasını, gericilerin, işbirlikçilerin engellenmeleri, iktidarı elden bırakmamak gayretinin sonucudur. Emperyalistlerin Türkiye'ye yaptığı «yardım»ların başlıca hedefi, işbirlikçi bir zümreyi ayakta tutmaktır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin ve en başta Federal Almanya'nın Türk emekçilerine iş sağlamanın nedenlerinden biri de büyük Türk burjuvazisinin ekonomik ve politik bunalımlarının daha fazla kabarmasını, çökün-

tüsünü hızlandırmasını engellemekti. Ne var ki, bunun da bir sınırı vardır. Ulusal kurtuluş akımlarıyla çelişmesinin daha da derinleşmesiyle emperyalizm, bunalımları daha da hızlanınca az gelişmiş ülkelerdeki «mütefik»-lerini terketmede de tereddüt etmiyor. Batı Alman hükümetinin Türk işçisi almamayı kararlaştırması bunu gösteriyor. Bu bakımdan emperyalizmin, enerji bunalımı ile daha da hızlanan bunalım süreci içinde, Türkiye'yi de daha derin bunalımlar, daha karanlık günler beklemektedir.

Batının uluslararası ve uluslararası tekelleri, yabancı işçi ithal ederken daha ucuz, «daha hareket imkânlarından yoksun» bir işçi yığını arıyorlardı. Bu tip işçiler sömürü ve kâr imkânlarını arttırdığı gibi yerli işçileri de baskı altına almak, yabancı işçiyi yerli işçiye karşı çıkarmakla, yerli işçilerin ücretlerini de aşağı seviyede tutmak, işçi sınıfının ekonomik politik savaşını zayıflatmak gibi hedefler güdüyorlar.

Bu durumda yabancı işçilerin, bulundukları ülkelerdeki işçi ve emekçilerle enternasyonalist dayanışması büyük bir önem kazanıyordu. Fakat işçi sınıfının büyük gücünü temsil eden bu ilkenin uygulanması kolay olmuyordu. Burjuvazi rekabetleri, eşitsizlikleri milli koruntu ve kör inançları sürekli olarak harekete getiriyor. Meselâ Türk işçilerini fabrikada, oturma yerlerinde geto hayatına alarak, onların öteki Avrupa işçileri ile din ve gelenek farklarından istifade ederek Türk işçilerini yerli işçiye karşı grev kırıcılığı gibi işlerde kullanmaya kalkışmıştır. Yer yer bunu başarmıştır. Ama sınıf savaşının ateşi içinde bilinçlenen birçok Türk işçisi komünistlerin ve öteki devrimcilerin de çabaları ile burjuvazinin bu yöndeki gayretlerini önemli ölçüde önleyebilmiştir. Ama 24 Ağustosta başlayan Köln Ford fabrikasındaki grev, bu konuda daha yapılacak çok işlerin varlığını göstermiştir. İzinlerinden geç geldiklerini bahane eden Ford yönetimi 500 kadar Türk işçisinin işine son vermiştir. Bu, bardağı taşıran son damla oldu. Çünkü işçiler bantların yani sömürünün hızından ve eşitsizlikten şikâyetçiydi. İşletmedeki 13 bin kadar Türk işçisi greve gittiler. İ. G. Metal grevi desteklemedi. Fabrika yönetimi İşletme Konseyinin de onayı ile Türk işçilerine karşı istediği tedbiri aldı. Grevi TKP ve AKP destekledi.

Emperyalizm, tekeller hızlanan bunalım süreci içinde, büyük bunalımlarını işçi sınıfına yüklemek, işçilerin zam isteklerini kırmak, fiyatları daha da yükselterek, emekçi halkı daha esaslı sömürmek yollarını arayacaklardır. Arıyorlar da. Bu tutum emperyalizmin bunalımlarını hafifletecek değildir. Aksine onları daha da derinleştirecek, içinde bocaladıkları kısır döngeyi daha da daraltacaklardır.

Emperyalizmin bunalımlarının daha da hızlandığı bugünkü aşamada başta gelen kurbanlar yabancı işçiler olmaktadır.

Batı kapitâlist ülkelerinde, bu arada Federal Almanya'da Türkiyeli işçilerin sorunları çoktur. Eşit işe eşit gündelik almamak. Mesleğinde çalış-

tırmamak. Haksız ve aşağılayıcı şartlarla imzalanan iş anlaşmalarını bile çoğu zaman uygulamamak. Yaşamın her alanında toplumun dışına atılmak. En kötü mesken şartlarına katlanmak. Bu konuda da utandırıcı bir sömürüye konu olmak.

Bu gibi sorunlara patronların Türkiye’li işçilere tercüman vermek hakkını elde tutmaları (öteki yabancı işçiler için tercüman sendikalar sağ-lar), para transferleri, ailelerin parçalanması ve birleşmeleri için yaratılan zorluklar, patron ve polis terörü, turist işçiler için her türlü garantinin yok-luğu, her an sınır dışı atılmak tehlikesi gibi sorunları da ilâve etmek mümkündür.

Başta gelen sorunlardan biri de Türkiyeli işçilerin örgütlenmesidir. TKP Batı kapitalist ülkelerinde özellikle Federal Almanya’da Türkiyeli işçilerin örgütlenmesi için elinden geleni, bütün çabaları harcıyor. «TKP’nin Sesi» Radyosu ve «Yeni Çağ» bu konuda önemli bir rol oynamaktadırlar. Batı Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren ilerici örgütler de işçilerimizin bilinç-lenmesinde ve örgütlenmesinde büyük rol oynamaktadırlar.

Konkre olarak İngiltere’deki Türk işçilerinin örgütlenmelerinde, Londra’daki Türk işçilerinin Wimpy grevinde «Transport and General Workers» Sendikası Türk işçilerinin ayrı bir komitede örgütlenmesini ve komitenin sendikaya bağlanmasını önerdi. Komiteye bağlı işçiler ayrıca sendikanın da üyeleri sayılıyordu.

Fransa’da CGT de, Türk işçileri için aynı yola başvurdu. CGT’ye bağlı Türkiye İşçileri Çalışma Grubu adıyla bir örgüt Türk işçilerini örgütledi. Örgüt olarak CGT’ye bağlandı.

Bu şekilde bir yandan Türk işçileri hem kendi özel sorunlarıyla bir örgüt içinde bir araya gelmiş, bir yandan da içinde bulundukları ülkenin sorun-larıyla da daha geniş bir plânda ilgilenmek ve daha geniş bir plânda haklarını savunmak fırsatını bulmuşlardır. Sorunların çözülmesi bu şekilde kolaylaştığı için işçiler arasında enternasyonalist dayanışma için daha elverişli bir ortam yaratılmış oluyor.

Emperyalizmin bunalımlarının daha da derinleştiği bu aşamada ya-bancı işçilerin ortak düşmana, tekellere karşı daha örgütlü bir savaş yü-rütmeleri daha büyük bir önem kazanıyor. Bu gibi bir örgütlü savaş için işçi çalıştıran, işçi «ihraç» eden ülkelerin Komünist Partilerinin daha sıkı ve muntazam temasa geçmeleri, sendikaları yabancı işçilerin haklarını korumak için daha fazla eyleme geçirmenin yollarını aramaları gerekiyor. Uluslararası, uluslarüstü tekellerin eylemlerine karşı, işçi sınıfının enter-nasyonalist dayanışmasını daha da güçlendirmek kaçınılmaz bir zorun-luktur.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Sayın okurlar,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler. Sonra Avrupadaki okurlarımız aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 Berlin 10
Postfach 100 229
West Berlin

Ödemeler şu konto numarasına yapılır:
Postscheckkonto 342 441
West Berlin

1. L. İ. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDÖNÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI»
2. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI
6. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA,
7. S. Üstüngel, «GÜNEŞLİ DÜNYA»
8. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
9. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN»
10. A. Saydan, «SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozšírování tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Dünyada barış	1
<i>F. Suarez</i>	
Şili: Faşizmin kökünü kazıyalım	6
<i>D. Daşjams</i>	
Kapitalist olmiyan gelişme yolu ve din problemleri	12
<i>H. Mis</i>	
Memleketin kaderi halkın elindedir	19
<i>A. Kunyal</i>	
Komünist moralin gücü	27
<i>H. Heber</i>	
Emperyalist rekabet merkezleri	39
<i>N. Aşhab, M. Osman, A. Haba</i>	
Yakın-Doğu çatışmasında Arap cephesi	51
<i>O. B.</i>	
Anti-komünist serüveni açığa vuran bir yapıt	61
<i>A. Dansako, A. Lerumo</i>	
Afrikada açlığın sebebi yalnız kuraklık mıdır?	67
xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler	71

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	74
xx: Durum nedir?	75
xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partileri Brüksel toplantısında Türkiye Komünist Partisi delegasyonunun raporu	76
xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partileri Essen toplantısında Türkiye Komünist Partisi delegasyonunun raporu	80

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 26 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira